

**ILGTSPĒJĪGA ZEMES RESURSU
UN AINAVU PĀRVALDĪBA**

Valsts pētījumu programmas
“Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana”
projekts Nr. VPP-VARAM-ITAZRI-2020/1-0002

“Ilgtspējīga zemes resursu un ainavu pārvaldība:
izaicinājumu novērtējums, metodoloģiskie risinājumi un priekšlikumi”
(LandLat4Pol)

“Latvijas ainavu novērtēšanas metodika”

Ziņojuma autori

LLU	Dr.oec. Ilze Stokmane Dr.arch. Daiga Skujāne Dr.arch. Aija Ziemeļniece Dr.arch. Kristīne Vugule Dr.arch. Natalija Ņitavska Dr.arch. Una Īle Dr.arch. Madara Markova Mg.arch. Iveta Lāčauniece Mg.arch. Aiga Spāģe
AREI	Dr.geogr. Pēteris Lakovskis

VPP projekts	LandLat4Pol
Aktivitāte	WP1: Pētījuma koncepcijas un metodoloģiskās pieejas izstrāde. Ainavu novērtēšanas un ainavu atlanta izstrādes metodoloģiskās pieejas sagatavošana
Rezultāts	Ainavu novērtēšanas metodika un ainavas kvalitātes mērķu noteikšana
Periods	M 1-24
Sagatavots	2023. gadā

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce ir obligāta.

Saturs

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	4
TERMINOLOGIJA	5
IEVADS	7
1. STRATĒGISKAIS IETVARS	9
1.1. KONCEPTUĀLĀ PIEEJA UN PROCESS	12
1.2. IEINTERESĒTĀS PUSES	14
2. AINAVAS RAKSTUROŠANA	15
2.1. DATU APKOPOŠANA UN ANALĪZE	17
2.2. AINAVAS KLASIFIKĀCIJA UN RAKSTUROŠANA	18
2.2.1. AINAVAS TĒLPISKO VIENĪBU ROBEŽU NOTEIKŠANA	18
2.2.2. AINAVAS TĒLPISKO VIENĪBU KARTĒŠANA	19
2.2.3. AINAVAS TĒLPISKO VIENĪBU RAKSTURA IEŽĪMES	21
3. AINAVAS NOVĒRTĒŠANA	28
3.1. AINAVAS VĒRTĪBAS	28
3.2. ĪETEKMES UZ AINAVU	29
3.3. AINAVAS JUTĪGUMS	31
3.4. REKOMENDĀCIJU IZSTRĀDE	41
3.5. AINAVU KVALITĀTES MĒRĶI	41
3.6. AINAVU NOVĒRTĒJUMA REZULTĀTU PUBLICITĀTE	51
3.7. AINAVU NOVĒRTĒJUMA MONITORINGS	52

Lietotie saīsinājumi

AKM	Ainavu kvalitātes mērķi
ARN	Ainavu rakstura novērtējums
EAK	Eiropas Padomes 2000. gada 20. oktobra Eiropas ainavu konvencija
ES	Eiropas Savienība
ĢIS	Ģeogrāfiskās informācijas sistēma
KP	Kultūras pieminekļi
LCA	<i>Landscape Character Assessment</i> (Ainavu rakstura novērtējums)
NVO	Nevalstiskās organizācijas
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Terminoloģija

Ainava tiek uzskatīta par vienu no galvenajām vides un teritoriālās ilgtspējas politikas tēmām: faktiski tā attiecas uz vides, kultūras, sociālajiem un ekonomiskajiem jautājumiem un tiešā veidā ietekmē arī iedzīvotājus, jo tā parāda veidu, kādā viņi uztver savu dzīves vidi.

Jēdzienu definīcijas, kas veido Eiropas ainavu konvencijas konceptuālo pamatsistēmu, palīdz vienoti skatīties uz ainavu un tajā notiekošajiem procesiem visos tās rakstura novērtēšanas posmos.

Ainava* nozīmē teritoriju tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā.

Ainavas attīstība jeb **mainība** ir ainavas struktūras un funkciju pārveidošanās laika gaitā, kuras izraisa gan dabiskie procesi, gan cilvēka darbība.

Ainavas kvalitāte** – vērtības piešķiršana, kas ietver kvalitātes novērtējumu objektīvai ainavai individuālas vai sabiedriskas uztveres rezultātā dažādos ainavas tipos.

Ainavas kvalitātes mērķis* specifiskai ainavai nozīmē kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz viņu apkārtnes ainavas raksturiezīmēm.

Ainavas raksturs – (*Landscape character*) ir teritorijas dabas apstākļu, zemes izmantošanas, vēsturiskā un kultūras satura, kā arī telpisku un citu uztveramu apstākļu, kas raksturo teritoriju un atšķir to no apkārtējās ainavas, mijiedarbības koncentrēta izpausme.

Ainavas struktūra – ainavu elementu un ainavas telpisko vienību savstarpējais izkārtojums.

Ainavas rakstura tipi** ir atšķirīgi ainavu veidi, kas ir salīdzinoši viendabīgi pēc rakstura. Tie ir vispārīgi pēc būtības, jo tie var būt sastopami dažādās teritorijās dažādās valsts daļās, bet, neatkarīgi no tā, kur tie sastopami, tiem kopumā ir līdzīgas ģeoloģijas, topogrāfijas, drenāžas modeļu, veģetācijas, vēsturiskās zemes izmantošanas un apdzīvojuma struktūras kombinācijas.

Ainavas vērtība** attiecas uz relatīvo vērtību, ko sabiedrība saista ar dažādām ainavām. To var novērtēt dažādas ieinteresētās personas dažādu iemeslu dēļ bez oficiāla apzīmējuma, atzīstot, piemēram, vizuālās uztveres aspektus kā ainavisko skaistumu, mieru vai dabiskumu; īpašas kultūrainavas.

Ainavas elastība*** – (*resilience*) ir ainavas spēja atjaunoties dinamiskā vidē.

Ainavu aizsardzība* nozīmē darbības, lai saglabātu un uzturētu ainavas ievērojamās un raksturīgās īpašības, kuras ir pamatotas ar tās mantojuma vērtību, ko nosaka šīs ainavas dabiskais veidols un/vai cilvēku darbības.

Ainavu pārvaldība* no ilgtspējīgas attīstības perspektīvas nozīmē darbības, lai nodrošinātu regulāru ainavas attīstību (EAK – kopšanu) ar mērķi virzīt un harmonizēt pārmaiņas, kuras rada sociālie, ekonomiskie un vides procesi.

Ainavu plānošana* nozīmē konsekventi uz tālāku nākotni vērstas darbības, lai uzlabotu, atjaunotu vai radītu jaunas ainavas.

Ainavu politika* nozīmē kompetentu publisko iestāžu izstrādātus principus, stratēģijas un pamatnostādnes, kas ļauj veikt specifiskus pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu.

Ainavu rakstura novērtējums** (LCA) ir ainavas rakstura variāciju identificēšanas un aprakstīšanas process. LCA identificē un skaidro ainavas elementu un pazīmju kombināciju, kas padara ainavu atšķirīgu vienu no otras. Ainavu raksturīgo īpašību apraksts parāda, kā cilvēki ainavu uztver.

Kultūrvēsturiska ainava veidojusies mijiedarbojoties dažādiem cilvēku darbības un dabas faktoriem. Tā ilustrē cilvēces attīstību laikā un telpā, ir ieguvusi sabiedrībā atzītu vērtību un ar ainavā esošajām fiziskajām liecībām atspoguļo noteiktas tradīcijas, vēsturiskus notikumus vai to attēlojumu literatūrās un mākslas darbos.

Zaļie koridori**** – lauku teritorijās tās ir lielākas ainavu struktūras (mežs, purvs, ezers u.c.) savienojoshi, lineāri, punktveida vai laukumveida ainavas elementi (alejas, dzīvžogi, upju krastmalas, daudzgadīgo zālāju teritorijas, atsevišķi veci koki, kokaugu puduri u.c.), kas veicina ekoloģisko procesu nepārtrauktību un drošu pārvietošanos dažādām augu un dzīvnieku sugām, lai nodrošinātu konkrētās sugas vajadzības (ikdienas un sezonālā migrācija, pārvietošanās uz labvēlīgākām teritorijām dabas vai cilvēka izraisītu katastrofu gadījumā, ģenētiskā apmaiņa, barošanās, atpūta utt.). Blīvi apdzīvotās vietās tās ir lielākas ainavu struktūras (parki, skvēri, piepilsētas meži utt.) savienojoshi lineāri, punktveida vai laukumveida ainavas elementi (ielu, gājēju vai veloceļu apstādījumi, upju krastmalas, pagalmi vai lineāri parki, jumta dārzi utt.), kas vienlaikus nodrošina gan ekoloģiskos pakalpojumus (biotopus, bioloģisko daudzveidību, pielāgošanos klimata pārmaiņām, sugu pārvietošanos utt.), gan arī pakalpojumus iedzīvotājiem – drošu un videi draudzīgu pārvietošanos un mobilitāti uz / no ikdienā un atpūtai nozīmīgiem galamērķiem, piekļuvi plašākām zaļajām zonām, kopumā veidojot pilsētas zaļo infrastruktūru un tīklu.

* Eiropas ainavu konvencija

** Natural England (2014) An Approach to Landscape Character Assessment, Natural England.

*** Gunderson L.H. (2000) Ecological resilience - in theory and application. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 31: 425–439.

**** Dramstad W.E., Olson J.D., Forman R.T.T. (1996) Landscape Ecology Principles in Landscape Architecture and Land-Use Planning. Washington. 80 p.

Bennett A.F. (2003) Linkages in the Landscape. The Role of Corridors and Connectivity in Wildlife Conservation. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. 254 p.

Green Corridors – Essential urban walking and natural infrastructure (2019) Natural Walking Cities [skatīts 15.01.2023]. Pieejams: <https://naturalwalkingcities.com/green-corridors-essential-urban-walking-and-natural-infrastructure/>

Ievads

Iepazīstoties ar Eiropas valstu pieredzi ainavu raksturošanai un novērtēšanai, kā arī salīdzinot atšķirīgās pieejas dažādās Eiropas valstīs, Latvijas ainavu raksturošanai piedāvāts lietot Apvienotajā Karalistē izstrādāto un aprobēto metodi – Ainavu rakstura novērtēšana (*Landscape Character Assessment*), kura pielāgota un modificēta Latvijas situācijai. Šāda pieeja tikusi lietota arī vairums citās Eiropas valstīs, kuras ainavu raksturošanai izvēlējušās lietot Apvienotās Karalistes izstrādāto pieeju, pielāgojot to konkrētajai situācijai savā valstī.

Nepieciešamība veikt Latvijas ainavu novērtējumu uzsvēta Latvijas Ainavu politikas pamatnostādņēs 2013.-2019. gadam, ievērojot Eiropas Ainavu Konvencijā noteiktos pasākumus, kas jāveic visām konvencijas dalībvalstīm.

Ainavu novērtēšana sniedz vairākas priekšrocības:

- **Ainavas kā daudzpusīga resursa izmantošanas** potenciāla apzināšana dažādos pārvaldības līmeņos, vienlaikus identificējot saglabājamās un aizsargājamās vērtības ilgtspējīgas teritoriju attīstības kontekstā.
- **Valsts/reģiona/vietas popularizēšana.** Ainava ir svarīgs vietas un sabiedrības identitātes aspekts. Ainavu kvalitātes un daudzveidības atklāšana veicina šīs dzīves vides un teritoriju, kurās tā atrodas, popularizēšanu.
- **Informācijas sniegšana un informētības veicināšana.** Komunikācijas nodrošināšana dažādās formās palīdz pieņemt lēmumus un veicina diskusiju, kā arī veicina izpratnes veidošanos par aspektiem, kas jāņem vērā ainavās, risinot ar tām saistītos jautājumus ainavu aizsardzībai, apsaimniekošanai un plānošanai gan sabiedrības, gan pārvaldes sistēmā iesaistīto darbinieku vidū. Tas kalpo par pamatu lēmumu pieņemšanai nozaru politiku īstenošanā.
- **Mijiedarbības veicināšana** starp ieinteresētajām pusēm un personām (tostarp tādām, kas nav konkrētās jomas speciālisti) ainavu jautājumos, sniedz ieguldījumu ainavās ieinteresēto pušu tīklu veidošanā un uzturēšanā, veicinot sasaistes veidošanos ieinteresēto pušu starpā.

Latvijas ainavu rakstura novērtēšana, pamatojoties uz visaptverošu datu analīzi un ainavu apsekošanu valsts teritorijā, ir svarīgs process ainavu daudzveidības apzināšanai. Tas tiek veikts, lai noteiktu ainavas raksturu, ainavu daudzveidību un sagatavotu kartogrāfisku materiālu par Latvijas ainavām, veidojot digitālu ainavu atlantu. Svarīgi ir uzsvērt, ka ainavu atlants nav tikai ainavu telpisko vienību, ainavu elementu vai to vērtību inventarizācija, kā varētu liecināt termins. Ainavu atlantā tiek iekļauta svarīga informācija par visām Latvijas ainavām, to raksturojumu, esošajām vērtībām un attīstības potenciālu, ko varētu stiprināt, teritorijas attīstības plānošanas dokumentos iekļaujot ilgtspējīgus risinājumus, ņemot vērā visu ieinteresēto pušu intereses visām Latvijas ainavām. Šajā procesā, īpaši novērtēšanās fāzē, svarīga ir ieinteresēto personu līdzdalība, lai identificētu visu ieinteresēto pušu intereses, kuras varētu skart pašreizējie izaicinājumi vai iespējamās izmaiņas, kā arī lai izprastu šo ieinteresēto personu savstarpējo saistību un ietekmi uz konkrēto situāciju.

Izstrādātā metodika ietver pieeju sauszemes ainavu rakstura novērtēšanai, izņemot ainavu rakstura novērtēšanu pilsētās (termins "*pilsēta*" skaidrots "*Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likumā*"). Tāpat izstrādātā metodika neietver jūras ainavu rakstura novērtēšanu. Abu iepriekš minēto tematisko ainavu raksturošanai jāizstrādā un jālieto atsevišķas metodikas.

Izstrādātā metodika Latvijā lietota valsts pētījumu programmas “Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana” ietvaros 2021.-2023. gadā īstenotajā projektā “Ilgtspējīga zemes resursu un ainavu pārvaldība: izaicinājumu novērtējums, metodoloģiskie risinājumi un priekšlikumi (LandLat4Pol)”, kur ainavas rakstura novērtēšana skatīta 3 hierarhiskos līmeņos. Divos līmeņos (ainavzemes un ainavu apvidi) pamatā izmantota publiski pieejamā dažādu institūciju sagatavotā informācija, balstoties uz iepriekš Latvijā izstrādātiem ainavu iedalījuma principiem, savukārt trešajā līmenī – ainavu areālos ir veikts detalizēts ainavu vērtējums. Detalizētāka informācija par šīs metodes pielietošanu ir sniegta šajā pārskatā.

1. Stratēģiskais ietvars

Ņemot vērā ainavas multidisciplināro raksturu, svarīgi atcerēties, ka ar ainavu raksturošanu un novērtēšanu saistītie stratēģiskie uzstādījumi un normatīvais regulējums ietver vairākus tematiskus blokus:

1. Ainava kā visaptveroša sistēma, kas ietver ekoloģiskos, socioekonomiskos un kultūras aspektus (Eiropas ainavu konvencija, Eiropas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija "Ilgtspējīga Eiropa līdz 2030. gadam" u.c.).
2. Ainava kā dabas resurss ekoloģiskās un cilvēku dzīves vides kvalitātes nodrošināšanai (Eiropas Zaļais kurss, ES Zaļās infrastruktūras stratēģija, ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija u.c.).
3. Ainava kā kultūrvide, nacionālās identitātes un simbolisma veidotāja (UNESCO Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību, Konvencija Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai u.c.).

Nozīmīgākie stratēģiskie un normatīvie dokumenti, kas pamato nepieciešamību veikt ainavu novērtēšanas procesu Latvijā, ir Eiropas ainavu konvencija, ko Latvija ratificēja 2007. gadā, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030" un Latvijas ainavu politikas pamatnostādnes 2013.-2019. gadam.

Eiropas ainavu konvencija

Eiropas ainavu konvencijas 6. panta C daļa "Identifikācija un novērtēšana":

1. Aktīvi piedaloties ieinteresētajām pusēm, kā paredzēts 5. panta c) punktā, un ar mērķi uzlabot zināšanas par tās ainavām, katra Puse apņemas:

- a) i) identificēt ainavas visā tās teritorijā;
- ii) analizēt to īpašības, un spēkus un ietekmes, kas tās pārveido;
- iii) dokumentēt un ņemt vērā izmaiņas;

b) novērtēt šādi identificētās ainavas, ņemot vērā to īpašās vērtības, kuras ieinteresētās puses un iedzīvotāji tām ir piešķiruš.

2. Veicot šīs identifikācijas un novērtēšanas procedūras jāvadās no sadarbībā starp Pusēm Eiropas līmenī, saskaņā ar 8. pantu, organizētās pieredzes apmaiņas un metodoloģijas.

Rekomendācija CM/Rec(2008)3, Vadlīnijas Eiropas ainavu konvencijas ieviešanai satur virkni teorētisku, metodoloģisku un praktisku ieteikumu Eiropas ainavu konvencijas īstenošanai. Rekomendācijā iekļautie galvenie principi, kas saistoši visām ieinteresētajām pusēm ainavu jomā:

- Ainava tiek uztverta kā vienota teritoriāla vienība;
- Esošo zināšanu un pieredzes apkopošana. Ainavas ģeomorfoloģiskā, ainavu segas, arheoloģiskā un vēsturiskā, kultūras raksturojuma analīze, ietverot arī ainavas uztveres komponenti gan vēsturisko izmaiņu, gan esošās situācijas kontekstā;
- Sabiedrības izpratnes veicināšana, iesaistot dažādas ieinteresētās puses. Informācijas nodrošināšana ikvienam viegli uztveramā formā;
- Ainavas stratēģiskā ietvara noteikšana katrā no administratīvajiem līmeņiem (nacionālais, reģionālais un lokālais / vietas) savas kompetences ietvaros. Stratēģijas jāveido tiešā sasaistē ar definētajiem ainavu kvalitātes mērķiem;
- Ainavu dimensijas integrācija teritoriālās politikas dokumentos un ainavu nozīmes uzsveršana nozaru politikās;

- Sabiedrības un dažādu ieinteresēto pušu iesaiste visos ar ainavu politikas īstenošanu saistītos procesos, tai skaitā ainavu novērtēšanā, plānošanā un pārvaldībā, ar mērķi identificēt, īstenot un pārraudzīt konkrētus ainavu kvalitātes mērķus;
- Virzība uz noteikto ainavu kvalitātes mērķu sasniegšanu. Katrai ainavu plānošanas aktivitātei vai projektam jāveicina ainavu kvalitātes mērķu sasniegšanu, neatkarīgi no mēroga, nosakot nepieciešamos principus un rīkus situācijas uzlabošanai;
- Savstarpējas sadarbības un komunikācijas nodrošināšana starp dažādu ar ainavu jomu saistītiem speciālistiem un plašāku sabiedrību, daloties informācijā par ainavu pētījumu teorētisko, metodoloģisko un praktisko pieredzi.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030"

Viens no stratēģijas "Latvija 2030" mērķiem ir "Saglabāt Latvijas savdabību – daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas."

Viens no attīstības virzieniem stratēģijā "Latvija 2030" ir "Izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli. Lai saglabātu bioloģisko daudzveidību un Latvijai tipiskās unikālās dabas un kultūrvēsturiskās ainavas, kas veido priekšnoteikumus iedzīvotāju dzīves vides kvalitātei, jāīsteno pasākumi lauku teritoriju dzīvotspējas saglabāšanai, jānodrošina valsts atbalsts daudzfunkcionālām un produktīvām lauku teritorijām, kultūrainavas saglabāšanai un veidošanai."

Viens no risinājumiem minētajam attīstības virzienam ir "Ainavu plānošana un dabas aizsardzība. Īstenojot Eiropas ainavu konvenciju, nodrošināt ainavu plānošanas un dabas aizsardzības jautājumu integrēšanu nozaru politikās, likumdošanā un teritorijas attīstības plānošanā. Jānosaka Latvijai tipiskās un unikālās ainavas, jāveic to inventarizācija un jāizstrādā priekšlikumi ainavu apsaimniekošanai un procesu monitoringam."

Lai nodrošinātu stratēģijā "Latvijas 2030" izvirzīto uzstādījumu un EAK definēto pasākumu īstenošanu, tika izstrādātas Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.–2019. gadam, kas iekļāva rīcības un uzdevumus ainavu politikas jomā, īstenojot Latvijas ainavu politikas mērķi: "Daudzfunkcionālas un kvalitatīvas ainavas, kas visā Latvijā uzlabo cilvēku dzīves kvalitāti, veicina vietu, reģionu un valsts ekonomisko aktivitāti un atpazīstamību, kā arī bioloģisko daudzveidību".

Latvijas ainavu politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam

Ministru kabineta rīkojums Nr.361 "Par Ainavu politikas pamatnostādņēm 2013.–2019.gadam".

Īstenojot pamatnostādnes, tika plānots nozīmīgs ieguldījums stratēģijā "Latvija 2030" noteikto ilgtermiņa mērķu sasniegšanai par dabas un kultūrtelpas attīstību, kā arī sekmēta Latvijas telpiskās attīstības perspektīvas īstenošana:

- novērtēts Latvijas ainavu potenciāls un noteiktas ainaviski vērtīgas teritorijas ar nozīmīgu ainavisku potenciālu valsts, reģionu un pašvaldību attīstībai;
- sagatavotas integrētas vadlīnijas konkrētu ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai;
- uzlabota publiskās pārvaldes, izglītības, pētniecisko institūciju un sabiedrības sadarbība ainavu pārvaldības jomā;
- īstenoti pasākumi, lai veidotu sabiedrības izpratni par ainavu nozīmi un vērtību, uzlabotu sabiedrības un ainavu pārvaldības speciālistu zināšanas par ainavām un to pārvaldību, kā arī veicinātu ainavu pētniecību.

Lai savukārt īstenotu Latvijas Ainavu politikas pamatnostādnēs izvirzīto mērķi, 2020. gadā tika apstiprināta Valsts pētījumu programma "Ilgspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana", paredzot "sagatavot zinātniski pamatotu metodoloģisko ietvaru Latvijas ainavu vērtību apzināšanai, ainavas kvalitātes mērķu definēšanai un efektīvai ainavu plānošanai un politikas veidošanai, tai skaitā:

- izstrādāt metodiku un novērtēt ainavas visā Latvijas teritorijā, lai veidotu elektronisku Latvijas ainavu atlantu;
- noteikt nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas un katrai no tām sagatavot integrētas vadlīnijas to attīstībai un plānošanai;
- izveidot elektronisku Latvijas ainavu atlantu ainavu novērtējuma rezultātu publicēšanai un sabiedrības izglītošanai."

Valsts pētījumu programma "Ilgspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana"

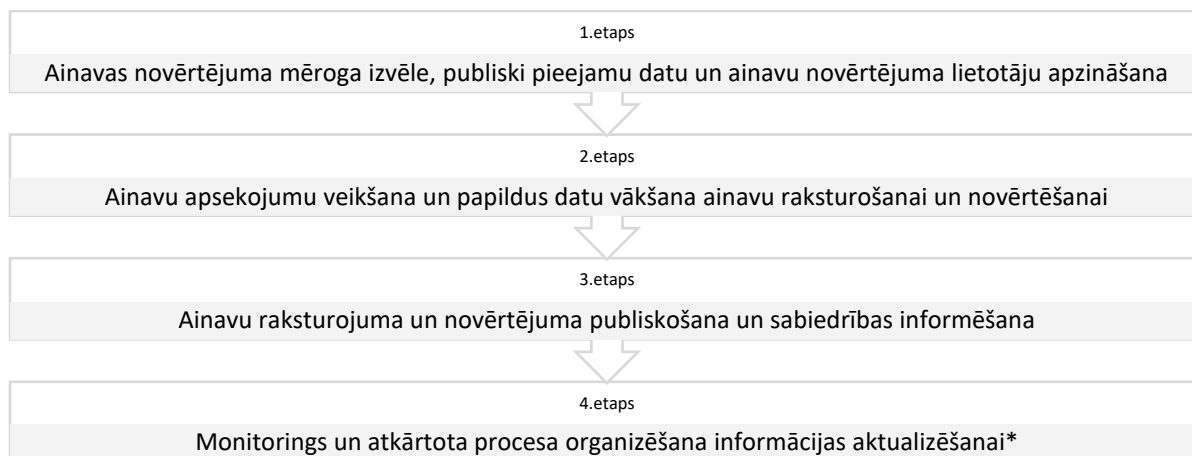
Ministru kabineta rīkojuma projekta "Par valsts pētījumu programmu "Ilgspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma 1.2.punkts

Lai saskaņotu sabiedrības, zemes īpašnieku un lietotāju, publiskās pārvaldes institūciju un citu ieinteresēto pušu intereses, būtisks instruments ir arī ainavu plānošana, kas Latvijā tiek ieviesta ar Eiropas ainavu konvencijā noteiktajiem principiem, mērķiem un rīcībām. Tas ietver gan ainavu identificēšanu, novērtēšanu, ainavu kvalitātes mērķu izvirzīšanu, gan principu un rīcību noteikšanu izvirzīto kvalitātes mērķu sasniegšanai. Lai novērtētu ainavas visā Latvijas teritorijā, ir nepieciešams izstrādāt vienotu metodiku ainavu kvalitātes novērtēšanai, ietverot ainavas ekoloģiskos, kultūrvēsturiskos, estētiskos un ekonomiskos aspektus, un ainavu telpu izdalīšanai valsts un reģionālā līmenī, nosakot nepieciešamos soļus, kritērijus, indikatorus, kā arī izmantojamo datu veidus, kas balstīts uz esošo Latvijas un ārvalstu dažādu plānošanas līmeņu un termiņu ainavu novērtēšanas metodoloģiju analīzi.

Iepriekš minēto stratēģisko uzstādījumu ieviešanu Latvijā iespējams īstenot teritorijas attīstības plānošanas procesā, ko reglamentē valsts likumi un normatīvie akti, kas tieši nosaka teritoriju attīstības plānošanas procesu un dokumentu sastāvu, kā arī citi likumi un normatīvie akti, kas netieši ietekmē teritoriju attīstības plānošanu, bet tiem ir būtiska loma ainavu definēšanā, aizsardzībā un pārvaldībā. Būtiskākais šajā ziņā ir Teritorijas attīstības plānošanas likums, kas nosaka vienu no nozīmīgākajiem ainavu izvērtēšanas, apsaimniekošanas un pārvaldības instrumentiem – tematisko plānojumu, ko var izstrādāt visos teritorijas attīstības plānošanas līmeņos un kuru darbības termiņu nosaka institūcija, kas apstiprina attiecīgo tematisko plānojumu.

1.1. Konceptuālā pieeja un process

Ainavu raksturošanu un novērtēšanu paredzams veikt vairākos secīgos etapos (skatīt 1.att.), nodalot dažādos posmos veicamās aktivitātes, kopumā paredzot izpēti, analīzi, kartēšanas, paskaidrojošo aprakstu sagatavošanas un sabiedrības iesaistes pasākumus.

* Šī etapa detalizācija nav iekļauta Latvijas ainavu novērtēšanas metodikā. Šī procesa organizēšanai būtu jāizstrādā atsevišķa metodika.

1. att. Ainavu novērtējuma procesa organizēšanas shēma.

Šī procesa nodrošināšanai var izdalīt:

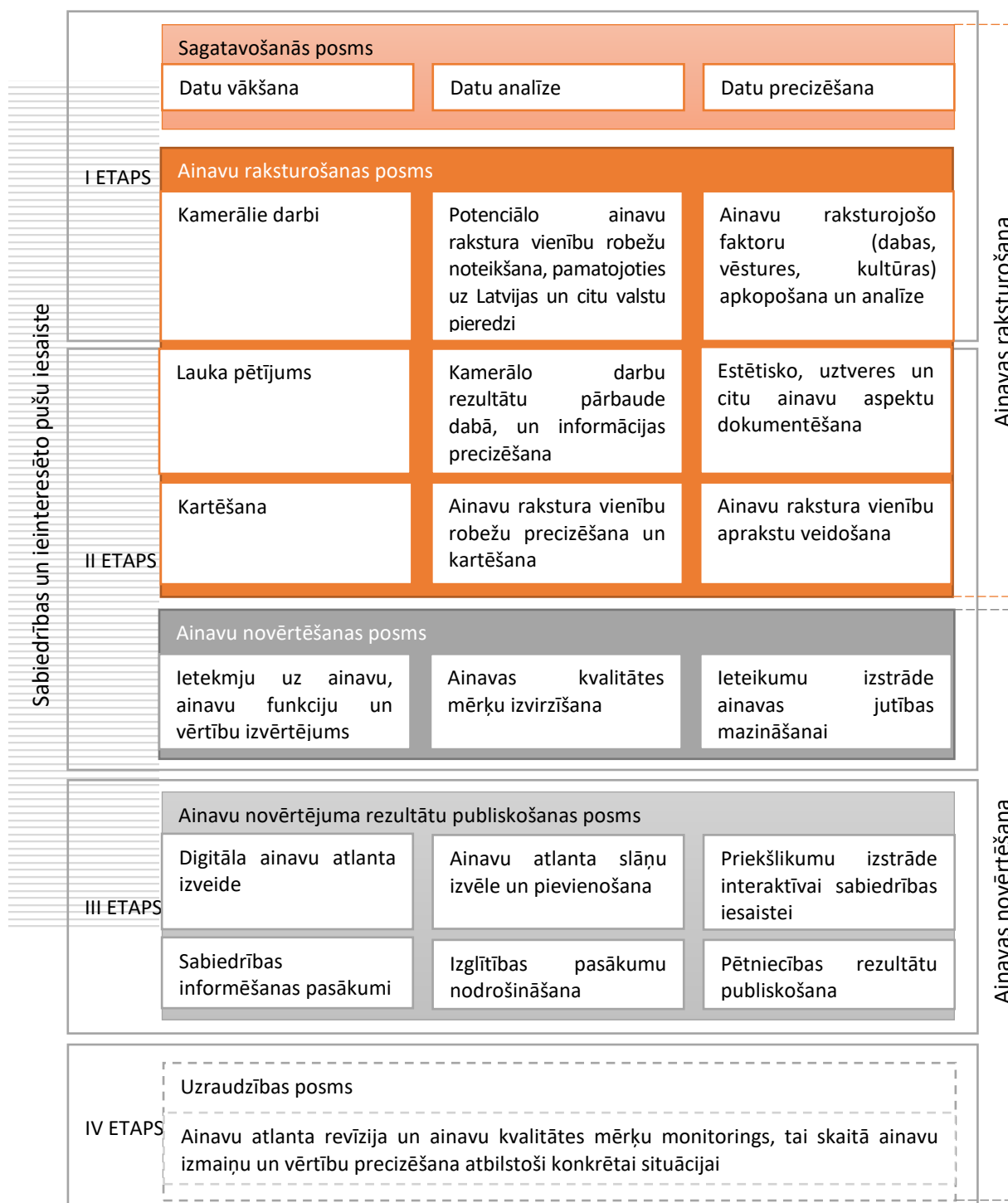
- Sagatavošanās posmu, kurā tiek veikta kamerāla telpisko datu apkopošana un analīze, kā arī apkopota informācija no zinātniskās literatūras, plānošanas dokumentiem un citiem avotiem.
- Ainavu raksturošanas posmu, kurā notiek darbs pie ainavu telpisko vienību definēšanas, raksturošanas un kartēšanas dažādos mērogos.
- Ainavu novērtēšanas posmu, kurā tiek veikta ietekmju izvērtēšana un noteikta ainavas jutība pret dažāda veida teritorijas attīstības iespējām, kā arī, iesaistot ieinteresētās puses, izvirzīti ainavu kvalitātes mērķi un sagatavoti ieteikumi ainavas jutības mazināšanai pret dažāda veida teritorijas attīstības iespējām.
- Ainavu novērtējuma rezultātu publiskošanas posmu, paredzot digitāla ainavu atlanta izveidi un pasākumus sabiedrības informēšanai par ainavu novērtējuma rezultātiem. Atsevišķas aktivitātes paredzamas arī izglītošanai un sabiedrības iesaistei.
- Uzraudzības posmu, kas paredzams pēc visu iepriekšējo darbu realizēšanas un tas plānots ilgākam laika posmam (5-10 gadi), nodrošinot kvalitātes mērķu, ainavu izmaiņu un vērtību monitoringu, attiecīgi arī informācijas aktualizāciju pēc katra uzraudzības posma beigām. Šī posma detalizācija nav iekļauta Latvijas ainavu novērtēšanas metodikā, tam būtu jāizstrādā atsevišķa metodika.

Uzskaitīto darbu secīga veikšana veicina kvalitatīva darba rezultāta iegūšanu, visos procesa etapos nodrošinot dažādu sociālo partneru un ieinteresēto pušu sadarbību un informētību.

Visa procesa laikā svarīga ir ģeogrāfisko informācijas sistēmu (ĢIS) izmantošana, kura sniedz iespēju savietot un analizēt datus par plašām teritorijām, kā arī izmantot dažādas telpisko datu analīzes metodes. Datu pieejamība laika gaitā ievērojami uzlabojas, t.sk., daudzi dati pieejami informācijas sistēmas tīmekļa pakalpēs (Web Map Service (WMS)). Arī ĢIS piedāvātie rīki kļūst arvien efektīvāki, un to lielākā priekšrocība ir iespēja nodrošināt interaktīvu dimensiju starp kartogrāfisko materiālu un cita

veida informāciju, paverot plašas iespējas saistīt un attēlot informāciju. Ieteicams izmantot ĢIS attiecīgās programmatūras piedāvātās dažādās iespējas gan informācijas vākšanai, gan datu analīzei, gan kartogrāfiskā materiāla izveidei un interaktīvai sabiedrības iesaistei un informēšanai kopumā par ainavu novērtējumu Latvijā.

Ainavu raksturošanai un novērtēšanai izmantotā metodiskā pieeja attēlota shematiski (skat. 2.att.), iekļaujot informāciju par galvenajiem veicamajām aktivitātēm, to secību un savstarpējo sasaisti.

2. att. Ainavas rakstura novērtēšanas process.

1.2. Ieinteresētās puses

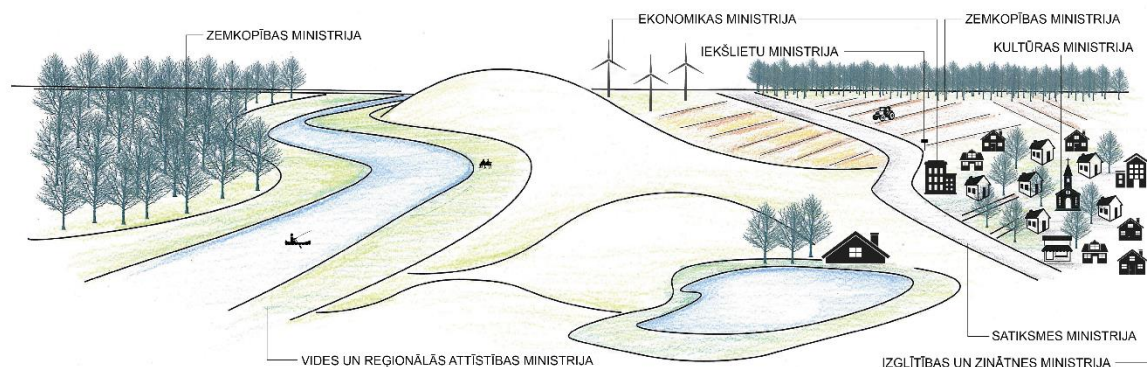
Attiecībā uz ainavām ieinteresēto personu loks ir plašs, un tās nosacīti var iedalīt divās plašās kategorijās, no kurām abas būtu jāiesaista ainavu rakstura novērtēšanas procesā. Termins "ieinteresētās puses" attiecināms uz visu to personu, personu grupu un pārvaldes iestāžu kopumu, kurām ir interese par:

- ainavām (piemēram, nozaru ministrijas vai aģentūras, vietējās pašpārvaldes, nevalstiskās organizācijas) vai
- konkrēto vietu (piemēram, vietējie iedzīvotāji, vietas apmeklētāji, tūristi, vietējie uzņēmēji).

Nav noteikta stingra dalījuma starp interešu un vietas ieinteresēto pušu grupām. Daudzas no tām, kas ir būtiski ieinteresētas ainavas labklājībā, proti, tās, kurām pieder, kuras izmanto, pārvalda vai strādā konkrētajā ainavā, piemēram, lauksaimnieki, tūrisma nozares uzņēmēji, zemes īpašnieki un mežsaimnieki, var piederēt vairākām kategorijām. Šādām grupām ir svarīga loma, atbildība un spēja mainīt ainavu, un tāpēc ir būtiski tās iesaistīt ainavu rakstura novērtēšanas procesā.

Dažādu ieinteresēto pušu grupu interese par ainavu vai konkrēto vietu var atšķirties, jo to ikdiena un darbība apskata vai lieto ainavu no dažādām perspektīvām. Dažām no iepriekš minētajām grupām ir interese par dabisko ainavu vai citiem specifiskiem jautājumiem, savukārt daļa ir iesaistīta dažādos zemes izmantošanas veidos, kas veido ainavu. Katrai no šīm grupām ir svarīga pamatinformācija, kas būs noderīga ainavu rakstura novērtējuma procesā.

Ainavu pārvaldība ir starpdisciplināra pēc būtības un skar dažādu nozaru intereses (skat. 3.att.). Atkarībā no ainavas mēroga un vietas specifikas ainavu apsaimniekošanā, aizsardzībā un pārvaldīšanā iesaistītas ir ne tikai nozaru ministrijas, bet arī citas valsts pārvaldes institūcijas, kā arī reģionālās un vietējās pašvaldības, zemes īpašnieki un vietējie iedzīvotāji. Visu šo iesaistīto pušu interešu sabalansēšana ir būtiska ainavas vērtību saglabāšanai un aizsardzībai.

3. att. Valsts pārvaldes iestāžu saskarsmes zonas ainavā.

Ainavas pārvaldībā ieinteresētajām personām un to grupām ir būtiska loma ainavas rakstura novērtēšanā. Ainavu novērtēšanas procesa laikā dažādos tā norises posmos ir svarīgi iesaistīt dažādas ieinteresēto pušu grupas, savstarpējai komunikācijai un viedokļu apmaiņai izmantojot dažādas metodes un dažādus informācijas kanālus. Dažādu sabiedrības grupu iesaistīšanās var veidot pamatotāku novērtējumu, raisīt lielāku atbildību par veiktajiem procesiem un radīt vērtīgas partnerattiecības turpmākajam darbam.

2. Ainavas raksturošana

Galvenie secīgi veicamie soli ainavas raksturošanai

- 1. Pieejamo datu apkopošana par Latvijas ainavām**, tos klasificējot un savstarpēji pielāgojot to formātu, kā arī izvērtējot datu telpisko pārklājumu un attēlojumu.
Uzsākot ainavu izpēti un raksturošanas procesu, būtiski ir iegūt pieejamos datus un izveidot pēc iespējas plašāku telpisko datu bāzi, veidojot radniecīgu datu kopas par Latvijas ainavām un to izmaiņas raksturojošiem rādītājiem, kas var kalpot par pamatu dažādu veidu un līmeņu ainavas telpisko vienību izdalīšanai un to savstarpējai robežu noteikšanai. Ainavas raksturošanas procesa laikā būtiska ir ne tikai visu pieejamo datu apkopošana par Latvijas ainavām, bet arī to digitalizācija, jo šāda daudzveidīga informatīvā bāze var palīdzēt labāk izprast ainavas atšķirības dažādās Latvijas vietās un vienlaicīgi sniegt uzskatāmu informāciju par ainavas raksturojošo parametru daudzveidību un dažādību.
- 2. Kartogrāfiskā materiāla veidošana** par iegūtajiem datiem, nodrošinot datu telpisku attēlojumu Latvijas teritorijā.
Kamerālo darbu ietvaros iegūtos un apstrādātos datus nepieciešams pārveidot kartogrāfiskā formātā to vieglākas pārskatāmības un analīzes nolūkos, kas kalpo par pamatu dažādu vai līdzīgu ainavu telpisko vienību izdalīšanai pēc noteiktiem parametriem.
Pamatojoties uz apstrādātajiem datiem, tiek veidots kartogrāfiskais materiāls ar potenciālu ainavu telpisko vienību iedalījumu, izdalot dažādu ainavas rakstura tipu savstarpēju novietojumu Latvijas teritorijā un nosakot arī potenciālo ainavu telpisko vienību robežas.
- 3. Ainavas apsekojumu veikšana dabā** ar mērķi pārliecināties par iepriekš iegūtās un apstrādātās informācijas atbilstību konkrētā teritorijā, kā arī ainavas uztveres datu iegūšanai, kas iespējama tikai apsekojot teritoriju dabā.
Ainavu raksturošanas procesā svarīgi ir pārliecināties par iegūtās kartogrāfiskās informācijas atbilstību situācijai dabā, tāpēc šāds iegūtās informācijas pārbaudes process tiek veikts lauka pētījuma ietvaros, kur ainavu apsekojumu veikšanai tiek veidota apsekojumu anketa, iekļaujot daudzveidīgus ainavu raksturojošos parametrus, tos grupējot. Tāpat ainavas apsekojumi ir nepieciešami informācijas ieguvei par ainavas uztveri konkrētajā teritorijā. Apsekojumi dabā tiek papildināti ar vietas fotofiksācijām, kas iezīmē konkrētās vietas raksturu un ļauj vēlāk vizualizēt lauka pētījuma ietvaros redzēto, uzskatāmi parādot konkrētas ainavas telpiskās vienības raksturu vai no blakus esošām ainavas telpiskām vienībām atšķirīgos ainavu veidojošos elementus.
- 4. Ainavu telpisko vienību (Informācijas) kartogrāfiskā materiāla precizēšana.**
Pamatojoties uz lauka pētījuma ietvaros iegūto informāciju, tiek precizēta informācija iepriekš sagatavotajā kartogrāfiskajā materiālā par ainavas telpisko vienību savstarpējo novietojumu, tai skaitā precizējot ainavas telpisko vienību robežas, pamatojoties uz ainavas vizuālajām kvalitātēm un tās uztveri konkrētajā vietā. Ainavu telpisko vienību robežu precizēšana tiek sākota ar vietas līmenim tuvākajām ainavas telpiskajām vienībām (ainavu areāliem), un, pamatojoties uz veiktajām izmaiņām, tiek precizētas arī augstāku līmeņu ainavu telpisko vienību (ainavu apvidu un ainavzemju) robežas.
- 5. Ainavu telpisko vienību aprakstu veidošana.**
Lai uzskatāmi parādītu dažādu ainavu atšķirības starp blakusesošām ainavu telpiskām vienībām (zemākajā līmenī, t.i. ainavu areāliem), tiek veidoti ainavu telpisko vienību (ainavu areālu) apraksti, iekļaujot tajos gan būtiskākos datus no jau iepriekš apkopotajām datu bāzēm, gan arī apsekojuma laikā iegūto informāciju par ainavas uztveri. Aprakstos iekļauj informāciju par atrašanās vietu, galvenajiem raksturlielumiem, raksturīgajiem ainavu elementiem un struktūrām (uzskatāmības pēc visām ainavu telpiskajām vienībām ieteicams lietot vienotas piktogrammas), ainavas raksturu un uztveri, tai skaitā ievērtējot būtiskos ainavu pārmaiņu procesus, kas norisinājušies Latvijā ilgākā laika periodā un ietekmējuši ainavas veidošanos konkrētā apvidū.

Ainavas raksturošanā būtiski ievērtēt teritorijas vēsturisko attīstību, kas nesusi izmaiņas ainavā dažādos laika periodos, jo ainava ir dinamiskas mijiedarbības rezultāts starp kultūru un dabu, ko cilvēces progress ir novedis pie pārmaiņām. Latvijas ainavas cauri gadsimtiem ir attīstījušās un turpina attīstīties un mainīties arī mūsdienās, pateicoties cilvēku un dabas nemītīgai mijiedarbībai.

Latvijas ainava piedzīvojusi daudzas pārmaiņas, attīstoties līdz mūsdienu veidolam, un vienas no izteiktajām izmaiņām ainavā saistītas tieši ar cilvēka saimniecisko darbību. Tāpat liela loma pārmaiņu procesā bijusi gan dabas procesiem, gan politiskajiem uzstādījumiem, īstenojot dažādas reformas. Īpaša loma Latvijas ainavas telpiskās struktūras un vizuālā veidola izveidē ir bijusi zemkopība, kas veicinājusi arī mežsaimniecības nozares rašanos un attīstību.

Latvijā pirmās pilsētas sāka veidoties 13. gadsimtā, bet īpaši 17. gadsimtam bija raksturīga mežu izciršana, jo nemītīgi bija nepieciešami kokmateriāli biežo karu vajadzībām Eiropā. Vēlāk Latvijas ainavu transformācijas procesus ietekmēja arī vairākas zemes reformas. 1920. gada zemes reformas rezultātā plašās muižu zemes, kas aizņēma vairākus simtus hektārus, tika sadalītas mazākos gabalos, kuru izmēri bija tikai daži desmiti hektāru. Līdz ar to ainava ieguva jaunu veidolu, kam raksturīgi bija viensētu puduri lauku ainavā. Sākot ar 1940. gadu agrārās reformas ietvaros zemnieku meži, kā arī tajos esošie nelielie zemes gabali ar tīrumiem, pļavām un ganībām, tika nodoti mežsaimniecības uzņēmumiem, kur tie ātri aizauga, jo netika apsaimniekoti. Kolektivizācijas rezultātā Latvijas lauku ainavā pirmo reizi ienāca tai neraksturīgi elementi – lauku ciemati ar pilsētas tipa apbūvi un infrastruktūru, simbolizējot lauku un pilsētu vienlīdzību. Iedzīvotāji no viensētām tika pārceļoti uz ciematiem, bet viņu zemes transformētas par agroainavām, kas pakārtotas lauksaimnieciskai ražošanai. Līdz tam tikai Latgalē bija raksturīga sādžu tipa apbūve, kā arī nelieli zvejniekciemi Kurzemes un Vidzemes piejūras teritorijās.

Nākamais Latvijas ainavas izmaiņu periods iezīmējas ar Latvijas neatkarības atgūšanu 1990. gadā, kad tika veicinātas dažādas ekonomiskās aktivitātes, denacionalizēto īpašumu atgūšana, līdz ar to lauku teritorijās atgriezās viensētas. Tāpat mainījās lauku ainavu telpiskā struktūra, vietām intensīvi attīstījās lauksaimnieciskā darbība, vietām, īpaši lielo pilsētu tuvumā, zemes apmežojās vai attīstījās privātmāju ciemi.

Mūsdienās vērojamas izmaiņas ainavās saistībā ar lauksaimniecības intensifikāciju, kad aizvien vairāk varam vērot enerģijas ainavas (*energy landscapes*), kur tradicionālās kultūras nomainījuši tādi enerģētiskie kultūraugi kā rapši, kārklu audzes, kukurūza u.tml; tāpat būtisku ietekmi uz ainavu atstājuši enerģētikas nozares attīstība, veidojot lielmēroga infrastruktūras objektus, tai skaitā HES, gaisa vadu elektrolīnijas, vēja vai saules parkus.

Ainava ir dinamiska, tā nemītīgi mainās un uzskatāmi parāda mums liecības gan par iepriekšējām, gan tagadējām aktivitātēm konkrētajā vietā. Tai ir nozīmīga loma vietas telpiskajā plānošanā. Laika gaitā ainavai pievienojas jauni elementi vai komponentes, bet vecākas parādības vai liecības tiek pārveidotas, modificētas vai iznīcinātas.

Galvenās nozares, kas atspoguļo un ietekmē ainavas dinamiku, ir telpiskā plānošana, pilsētplānošana, ekoloģija, lauksaimniecība, mežsaimniecība, meliorācija, rūpniecība, būvniecība, derīgo izrakteņu ieguve, tūrisms. Ainava spēj absorbēt dažādu elementu kombināciju, ko veido iepriekš minētās nozares. Taču tās arī tiešā veidā veido/formē dažādas ainavas vienības, izmantojot vietas dizainu un novietojumu un ievērtējot arī apkārt esošās vides prasības.

Veicot ainavas rakstura novērtējumu, svarīgi ir apzināties un izvērtēt konkrētas vietas pašreizējo ainavas dinamiku un noteikt galvenos tās ietekmes avotus, balstoties uz iepriekš minēto nozaru analīzi

ainavas pārmaiņu kontekstā. Ainas dinamikas tendences var tiešā veidā ietekmēt nākotnes ainavu veidošanos, kas ir svarīgi zemes izmantošanas un telpiskās plānošanas procesos.

Ņemot vērā Latvijas ainavu vēsturiskās izmaiņas, var izdalīt vairākus faktorus, kas tiešā veidā ietekmē ainavas raksturu:

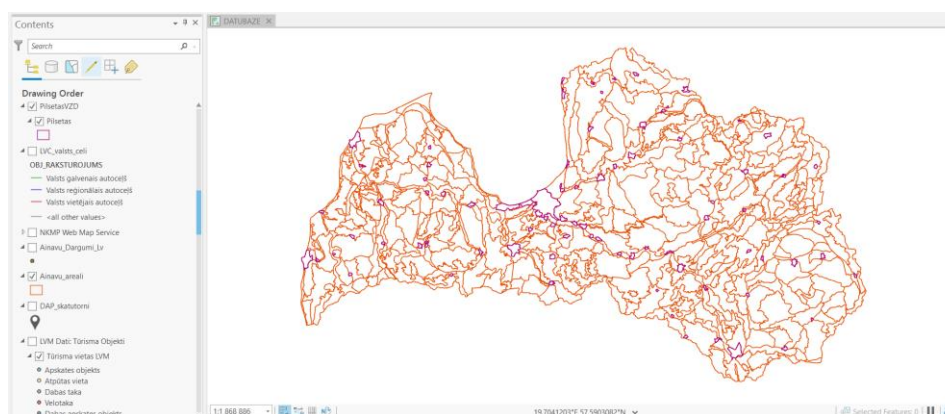
- dabas faktori, kurus raksturo noteiktā reģiona ainavas ekoloģiskās un estētiskās īpatnības, tai skaitā reljefs, ūdenstilpnes, veģetācija, klimatiskie apstākļi. Tie nosaka reģiona ainavas vizuālo pamattēlu, kuri kā fons darbojas gan lauku, gan nereti arī urbānajā vidē;
- antropogēnie faktori, kurus nosaka noteiktā reģiona iedzīvotāju mentālās, biheivioriskās (uzvedības) īpatnības, kā arī cilvēka veidoti elementi. Cilvēka aktivitātes ir pakārtotas dabas procesiem, jo tieši daba sniedz cilvēkam nepieciešamos resursus, kas realizējas apbūvē, saimniekošanas veidos, atpūtā un apkārtējās telpas uztverē, estētiskās pieredzes veidošanās procesā, pie tam antropogēno faktoru ietekmē ainavas piedzīvo daudz izteiktākas pārmaiņas nekā dabas faktoru ietekmē;
- ainavas identitāte kā dabas un cilvēka mijiedarbības procesu atspoguļojums noteikta reģiona ietvaros. Tie var būt saimniecisko darbību atspoguļojoši dabas elementi – ozoli lauka vidū, siena gubas, ziedošas pļavas, labību lauki u.c., kā arī dažādās tradīcijas un rituāli (Jāņu kalns ar ugunsкура vietu, Lieldienu šūpoles u.tml.), kas ir neatņemama dabas un cilvēka saskaņas izpausme. Katra reģiona īpašie dabas faktori rada labvēlīgus apstākļus noteiktai cilvēka darbībai, kā rezultātā veidojas reģionam raksturīgā ainava;
- laika faktors, kas spēlē būtisku lomu ainavas transformācijas procesu kontekstā.

Katrai nācijai pieder sava dzīves telpa, kas dažkārt mainījies gadsimtu griezumā, bet vienlaikus vēsturiski veidojusi tautas mentālo izpratni par vidi, kurā tā dzīvo, un nācijas tradīcijas. Reizē ar to konkrētā vide iegūst kultūrvēsturisko vērtību. Ja šī jēdziena izpratne tiek ignorēta, zūd tautas nacionālā pašapziņa, tāpēc mentālajam faktoram ir svarīga loma dažādu kompozicionālu ainavas aspektu izvērtēšanā – kā, piemēram, krāsu, formu, tekstūras uztverē.

Vēsturiskā mantojuma liecības ir vienas no ainavas vērtībām, kas liecina par pagātnes notikumiem, tāpēc šādas informācijas iekļaušana ainavu raksturojumā ir būtiska.

2.1. Datu apkopošana un analīze

Ainavas raksturošanā un novērtēšanā iespējams izmantot dažādas datu kopas – gan statistikas datubāzes par dažādām telpiskajām vienībām, gan telpiskos datus. Lai nodrošinātu efektīvu datu apstrādi, ieteicams izmantot ģeogrāfisko informācijas sistēmu (ĢIS) pieeju, kas nodrošina gan visu pieejamo datu telpisku pārskatāmību, vienlaicīgi skatot un analizējot dažādu telpisko slāņu informācijas pārklāšanos, gan šo datu apstrādi, ko piedāvā dažādas ĢIS programmatūras (skatīt 4.att.).

4. att. Fragments no datu apstrādes ArcGIS Pro vidē.

Apkopojamie dati iedalāmi vairākos veidos – pēc mēroga/izšķirtspējas, pēc formāta, pēc datu avota, kā arī teritoriju raksturojošie pamatdati un ainavu izpētes procesā iegūtie dati. Pamatdatus veido dažādu institūciju izsniegti dati vai no datubāzēm lejuplādēti dati, piemēram par zemes izmantošanu, ko tiešā veidā ietekmē cilvēka saimnieciskā darbība, dabas un kultūras vērtībām, ceļu un tūrisma infrastruktūru, ūdens resursiem u.c. Īpaši ērta ir WMS pakalpju lietošana, kas nodrošina aktuālo un jaunāko datu skatīšanu dažādu organizāciju publiskotiem ģeotelpiskiem datiem. Detalizētāku informāciju par datiem, kas izmantoti Latvijas digitālā ainavas atlanta tapšanā valsts pētījuma programmas ietvaros (laika posmā 2020.–2023. gads), skatīt 1.pielikumā.

2.2. Ainavas klasifikācija un raksturošana

2.2.1. Ainavas telpisko vienību robežu noteikšana

Raksturīgo ainavas vienību noteikšana ir gan galveno iezīmju/raksturlielumu noteikšana, gan pārejas nošķiršana no apkārtējiem/ieskaujošajiem apgabaliem. Lai varētu izmantot ainavas rakstura kvalitatīvo saturu plānošanā un pārvaldībā, tam jābūt saistītam ar ģeogrāfiski ierobežotām teritorijām. Tāpēc svarīga ir ainavas rakstura vienību norobežošana, ko saprot kā strukturāli, funkcionāli un/vai vizuāli saskaņīgas teritorijas, uz kurām varētu attiekties diferencēts aizsardzības, pārvaldības vai plānošanas režīms. Jāņem vērā, ka robežu precizitāte mainīsies atkarībā no novērtējuma mēroga un detalizācijas pakāpes. Robežas reprezentē teritoriju un tās noteikšanas mērķus, kā arī pretēji – varam skatīt ainavas aprakstu, lietotos ainavas tipoloģijas apzīmējumus, lai saprastu tās robežu noteikšanas kritērijus. Ainavas robežas ne vienmēr ir strikti nosakāmas. No robežu teorijas puses tās var uzskatīt par pārejas teritorijām. Ainavu raksturo tās konteksts, un secīgai pārejai no viena ainavas rakstura (raksturīgā) apgabala uz otru ne vienmēr ir iespējams uztvert skaidras robežas, tāpēc norobežošana balstās uz kontekstu, kāds ir aktuāls konkrētajā brīdī. Var teikt, ka robežu starp diviem raksturīgiem ainavas apgabaliem veido tur, kur ir vismazāk skaidrs, kurš ainavas raksturs dominē, jo patiesībā ainava ir nepārtraukta un raksturs kopumā nemainās pēkšņi (protams ar atsevišķiem izņēmumiem, kas raksturīgas atsevišķām reljefa formām).

Nosakot teritoriju, vienmēr mēs saskaramies ar robežu, kas šo teritoriju nodala. Robežas var iedalīt dabiskajās un mākslīgās (cilvēku veidotās). Ainavas gadījumā robeža nereti ir subjektīva (cilvēku veidota), tomēr tā balstās noteiktos kritērijos, kas var būt objektīvi (upju sateces baseini, reljefa lielformas, nogulumu tips, zemes izmantošana u.c.). Ainavas identitāti nosaka tās atšķirīgo un unikālo īpašību kopums. Teritoriju nodalīšanā svarīgi ir kritēriji, kas ļauj tās nošķirt pēc pieņemtām pazīmēm. Latvijā daudzviet ainavas raksturs mainās pakāpeniski, nevis pēkšņi. Jāsaprot, ka ainavas raksturs ainavas vienības centrā un ap to var būt skaidri definēts un atšķirīgs, tomēr situācija var būt citāda ainavu rakstura vienību malās, kur veidojas pārejas uz cita rakstura ainavām. Šajos gadījumos stingras līnijas kā robežas zīmēšana kartē neatspoguļo tādas esamību dabā. Tas jāņem vērā vēlākā periodā, kad ainavas rakstura novērtēšanas rezultāti tiek vērtēti un izmantoti ainavu plānošanas, pārvaldības vai aizsardzības nolūkos.

Ainavas iedalījuma principi

Ainavas rakstura vienības ieteicams salāgot ar jau iepriekš Latvijā definētajām ainavu telpiskajām vienībām pēc ģeomorfoloģiskajiem un zemes seguma veidu izplatības kritērijiem¹. Ainavu rajonēšanas gadījumā mērogu nosaka taksonomiskie līmeņi – augtākā līmenī ir mazāks mērogs, tam palielinoties zemākā līmenī. Izvēlētais mērogs ir gan teritoriju precizitātes mērs, gan ģeneralizācijas pakāpe.

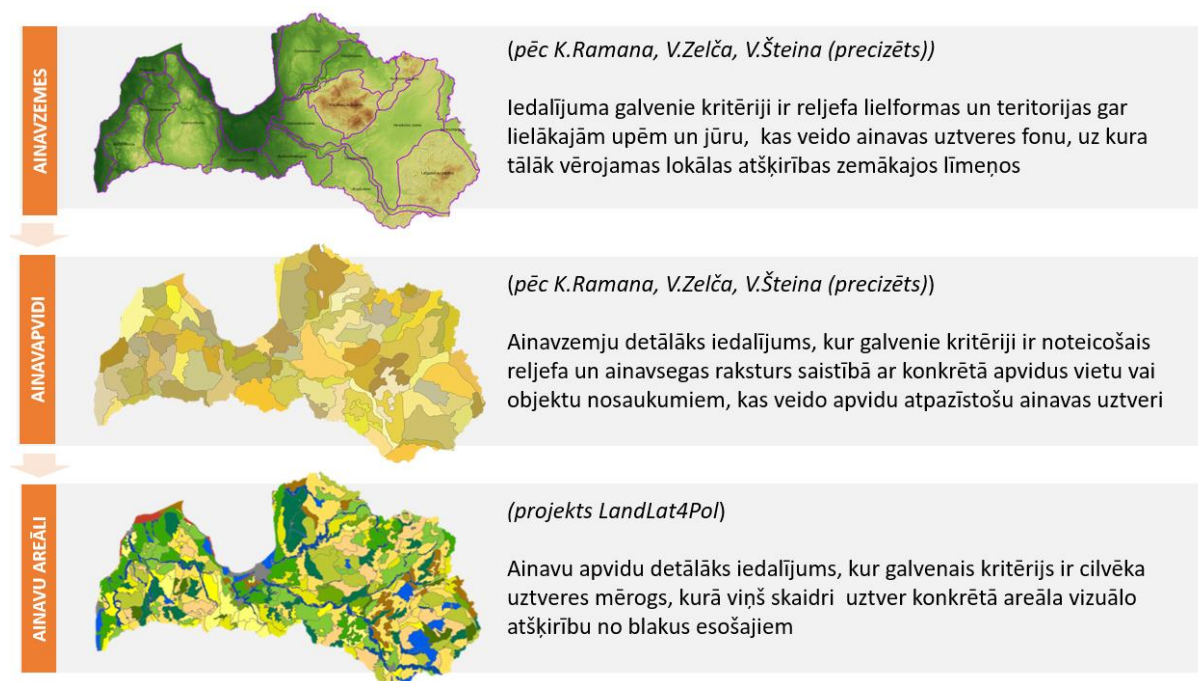
¹ Ramans, K., 1994. Ainavrajonēšana. Latvijas ainavzemes un ainavapvidi. Latvijas daba. Enciklopēdija „Latvija un latvieši”, 1. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 22.-24.

Definēto ainavu telpisko vienību precizitāti nosaka pieejamo datu mērogs un izšķirtspēja. Svarīgi apzināties, ka ģeneralizācijas procesā pazūd detaļas, jo tām mazinās nozīme. Ainavu telpisko vienību hierarhijā augstākās telpiskās vienības tiek balstītas uz ainavzemēm un ainavu apvidiem, kuru robežu noteikšanā pamatā tiek izmantots pētnieka Kamila Ramana Latvijas ainavu rajonēšanā veiktais sadalījums.

Atbilstoši mūsdienu ĢIS iespējām robežas tiek precizētas, izmantojot augstākas izšķirtspējas datus. Papildus visā Latvijas teritorijā noteiktas trešā līmeņa ainavas telpiskās vienības – ainavu areāli, kas pielīdzināmi ainavas rakstura vienībām (*landscape character units*), kādas tiek noteiktas Apvienotās Karalistes lietotajā pieejā ainavas rakstura novērtēšanai. Tie ir vairāk atbilstoši cilvēka uztveres mērogam, kas ļauj ainavas raksturošanas procesā pievienot ainavas uztveres komponenti. Izdalītās ainavas rakstura vienības tiek precizētas dabā, papildinot to raksturojumu ar ainavas vizuālo un uztveres novērtējumu.

2.2.2. Ainavas telpisko vienību kartēšana

Veidojot ainavas klasifikācijas Latvijā, līdz šim tās ir balstītas uz vairākiem kritērijiem². Tie ir atšķirīgi dažādiem autoriem un arī dažādos hierarhiskos līmeņos (skat. 5.att.).

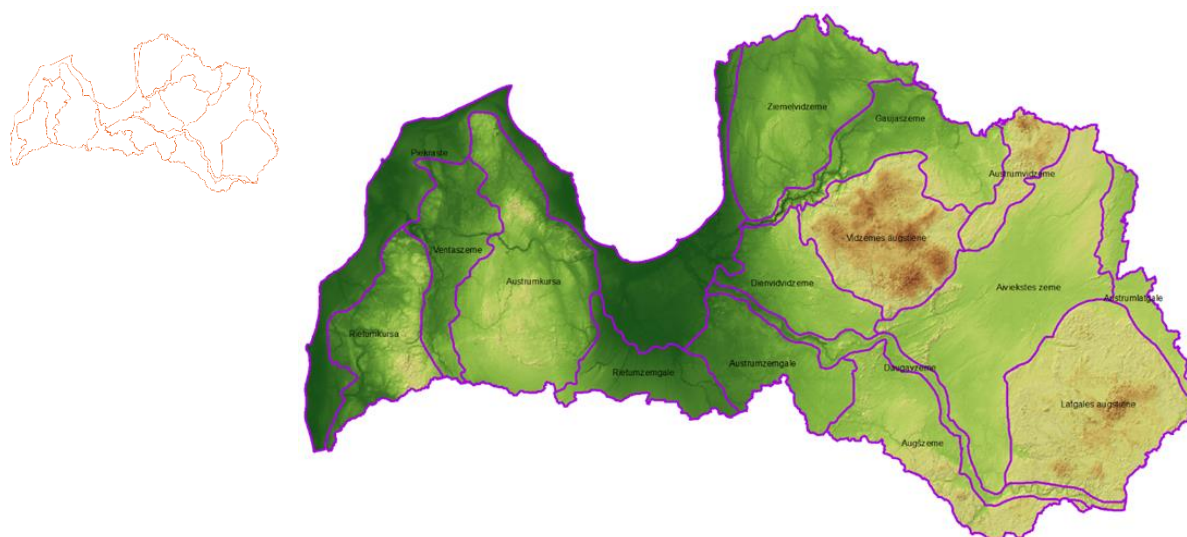

5. att. Valsts Pētījumu programmas projektā (LandLat4Pol) izmantotais Latvijas ainavu telpiskais iedalījums³.

² Lai identificētu iepriekš veikto ainavas klasifikāciju, tika skatīti apraksti par ainavu klasifikācijām Latvijā. Izmantota enciklopēdija "Latvijas daba" (Latvijas daba. Latvijas enciklopēdija, Preses nams, 1994-1998.), monogrāfija "Latvija. Zeme, daba, tauta, valsts" (Nikodemus, O., Kļaviņš, M., Krišjāne, Z., Zelčs, V. (red). Latvija. Zeme, daba, tauta, valsts. LU, LVAf, 2018.), monogrāfija "Latvijas PSR ģeogrāfija" (Latvijas PSR ģeogrāfija, Zinātne, 1975.), Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādei "Ainavu aizsardzība" (Ainavu aizsardzība. Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai. VARAM, 2000.), Rokasgrāmata meža ainavas plānošanai un dizainam (Bels, S., Nikodemus, O. Rokasgrāmata Meža ainavas plānošanai un dizainam. VMD, LTS International LTD, 2000.), kartes "Latvijas ģeogrāfijas atlants" (Latvijas ģeogrāfijas atlants. Karšu izdevniecība Jāņasēta, 2002.).

³ Ainavzemju un ainavapvidu robežu precizēšanu veicis Agroresursu un ekonomikas institūts (AREI) projekta LandLat4Pol ietvaros; Ainavu areālu sākotnēju robežu noteikšanu veicis AREI, precizēšanu – LBTU Ainavu arhitektūras un vides inženierijas institūts.

Ainavu telpisko vienību iedalījumam tiek izmantota K.Ramana klasifikācija 16 ainavzemēs, kuras balstītas uz reljefa lielformām. To definēšanā galvenais kritērijs ir reljefs, taču nozīme ir arī citiem kritērijiem kā upju baseinu robežām, kultūrvēsturiskajiem kritērijiem (Augšzemes gadījumā), ģeogrāfiskai atrašanās vietai (piemēram, Ziemeļvidzeme).

6. att. Precizētas ainavzemju robežas.

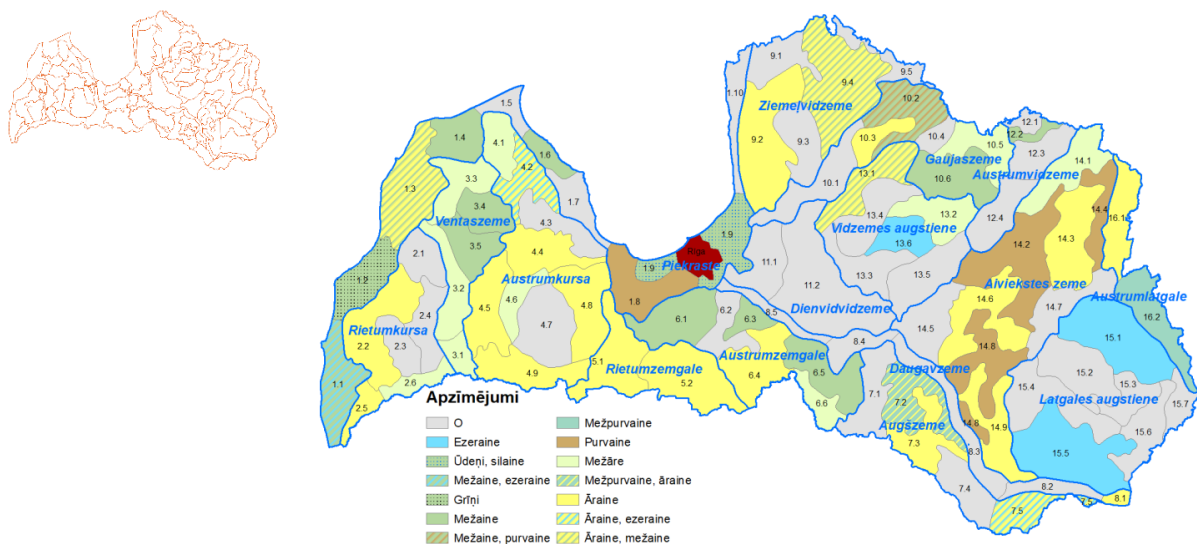
Izmantojot aktuālos telpiskos datus, ir veikta ainavzemju robežu precizēšana un koriģēšana, balstoties uz vairākām kartēm – reljefs, topogrāfija, ģeomorfoloģija, noteces baseini, augsnes. Par pamatu tika ņemta K.Ramana ainavu rajonēšanas pieeja, izmantojot dabas apvidu (Šteins, Zelčs) robežas.

Robežas koriģētas pēc topogrāfiskajām kartēm M1:50 000 (LĢIA dati) ar mēroga noteiktību 1:100 000 un reljefa kartes, izmantojot LVM GEO WMS pakalpi. Kā galvenie kritēriji tika lietoti reljefs un zemes izmantošana, kā papildu kritērijs – ģeomorfoloģija.

Ainavzemju robežas ne tikai precizētas, bet arī koriģētas (skat. 6. att.), jo atsevišķās teritorijās robežas šķērsoja noteiktu zemes izmantošanas vai reljefa formu, citos gadījumos – nebija skaidra kritērija, pēc kā robežas ir novilkas. Īpaši tas attiecas uz upju zemēm, un Piekrastes teritoriju robežas ar Zemgali. Nepieciešamās korekcijas saistāmas ar to, ka mūsdienās ir pieejami daudz precīzāki telpiskie dati un ĢIS risinājumi.

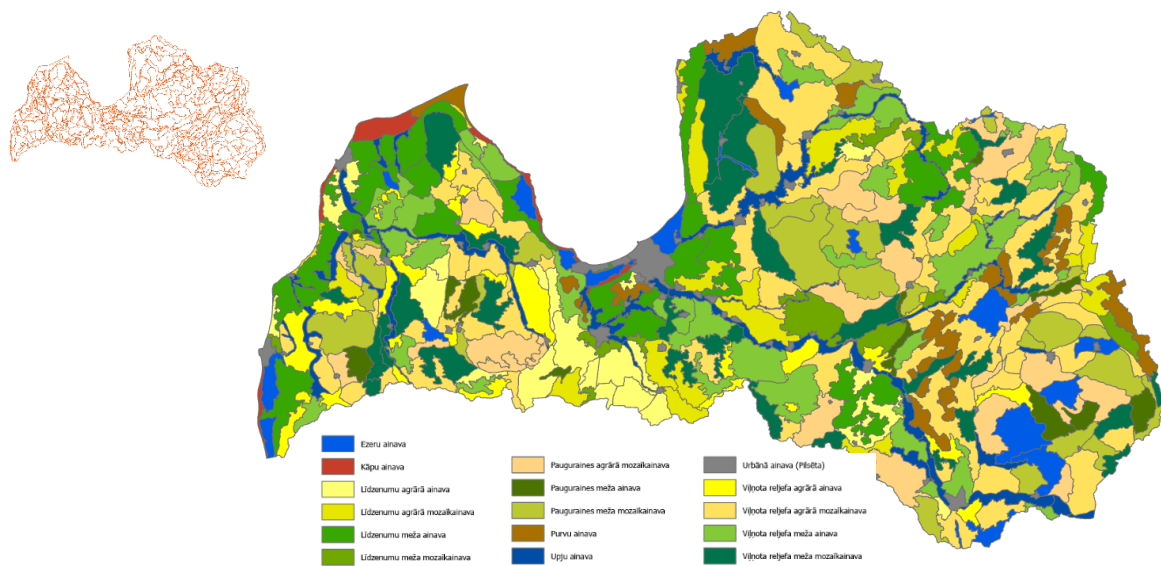
Savukārt ainavu apvidos kā būtisks kritērijs ietverts arī zemes segums, kurš attēlots nosaukumā, tādējādi 89 ainavu apvidu līmenī pamatkritēriji ir reljefa un zemes izmantošanas sintēze.

Zemes izmantošanas apzīmējumi/kritēriji vairāk lietoti līdzenumu un zemieņu teritorijās, kas atbilst upjuzemju ainavzemēm un piejūrai (skat. 7. att.). Atsevišķiem ainavu apvidiem ir izmantoti salikti zemes izmantošanas raksturojumi, kuri iekļauj divus zemes izmantošanas veidus.

7. att. Zemes izmantošanas kritēriji ainavu apvidos.

Laika posmā no 2020. gada līdz 2023. gadam veikta robežu precizēšana arī ainavu apvidiem un datu apkopošana par trešā līmeņa (ainavu areālu) telpiskajām vienībām (skatīt 8.att.), analizējot pieejamās datu kopas un informāciju no ainavu pētījumiem Latvijā⁴.

8. att. Latvijas ainavas iedalījums ainavu areālos.

Ainavu areāliem tiek lietoti nosaukumi, ņemot vērā to konkrēto atrašanās vietu Latvijā, nosaukumā iekļaujot informāciju par dominējošo ainavu rakstura tipu, kā arī iekļaujot vietējās lokācijas apzīmējumu.

2.2.3. Ainavas telpisko vienību rakstura iezīmes

Katrai ainavas rakstura vienībai ir īpaši svarīgi koncentrēties uz izmaiņu noteikšanu un dokumentēšanu, kas skar raksturīgās ainavas struktūras un ainavas elementus, jo ainavas

⁴ Ainavu aizsardzība, VARAM, 2010

raksturojuma mērķis ir definēt ainavas struktūras, elementus un to lomu kopējā ainavas uztverē. Katras ainavas īpašais raksturs, ko veido ainavu struktūras, atšķir to no citām ainavām.

Sabiedrības uztvere par teritoriju nevar būt balstīta uz visu ģeogrāfiskajā apgabalā esošo elementu uztveršanu. Šie elementi sabiedrības uztverē ir sakārtoti atbilstoši vērtību sistēmām un priekšstatiem, kas saistīti ar ainavu. Šo elementu daudzveidība ir būtiska no ainavas uztveres viedokļa, kas veido konkrētas vietas atpazīstamību vai vietējās kopienas piederības sajūtu konkrētajai vietai. Ainavu elementi var būt dabiskas izcelsmes, piemēram, reljefs, ūdensteces un dažādi augi, vai arī antropoloģiskas izcelsmes, piemēram, ēkas (t.sk. vēsturiskas vai sakrālas būves, to drupas), infrastruktūra un lauksaimnieciskās darbības veidi. Arī pēc to formas tie var būt dažādi – punktveida, līnijveida, laukumveida.

Turklāt var nošķirt divu veidu ainavas elementus - ainavas elementi, kas mijiedarbojoties veido ainavu struktūras, un atsevišķi jeb "izolēti" ainavas elementi, kas visbiežāk attiecas uz kultūras un/vai dabas mantojuma sarakstos iekļautajiem objektiem (piemēram, ievēribas cienīgi koki, vēstures pieminekļi utt.). Katrs no šiem elementiem parasti ir unikāls. Īpaša nozīme ir tādiem elementiem, kas izceļ kādu reģionālu īpatnību, kas veido vietas unikalitāti un kalpo tūrisma piesaistei.

Ainavas elementu savstarpējās mijiedarbības veidotās sistēmas veido ainavas struktūras, tās atšķir pētīto ainavas vienību no apkārtējām. Tieši tās raksturo ainavu. Ainavas struktūras var ietvert trīs dažādus aspektus: topogrāfisko, funkcionālo un simbolisko.

- Ainavas elementu izvietojums uz reljefa, to stāvoklis attiecībā vienam pret otru, to tuvums un tālums vienam no otra un citi parametri veido ainavas fizisko pamatu. Dažādu ainavas elementu koncentrācija (blīvums) konkrētā apvidū nosaka konkrētas vietas raksturu.
- Ainavas elementu mijiedarbība arī parāda, kā ainava funkcionē. Šī funkcionālā mijiedarbība var būt biofizikāla vai sociāla.
- Visbeidzot, ainavas elementu apzināšanai un organizēšanai ir arī simboliska un nozīmīga dimensija. Šī dimensija iezīmē sociālās attēlošanas un vērtību sistēmas, kas saistītas ar ainavu uztvertajā teritorijā. Tādēļ šo ainavas elementu mijiedarbība var būt būtiska vai nebūtiska.

Turklāt ainavas struktūras tiek izmantotas, lai izteiktu veidu, kādā vietējā sabiedrība, veicot dažādas darbības, kā arī pārveidojot atsevišķus ainavas elementus vai noteiktas tās komponentu savstarpējās attiecības, ir radījusi šo ainavu. Atsevišķi ainavas elementi bieži tiek aizsargāti kultūras un/vai dabas mantojuma dēļ, bet šī aizsardzība negarantē, ka tiek pārvaldīta ainavu vispārējā attīstība. Tāpēc šī uzmanība ir vērsta uz ainavas elementu sakārtošanu un ir balstīta uz ainavas struktūrām.

Ainavas struktūras ir sarežģītas sistēmas, bet šo ainavas struktūru uztveršanai ir liela nozīme, jo sabiedrības darbība būtībā ir vērsta uz šīm struktūrām, kad tā vērsta uz ainavu kopumā. Tās var būt grūti aprakstīt, jo īpaši tāpēc, ka to aprakstam jābūt saprotamam ieinteresētajām personām, kas nav ainavu speciālisti. Šo struktūru attēlošana, izmantojot blokshēmas, šķērsgrizumus vai izteiksmīgas fotogrāfijas ar virsrakstiem, nodrošina vienkāršotu pieeju, kas bieži vien ir ļoti efektīva.

Pēc ainavu telpisko vienību provizoriskas kartēšanas, izmantojot pieejamās datu kopas, tiek veikta katras ainavas telpiskās vienības apsekošana dabā. Katras telpiskās vienības apsekošana dabā tiek dokumentēta, izvēloties vienu vai vairākus (ieteicams vismaz 2) punktus, kas raksturīgi konkrētajai telpiskajai vienībai, lai veiktu šīs ainavas vizuālu novērtējumu un veidotu fotofiksācijas. Ainavas apsekošanai lauka pētījuma ietvaros tiek veidoti ainavu telpisko vienību apraksti, apzinot ainavas esošo stāvokli un novērtējot to vizuāli pēc dažādiem parametriem, tos grupējot (skatīt 9.att. un 3.pielikums):

- Ainavas raksturīgie elementi;
- Vizuālie ainavas elementi;
- Ainavas uztvere.

9. att. Ainavas rakstura parametri
(detāls izvērsums piedāvātai lauka pētījuma apsekojuma anketai pievienots 3.pielikumā).

Apsekošanas laikā tiek atzīmēta konkrēto ainavu elementu un struktūru klātesamība. Atbilstoši tam ainavas novērtējums pēc visiem iepriekš minētajiem parametriem tiek sagatavots apraksta veidā, izdalot informāciju par konkrētas ainavas telpiskās vienības (ainavu areāla) atrašanās vietu, galvenajiem raksturlielumiem, kopējo ainavas raksturojumu un ainavas uztveri.

Ņemot vērā EAK pieeju ainavu grupēšanai, var izdalīt ainavas, kuras var uzskatīt par izcilām, ikdienišķām vai degradētām ainavām. Tāpat ņemot vērā zemes lietojumu, var nodalīt atsevišķas ainavu grupas (jeb tipus), kas to raksturo:

- Agrārās ainavas, kas veidojušās vietās, kur notiek lauksaimnieciskā darbība. Tās lielākoties ir mozaikveida ainavas ar potenciāli lielu bioloģisko daudzveidību, kam raksturīga mežu, lauku, viensētu un lauku apdzīvotu vietu mija. Atšķirības vērojamas pauguraina reljefa lauku ainavās, kas raksturojas ar lielu ekoloģisko apstākļu dažādību, un līdzena reljefa lauku ainavās, kas ir viendabīgākas ekoloģisko apstākļu ziņā.
- Meža ainavas, ko veido lieli meža masīvi, galvenokārt smilšainos līdzenumos. Vietām mežu ainavās vērojami purvi (dažkārt tos var nodalīt kā atsevišķu ainavas tipu) vai kāpu grēdas. Meža ainavas ir bioloģiski daudzveidīgas.
- Ūdens ainavas, kas iegūst savu raksturu dažādu ūdenstilpņu tiešā tuvumā un biežāk iecienītas baudīšanai tieši no ūdens (ūdens ceļiem, ūdens tūrisma maršrutiem).
- Urbānās ainavas, ko veido pilsētas un ap tām esošie aglomerācijas areāli, kuru attīstību ietekmē pilsētas tuvums. Šo ainavu raksturlielums ir apbūve, tāpēc pilsētas un to tuvējā apkārtnē ir vietas, kur vērojami straujākie pārmaiņu procesi un to rakstura atšķirību noteikšanai izmanto atšķirīgas metodes.

Lai noteiktu ainavas piederību kādai no iepriekš minētajām ainavu grupām, iepriekš veikto pētījumu rezultāti var tikt precizēti, izmantojot ĢIS pieejamo informāciju par esošo situāciju Latvijā un zemes lietojuma maiņu (ja tāda notikusi), kā arī var tikt veikti apsekojumi dabā, novērtējot ainavas vizuālo raksturu.

Latvijas sauszemes teritorijas (iekļaujot iekšējos ūdeņus) ainavas raksturošanai, vadoties pēc Apvienotajā Karalistē lietotās metodoloģijas ainavu raksturošanai un tajā lietotās terminoloģijas, izdalīti 15 ainavas rakstura tipi (*landscape character types*) (skatīt 10.att.), kas lielā mērā sasaucas ar Latvijā dažādos pētījumos lietoto terminu “ainavu tipi”, detalizējot agrārās ainavas un meža ainavas tipus pēc dominējošajām reljefa formām, kā arī atsevišķi izdalot tādus ainavas rakstura tipus kā mozaīkainavas, kur novērojama agrārās ainavas un meža ainavas dažādas intensitātes mijiedarbība. Tāpat ūdens ainavas gadījumā izdalītas upju ainavas, ezeru ainavas, kā arī papildus izdalītas purvu ainavas un kāpu ainavas⁵. Atsevišķi nodalītas urbānās ainavas, kuru raksturošanai jālieto atšķirīga pieeja.

10. att. Latvijas ainavas rakstura tipi.

Katram ainavu rakstura tipam noteiktas raksturīgās iezīmes un galvenās atšķirības (skatīt 1.tabulu), kas to atšķir starp dažādajiem ainavas rakstura tiem.

1. tabula Latvijas ainavas rakstura tipi un to raksturojums

Ainavu rakstura tips	Raksturojums
Līdzenumu agrārā ainava	Ainavu rakstura tips, kur dominē agroainavas – lauksaimniecībā izmantojamas zemes. Reljefs līdzens. Agrārās ainavas struktūru veido lielu un plašu tīrumu, pļavu mija ar atsevišķiem nelieliem, savrupiem meža masīviem un koku puduriem, raksturīgas meliorācijas sistēmas. Nozīmīgi ainavas elementi ar lielu vizuālo un ekoloģisko vērtību ir lauku apdzīvotās vietas – viensētas un ciemi, kā arī atsevišķi koki, koku puduri un alejas. Ainavu veidojošs elements ir arī meliorācijas grāvji. Dominē atklāti un plaši skati.

⁵ Detalizētos ainavu pētījumos, piemēram, Baltija jūras krasta zonā, nolūkā izcelt vietējās ainavas savdabību, var izdalīt mazākas ainavu telpiskās vienības (ainavu telpas), kurām piešķir konkrētās ainavas savdabību un ģeogrāfisko piesaisti raksturojošu ainavu rakstura tipa nosaukumu.

Ainavu rakstura tips	Raksturojums
Līdzenumu meža ainava	Ainavu rakstura tips, kas raksturīgs ar līdzenu reljefu un augstu mežainumu. Ainavas daudzveidība saistīta ar koku sugu un vecuma maiņu. Mežu ainavas struktūru veido lieli meža masīvi, kuros kā "salas" var atrasties lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Ainavas kontrastainību nosaka mežu augšanas apstākļu daudzveidība. Apvidus raksturu nosaka stigas, ceļi un grāvju sistēmas. Dominē tuvi un noslēgti skati.
Līdzenumu meža mozaīkainava (meži aizņem virs 50%, salīdzinot ar agroainavu)	Ainavu rakstura tips, kur novērojama mežu masīvu un koku puduru mija ar lauksaimniecībā izmantojamām zemēm. Meža masīvu (teritoriju) īpatsvars salīdzinoši ar lauksaimniecībā izmantojamām teritorijām ir virs 50%. Reljefs līdzens. Būtiski ainavas elementi ir viensētas, dabiskās pļavas un koku puduri. Dominē tuvi skati, kas noslēdzas meža masīvā vai viensētu pudurī. Nozīmīga loma ainavā ir mežmalām.
Līdzenumu agrārā mozaīkainava (agroainava aizņem virs 50%, salīdzinot ar mežu)	Ainavu rakstura tips, kur novērojama lauksaimniecībā izmantojamo zemju mija ar mežu masīviem un koku puduriem, mozaīku veido lauksaimniecības teritorijas, kas mijas ar mežu nogabaliem, kuru īpatsvars salīdzinājumā ar lauksaimniecības teritorijām ir zem 50%. Reljefs līdzens. Ļoti svarīgi ainavas elementi ir viensētas, dabiskās pļavas un koku puduri. Dominē vidēji tuvi skati, kas noslēdzas meža masīvā vai viensētu pudurī. Nozīmīga loma ainavā ir mežmalām.
Viļņota reljefa agrārā ainava	Ainavu rakstura tips, kur dominē agrārās ainavas – lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Raksturīga vaļņu un pauguru, kuriem ir lēzenas nogāzes un nelieli relatīvie augstumi (<25m), mija ar reljefa pazeminājumiem. Ainavai raksturīgs viendabīgums un plašums. Vaļņus parasti aizņem tīrumi un ganības, bet pazeminājumos sastopamas pļavas un kokaugu puduri (līdz 10% no kopējās teritorijas). Daļa teritoriju ir meliorētas. Sastopamas viensētas un ciemi. Atsevišķām ainavām raksturīgs savstarpēji paralēli tekošu upju tīkls. Dominē atklāti un plaši skati, īpaši tālas skatu līnijas no pauguru augstākajiem punktiem.
Viļņota reljefa meža ainava	Ainavu rakstura tips, kur dominē teritorijas ar augstu mežainumu. Raksturīga vaļņu un pauguru, kuriem ir lēzenas nogāzes un nelieli relatīvie augstumi (<25m), mija ar reljefa pazeminājumiem. Mežainuma ietekmē viļņotais reljefs nolasās tikai atvērumos (izcirtumos, dabiskās laucēs u.c.) vai ceļu asīs. Ainavas kontrastainību nosaka mežu augšanas apstākļu daudzveidība. Apvidus raksturu nosaka stigas, ceļi un grāvju sistēmas. Sastopamas viensētas un ap tām nelielas lauksaimniecības zemes. Dominē tuvi un noslēgti skati.
Viļņota reljefa meža mozaīkainava	Ainavu rakstura tips, kur novērojama mežu masīvu un koku puduru mija ar lauksaimniecībā izmantojamām zemēm. Meža nogabalu īpatsvars salīdzinājumā ar lauksaimniecībā izmantojamām teritorijām ir virs 50%. Reljefam raksturīgi lēzeni vaļņi un pauguri ar nelieliem relatīvajiem augstumiem (<25m). Nozīmīga loma ainavā ir mežmalām, viensētām, dabiskām pļavām un koku puduriem, koku rindām. Dominē tuvi un vidēji tuvi skati, kas noslēdzas meža masīvā vai viensētu pudurī, īpaši no atvērtajām un augstākajām teritorijas daļām.
Viļņota reljefa agrārā mozaīkainava	Ainavu rakstura tips, kur novērojama lauksaimniecībā izmantojamo zemju mija ar mežu masīviem un koku puduriem. Mozaīku veido lauksaimniecības teritorijas, kas mijas ar mežu nogabaliem, kuru īpatsvars salīdzinājumā ar lauksaimniecības teritorijām ir zem 50%. Reljefam raksturīgi lēzeni vaļņi, pauguri ar nelieliem relatīvajiem augstumiem (<25m), kas labi nolasās atvērtajās teritorijas daļās. Ļoti svarīgi ainavas

Ainavu rakstura tips	Raksturojums
	<p>elementi ir viensētas, dabiskās pļavas un koku puduri. No atvērtajām un augstākajām teritorijas daļām raksturīgi vidēji un plaši skati, ko ietekmē ainavas mozaīkas uztveres mērogs. Nozīmīga loma ainavā ir mežmalām.</p>
<p>Pauguraines meža ainava</p>	<p>Ainavu rakstura tips, kur sastopams augstienēm raksturīgais pauguru un pauguru grēdu reljefs ar meža apaugumu. Paugurus un paugurgrēdas savstarpēji atdala ieplakas un plaši pazeminājumi. Stāvās pauguru nogāzes ir apaugušas ar mežu, bet pārmitrās starppauguru ieplakās bieži vien atrodas nelielas pļavas, purvi un krūmāju teritorijas. Reti sastopamas viensētas ar tām piegulošu lauksaimniecības zemi. Dominē noslēgtas skatu līnijas, kas atduras meža masīvā. Tālas skatu līnijas izteiktā reljefa dēļ veidojas ceļu asīs.</p>
<p>Pauguraines meža mozaīkainava</p>	<p>Ainavu rakstura tips, kam raksturīga sīkkontūrainā mozaīkainava ar lielu bioloģisko un ainavisko daudzveidību. Dažādas uzbūves pauguru un ieplaku mija nosaka ļoti lielu augšņu, mitruma, mikroklimata un veģetācijas kontrastainību. Mozaīku veido meža nogabali (kuru īpatsvars salīdzinot ar atvērtajām teritorijām ir virs 50%), kas mijas ar atvērtām lauksaimniecības teritorijām, galvenokārt pļavām un ganībām. Stāvās pauguru nogāzes ir apaugušas ar mežu, bet pārmitrās starppauguru ieplakās atrodas pļavas, purvi un meži. Viensētas paugurainā reljefa, un meža īpatsvara dēļ iekļaujas ainavā un neizceļas. No vizuālās uztveres viedokļa dominē tuvi un noslēgti skati, reizēm arī plaši un atklāti skati.</p>
<p>Pauguraines agrārā mozaīkainava</p>	<p>Ainavu rakstura tips, kam raksturīga sīkkontūrainā mozaīkainava ar lielu bioloģisko un ainavisko daudzveidību. Dažādas uzbūves pauguru un ieplaku mija nosaka ļoti lielu augšņu, mitruma, mikroklimata un veģetācijas kontrastainību. Mozaīku veido meža nogabali, kas mijas ar atvērtām lauksaimniecības teritorijām, kuru īpatsvars salīdzinoši ar meža teritorijām ir virs 50%. Atvērto teritoriju izmantošanu zemkopībā ierobežo smagie tehnoloģiskie apstākļi – lielle nogāžu slīpumi, sīkkontūrainība un mainīgie mitruma apstākļi. Parasti paceltās lēzenās reljefa daļas, pateicoties relatīvi labiem mitruma apstākļiem, tiek izmantotas lauksaimniecībā. Stāvās pauguru nogāzes ir apaugušas ar mežu, bet pārmitrās starppauguru ieplakās atrodas pļavas, purvi un meži. Viensētas izvietojušās galvenokārt lauksaimniecības zemju tuvumā, bet paugurainā reljefa dēļ, iekļaujas ainavā un īpaši neizceļas. No vizuālās uztveres viedokļa plaši un atklāti skati mijas ar tuviem un noslēgtiem skatiem. Liela loma ir ainavas siluetam pret apvārsni.</p>
<p>Ezeru ainava, ieskaitot mitrājus</p>	<p>Ainavu rakstura tips, kurā dominē ezers vai funkcionāli un vizuāli sasaistītas ezeru virknes.</p> <p>Augstienēs raksturīga pauguru un ieplaku mija, kur starppauguru ieplakās atrodas ezeri ar tiem piegulošām pļavām, mežiem vai kokaugu puduriem. Līdzenumos un zemienēs reljefs ir plakans, un ezeru krasti ir zemi un plaši. Tie bieži vien ir pārpurvoti vai arī meliorēti. Atsevišķos gadījumos ezeru krastos ierīkotas polderu sistēmas, veidojot polderu ainavas. Ezeri bieži vien ir ieslēpti meža masīvos vai ar blīvu krasta apaugumu un grūti saskatāmi ainavā. No atsevišķām vietām paveras tālas un izteiksmīgas skatu līnijas uz ezeru ainavu.</p>
<p>Upju ainava (t.sk. senlejas, ielejas)</p>	<p>Ainavu rakstura tips, kurā dominē upes un to ielejas.</p> <p>Upju ainava ar lēzeniem, neizteiktiem krastiem – upēm raksturīga lēzena ieleja, kuras platums daudzkārt pārsniedz dziļumu. Līdzenā reljefā, kur</p>

Ainavu rakstura tips	Raksturojums
	<p>upēm piekļaujas lauksaimniecības zemes vai pļavas, labi izceļas upes meandrējums (ja tāds ir saglabājies vai atjaunots).</p> <p>Upju ainava ar izteiktu terasējumu un krasta līniju – upēm raksturīgas virspalu terases. Ielejas dibenu veido paliene, kurā tikai nelielu daļu aizņem upes gultne. Upju krastos galvenokārt ir blīvs apaugums, kuru veido meža masīvi un kokaugu puduri, un atsevišķas atvērtas teritorijas, no kurām paveras tāli skati pa šauro, reljefa un veģetācijas ietverto upes gultnes asi.</p>
Purvu ainava	<p>Ainavu rakstura tips, kur dominē purvi.</p> <p>Nepārveidoti, dabiskie purvi - raksturīgs pastāvīgs vai ilgstošs periodisks mitrums, specifiska veģetācija, kas nosaka ainavas īpašo un unikālo raksturu. Purviem ir līdzens reljefs vai purva kupols. Purviem raksturīgi unikāli ainavu elementi: purva ezeriņi un salas, akači, ciņi, pārmitros apstākļos auguši koki, galvenokārt priedes un bērzi, dažādas grīšļu sugas, sūnas un citi augi. Purva raksturu veido skrajš un caurredzams kokaugu apaugums, kas ietekmē skatu līnijas.</p> <p>Pārveidoti, izstrādāti purvi - purviem, kuros notiek vai ir pabeigta kūdras izstrāde, ir līdzens reljefs (var būt dažādos līmeņos). Ainava atvērta, struktūru veido meliorācijas grāvji un tehniskie pievedceļi un atsevišķas būves, vietām spontāna veģetācija. Atsevišķi purvi pēc to izstrādes tiek izmantoti lauksaimniecībai (piemēram, melleņu audzēšanai). Dominē tālas un atvērtas skatu līnijas, kas noslēdzas ietverošā meža masīvā.</p>
Kāpu ainava	<p>Ainavu rakstura tips, kuru var veidot dažāda tipa kāpas - embrionālās, priekškāpas, pelēkās, mežainās jūrmalas kāpas un iekšzemes kāpas. Kāpām raksturīgi vaļņveida pauguri vai pauguru grēdas.</p>
Urbanizētā (pilsēta) ainava	<p>Pilsētu teritorijas atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumam. Ciemi, mazciemi un viensētas iekļaujas citos ainavas rakstura tipos kā to elementi.</p>

Katram ainavu areālam definētais ainavu rakstura tips tālāk izvērstas ainavu areāla aprakstā, izceļot vietas galvenos raksturlielumus un atslēģelementus (lietojot uzskatāmas piktogrammas raksturīgo pazīmju novērtējumam) un veidojot detalizētu ainavas raksturojumu, tai skaitā aprakstā iekļaujot informāciju par ainavas uztveri (ainavu areāla apraksta piemēru skatīt 4.pielikumā).

3. Ainavas novērtēšana

Galvenie secīgi veicamie soli ainavas novērtēšanai

1. Ainavas ietekmju izvērtēšana.

Veicot ainavas novērtēšanu, vienmēr būtisks būs konteksts, kādā tas tiek darīts. Atkarībā no izvirzītā mērķa ainavas novērtēšanai, mainīsies veicamie uzdevumi un darbu apjoms. Papildus ainavas raksturojumam, kas balstīts uz datu analīzi un lauka pētījuma apsekojumiem, ainavu novērtējumam ieteicams veikt arī ietekmju uz ainavu, ainavu funkciju un vērtību izvērtējumu, kas iezīmē ainavas esošās un mainīgās struktūras un elementus.

2. Ainavas kvalitātes mērķu izvirzīšana.

Viens no izplatītākajiem mērķiem ainavas novērtēšanai ir ainavas jutīguma vai ainavas noturības noteikšana, mainoties apkārtējai situācijai dažādu ietekmju rezultātā. Ainavas novērtēšanas rezultātā provizoriski tiek izvirzīti potenciāli ainavas kvalitātes mērķi, kas raksturo situāciju, uz kādas ainavas veidošanu jātiecas nākotnē, plānojot un ieviešot dažādas darbības konkrētā teritorijā. Izvirzītie ainavu kvalitātes mērķi tiek apspriesti un precizēti publiskos pasākumos, kur tiek aicinātas ieinteresētās personas, kurām ir interese par ainavām un konkrētu teritoriju.

3. Ainavu telpisko vienību aprakstu papildināšana.

Pēc sabiedrības un kompetento publisko pārvaldes iestāžu informēšanas un iesaistes pasākumiem, ainavu telpisko vienību apraksti tiek papildināti ar informāciju par ainavas funkcijām, vērtībām, tās dabiskumu un unikalitāti, ainavas jutīgumu un ainavas kvalitātes mērķiem, kā arī ieteikumiem ainavas jutības mazināšanai.

4. Informācijas sagatavošana ainavu digitālajam atlantam.

Ainavu apraksti tiek sagatavoti publicēšanai ainavu digitālajā atlantā apkopotās informācijas pieejamības nodrošināšanai un lietošanai visām ieinteresētajām pusēm, kas saistītas ar ainavu un konkrēto vietu attīstību, plānošanu vai aizsardzību. Parāleli ieteicama plašāka pētniecības rezultātu publicēšana, kā arī izglītojošu pasākumu organizēšana, iekļaujot tajos tēmas par ainavas novērtējumu un ainavas izmaiņu procesiem un ietekmēm.

5. Ainavas izmaiņu uzraudzība.

Šis būtiskais process veicams ilgākā laika periodā (5-10 gadi), lai pārliecinātos par izmaiņām ainavā un to ietekmi uz ainavas rakstura saglabāšanu vai attīstību ilgākā laika posmā. Šī procesa īstenošanai nepieciešams vadīties pēc šī procesa organizēšanai izstrādātas metodikas, kas nodrošinātu ainavas izmaiņu uzraudzības procesu.

3.1. Ainavas vērtības

Ainavas rakstura novērtēšanā lauka pētījumos par pamatu ņem iepriekš izdalītās ainavu rakstura vienības pēc zemes formas, ģeomorfoloģiskajām īpašībām, zemes segas un zemes lietojuma veida, kuras papildina ar vizuālās uztveres raksturojumu. Izvērtējot publiski pieejamo informāciju par iepriekšminētajiem aspektiem, par apseko to teritoriju/ainavu veidotajos aprakstos tiek iekļauta informācija par dabiskajām (dabas), vēsturiskajām (kultūrvēsturiskajām) un estētiskajām (vizuālajām) vērtībām.

Ainavu vērtību noteikšanai nozīme ir gan šo vērtību apzināšanā, gan arī izstrādājot un precizējot ainavu kvalitātes mērķus un priekšlikumus ainavas jutīgumam dažādu iespējamo teritorijas attīstības scenāriju gadījumā.

Lai noteiktu ainavu vērtības tiek ņemti vērā vairāki aspekti:

- Ainavas funkcijas, ko tā nodrošina konkrētajai teritorijai;
- Retums/Unikalitāte;

- Dabas vērtība/Dabiskums/Biológiskā kvalitāte;
- Vēsturiskā/mantojuma vērtība;
- Vizualās, estētiskās un uztveres īpašības.

Ainavu areālu aprakstos tiek iekļauta informācija par ainavas funkcionalitāti, minot kā ainava tiek lietota konkrētajā teritorijā, ko tiešā veidā ietekmē cilvēka darbība. Informāciju iespējams iegūt izmantojot lauka pētījuma ietvaros iegūtās ziņas un fotofiksācijas, kā arī izmantojot aktuālākos publiski pieejamos CLC (*CORINE Land Cover*) datus.

Ainavu areālu aprakstos tiek minētas galvenās iezīmes, kas kopā rada vietas sajūtu un ainavas telpiskās vienības unikālo raksturu, īsi raksturojot tipiskas vai unikālas un retas ainavas. Informāciju iespējams iegūt iepriekš veikto lauka pētījumu ietvaros, salīdzinot Latvijas ainavas (tai skaitā vizuāli), kas raksturīgas dažādiem ainavas rakstura tipiem. Papildus informāciju par unikālām un retām ainavām iespējams iegūt par dabas aizsardzību atbildīgo iestāžu publiskās datubāzēs, kā arī attiecīgo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos.

Ainavu areālu aprakstos tiek iekļauta informācija par ainavas dabiskajām (dabas) vērtībām, kas ietver gan "atzītās ainavas", t.i., teritorijas vai elementus, kas juridiski atzīti par ainaviski īpaši vērtīgiem, gan ainavas, kurām ir izcila ekoloģiskā vērtība, bet kuras nav aizsargātas. Starp ainavām, kuru dabas un ekoloģiskā vērtība ir atzīta, ir ainavas, kas iekļautas Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā. Šādu informāciju iespējams iegūt Dabas datu pārvaldības sistēmā Ozols (ozols.gov.lv), kā arī attiecīgo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos.

Ainavu areālu aprakstos tiek iekļauta informācija arī par ainavas vēsturiskajām vērtībām, kas saistītas ar vietām, kas šobrīd kalpo kā liecība par notikumiem, kas tajās risinājušies. Tās veido arī saglabājušies arheoloģiskie un arhitektoniskie elementi un zināmie vēsturiskie notikumi, kas ir nozīmīgi nācīgas vēsturiskajai attīstībai. Šāda informācija apkopota Kultūras pieminekļu sarakstā, un to ērti iespējams iegūt Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes informācijas sistēmā "Mantojums" (karte.mantojums.lv).

Tāpat ainavu areālu aprakstos tiek iekļauta informācija par ainavas estētiskajām vērtībām, kas ir ainavas elementi, kam ir svarīga loma apkārtnes vizuālajā kompozīcijā un kuri nosaka apkārtējo ainavu struktūru. Šeit var tikt iekļauti gan klimatiskie, hidroloģiskie, morfoloģiskie, vēstures un kultūras elementi. Šāda veida informāciju (tai skaitā par tūrisma objektiem, ainaviski vērtīgām teritorijām un objektiem) iespējams iegūt plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību teritoriju attīstības plānošanas dokumentos, kā arī AS "Latvijas Valsts meži" izstrādātajā ģeotelpiskās informācijas tehnoloģiju (GIT) produktu un pakalpojumu kopā LVM GEO (lvmgeo.lv). Papildus pie ainavu estētiskajām vērtībām tiek minēti "ainavu dārgumi", kas noteikti un publiskoti Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas iniciatīvas ietvaros.

Ainavas kvalitātes novērtējuma mērķis ir norādīt uz konkrētas ainavas esošo un potenciālo kvalitāti, kas pakļauta dažādām ietekmēm, kas izplatās un stabilizējas dažādos sociālās organizācijas līmeņos.

3.2. Ietekmes uz ainavu

Latvijas ainavas, dabas un kultūras resursi nepārtraukti mainās, reaģējot uz cilvēka darbības un dabas procesu tiešajām un netiešajām ietekmēm, atstājot konkrētās vietās zināmas vēstures liecības. Laika gaitā pārmaiņas lauksaimniecībā, rūpniecībā, sabiedrībā un vidē ir būtiski ietekmējušas ainavu izmaiņu intensitāti. Daudzos gadījumos pārmaiņas bijušas straujas, to izraisījušas politisko vai administratīvo režīmu, zemes īpašumtiesību modeļu vai iedzīvotāju skaita svārstību izmaiņas. Šo izmaiņu rezultāts un ietekmes plašums īpaši labi redzams tieši lielākā mērogā – lauku ainavā. Piemēram, dažādos laika

posmos veiktie daudzveidīgie infrastruktūras uzlabojumi, tai skaitā lauku elektrifikācija un ceļu uzlabojumi, ir veicinājuši pārmaiņas Latvijas laukos, vietām paplašinot lauku apdzīvotās vietas. Savukārt Eiropas Savienības atbalstītie ieguldījumi lauksaimniecības nozarē daudzviet Latvijas laukos ir mainījuši lauksaimnieciskās darbības mērogu un apsaimniekošanas pieeju, veicinot lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un lauksaimniecības nozares noturību.

Pateicoties Eiropas ainavu konvencijai, ainava kā resurss ir nostiprinājusi savu vietu teritoriālajā plānošanā daudzās Eiropas valstīs, un tās pašreizējā vispārējā atzīšana ir izskaidrojama ar ainavas ieguldījumu gan sabiedrības labklājībai, gan ilgtspējīgai attīstībai. Neskatoties uz šķietamo abstraktumu, ainava, pateicoties tās fiziskai esamībai un psiholoģiskajam aspektam, apmierina svarīgas sociālās un kultūras vajadzības, vienlaikus arī veicot ekoloģiskas un ekonomiskas funkcijas. Šī īpašību kombinācija, kas atspoguļo ainavas funkciju daudzveidību, ir unikāla.

Svarīgi ir pārliecināt sabiedrību un lēmumu pieņēmējus par pašreizējo un iespējamo bagātību, kāda piemīt visām ainavām, un par nepieciešamību visās politikas jomās ņemt vērā šo faktoru.

Sabiedrības vēlmei baudīt augstas kvalitātes ainavas ir dažādas izpausmes – tās var būt pieprasītas ikdienā un lielākajai sabiedrības daļai – brīvajā laikā, kad daudzas ar fizisko vai garīgo atpūtu saistītās norises notiek āra vidē, vai nedēļas nogalēs, brīvdienās vai atvaļinājuma laikā, kad bieži tiek izmantota iespēja ceļot tālāk no dzīves vietas. Vienas un tās pašas ainavas vienlaikus var būt gan rekreācijas telpa vietējai kopienai, gan apbrīnota tūrisma vieta ārvalstu tūristiem vai ceļotājiem no tālākām Latvijas vietām. Līdz ar to, ainava ir ne tikai saistīta ar neatņemamu vietējo kopienu dzīves kvalitātes komponenti, bet arī stratēģisku resursu tūrisma un atpūtas jomai.

Ainava ir mainīgs lielums ne tikai to dažādās uztveres vai mēroga dēļ, tā nemitīgi tiek ietekmēta dažādu bioloģisku un sociālu procesu rezultātā, no kuriem raksturīgākie ir:

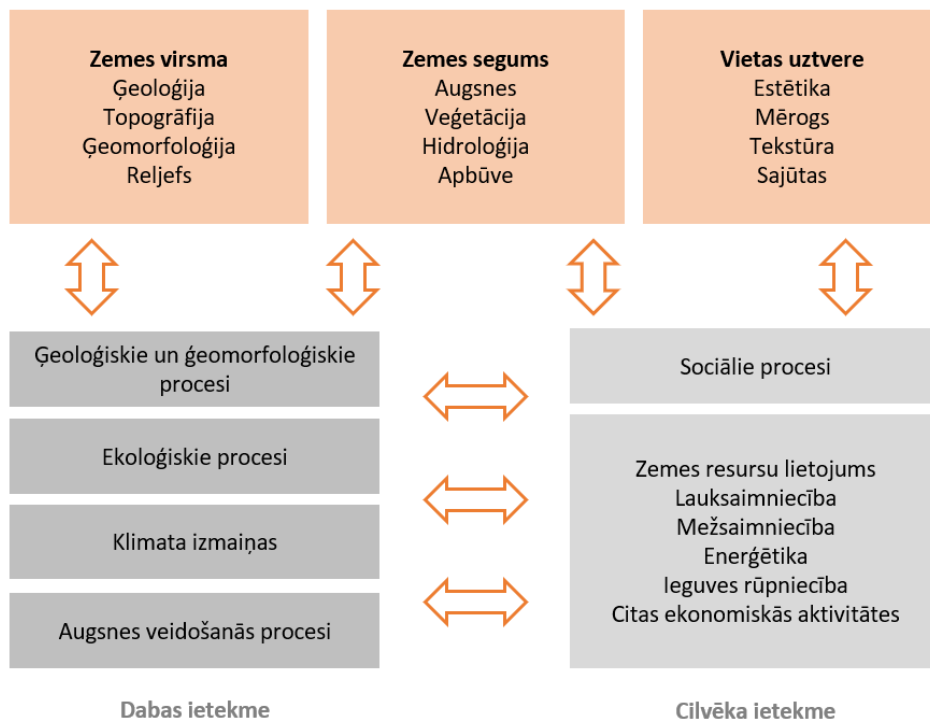
- Lauksaimniecības zemju intensifikācija;
- Lauksaimniecības zemju pamešana novārtā;
- Ieguves rūpniecība;
- Pilsētu un ciemu izplešanās un nekontrolēta būvniecība;
- Infrastruktūras attīstība un transports;
- Savvaļas dzīvnieku un biotopu zudumi;
- Atkritumu apsaimniekošana;
- Piesārņojums;
- Klimata pārmaiņas;
- Tūrisms un atpūta;
- Aizsardzības pasākumi un militārās darbības.

Lai nodrošinātu ainavas kvalitāti, vienlaikus ļaujot notikt attīstībai, ir svarīgi paturēt prātā attīstības radītās ietekmes nozīmi, raksturu un kontekstu.

Katras ainavas telpiskās vienības spēja absorbēt jaunu attīstības slogu lielā mērā būs atkarīga no tās jutīguma, tāpēc nepieciešams vērtēt dažādu risinājumu/scenāriju ietekmi uz ainavu.

Attīstība, kura radīs ievērojamu vides un jo īpaši vizuālu ietekmi, vislabāk tiks absorbēta telpiskās vienībās, kur ainava ir izturīga un spēj uzņemt attīstības risinājumu radīto slogu. Visas norises un ietekmes jāvērtē katrā vietā atsevišķi, lai izvairītos no iespējamās nelabvēlīgās ietekmes uz vidi, to novērstu vai samazinātu līdz minimumam (skat. 11. att.).

Ainavu objektīvie un subjektīvie elementi

11. att. Ietekmes uz ainavu.

Pamatjautājums par dabas resursiem ir saistīts ar to saglabāšanu un atjaunošanu. Ilgtspējīgas attīstības nepieciešamība faktiski nozīmē to, ka lēmumiem par ainavu apsaimniekošanu, aizsardzību un plānošanu jāspēj garantēt to dabas resursu ilgtermiņa atražošanu turpmākai izmantošanai.

Vēl viens nozīmīgs aspekts, vērtējot dabas resursus, ir saistīts ar vienlīdzīgu piekļuvi tiem un to sadali. Tādēļ svarīgi ir izpētīt apstākļus, kādos dažādas sociālās grupas, kas veido vietējo sabiedrību, var piekļūt šiem dabas resursiem un dalīties tajos individuālai un/vai kolektīvai izmantošanai. Kā piemērs būtu minami tādi dabas resursi kā ūdens, augsne, derīgie izrakteņi, flora un fauna. Tie ir resursi, kuru racionāla un ekonomiska izmantošana ietekmē ainavas, kā arī vietējo iedzīvotāju dzīves vidi un labklājību.

Nepārtrauktu pārmaiņu procesā ainavu turpina pārveidot zemes izmantošanas un transformācijas, kā arī infrastruktūras un saimniekošanas dažādie un mainīgie modeļi. Šo pārmaiņu sekas un nozīmi ne vienmēr uzreiz ir iespējams novērtēt. Cilvēku uztvere laika gaitā mainās, un jaunas iezīmes var kļūt par vērtīgiem ainavas elementiem. Tomēr ir ļoti svarīgi, lai pārmaiņas tiktu pārvaldītas tā, lai saglabātu vai uzlabotu tās kvalitātes, kas padara Latvijas ainavu īpašu, un saglabātu tās vēsturisko, kultūras un ekoloģisko resursu daudzveidību.

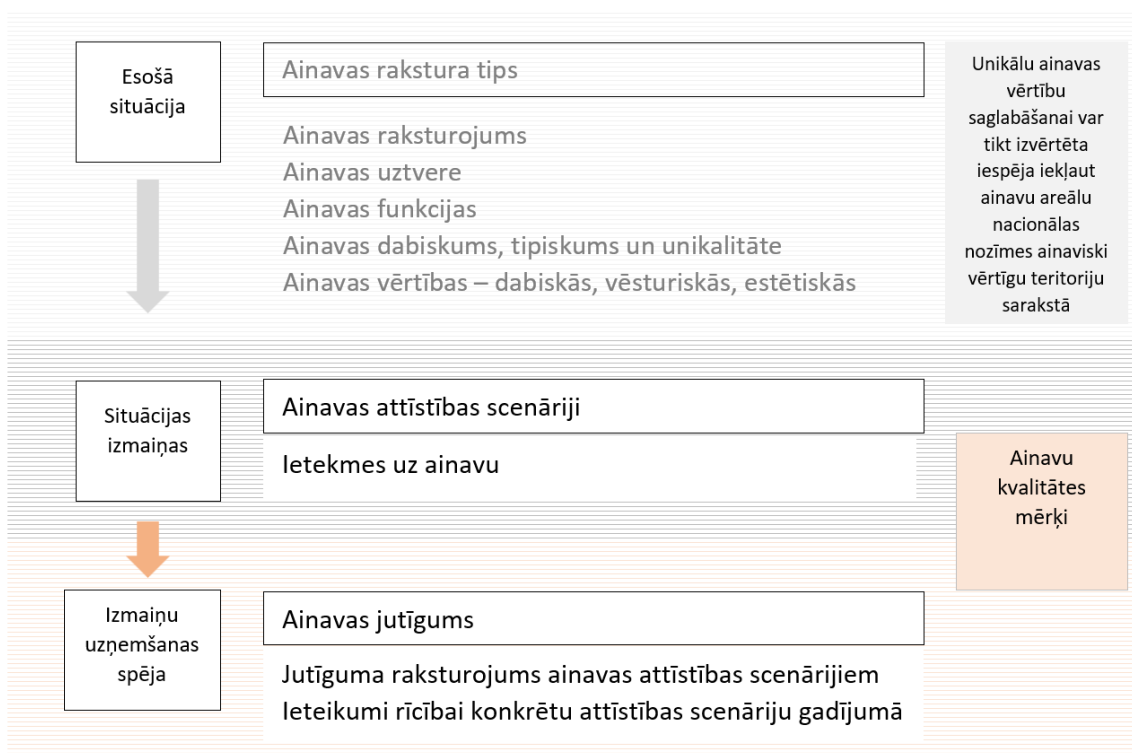
3.3. Ainavas jutīgums

Ainavas jutīguma novērtējums ir process, kurā novērtē ainavas rakstura un tās vizuālā rakstura noturību, kas palīdz lēmumu pieņēmējiem izprast iespējamās pārmaiņas, ja tiks veikti kādi konkrēti pasākumi, piemēram, dažādu attīstības vai zemes apsaimniekošanas scenāriju gadījumā. Vienlaicīgi ainavu jutīguma izvērtēšana un noteikšana ir atvērts process, kas kalpo, lai sniegtu informāciju dažādu mērogu un nozaru politikām, stratēģijām un vadlīnijām. Iegūtie rezultāti var palīdzēt:

- izstrādājot teritorijas attīstības plānošanas dokumentus;

- telpiskajā plānošanā gatavojot tematiskos plānojumus;
- teritoriju piemērotības noteikšanai jaunai attīstībai un zemes izmantošanas veidu maiņai, piemēram, apbūvei, apmežošanai, atpūtas objektiem, infrastruktūrai;
- ainavas apsaimniekošanas plānos;
- individuāliem priekšlikumiem, kur sniegtā informācija var būt noderīga vietas telpiskā risinājuma atlases procesā.

Ainavu jutīguma novērtējumu ieteicams iekļaut ainavu novērtējumā un nevajadzētu izmantot atsevišķi, lai noteiktu attīstības virziena pieņemamību no ainavas viedokļa. Ainavu jutīguma novērtējums konkrētā ainavu areālā neaizstāj nepieciešamību veikt individuālu vietas un/vai vides novērtējumu konkrētiem attīstības priekšlikumiem, īpaši mazāka mēroga (mazāka par ainavu areālu mērogu) projektiem.

12. att. Ainavas jutīguma noteikšanas shēma.

Ņemot vērā ilgspējas kontekstu, ainavas jutīgumu var uzskatīt par ainavas elastības (*resilience*) vai uzņēmības mērījumu, vērtējot vai un kā tā spēs izturēt konkrētas izmaiņas, kas rodas dažādu attīstības scenāriju vai zemes apsaimniekošanas veida rezultātā, bez nevajadzīgas negatīvas ietekmes uz ainavu un tās vērtību/kvalitāti.

Tāpat kā ainavu raksturojumu arī ainavu jutīgumu ieteicams novērtēt izdalīto ainavas rakstura tipu ietvaros, kuru atšķirības veido (nosaka) vairāku faktoru kopums, ievērtējot katras teritorijas raksturīgo reljefu, veģetāciju, ainavas vērtības un elementus, kā arī skatu perspektīvas un ainavas vizuālo atvērtību, īpašās pazīmes vai rakstura unikalitāti (skatīt 12.att.).

Ainavas jutīguma noteikšanai tiek lietota ainavas jutības klasifikācija, kas iekļauj jutīguma sliekšņus jeb skalu, kas norāda uz ainavas spēju reaģēt uz konkrētu attīstības veidu/attīstības scenāriju (skatīt 2.tabulu).

2. tabula Ainavas jutīguma sliekšņi, kas raksturo ainavas jutību pret izmaiņām.

Klasifikācija	Skala	Apraksts
Augsts jutīgums	5	Galvenie ainavas raksturlielumi un vērtīgās īpašības ir ļoti jutīgas pret izmaiņām, ko rada novērtējamā iekļautā attīstības veida (jomas) un mēroga izmaiņas. Tie nespēj pielāgoties ierosinātajai attīstībai bez būtiskām sekām bāzes situācijas saglabāšanai un/vai ainavu plānošanas politikas un stratēģijas sasniegšanai.
Vidējs jutīgums	3	Galvenie ainavas raksturlielumi un vērtīgās īpašības ir vidēji jutīgas pret izmaiņām (ar potenciālu būt izturīgām pret pārmaiņām), ko rada novērtējamā iekļautā attīstības veida (jomas) un mēroga izmaiņas. Tie ir ar zināmu spēju pielāgoties ierosinātajai attīstībai bez būtiskām sekām bāzes situācijas saglabāšanai un/vai ainavu plānošanas politikas un stratēģijas sasniegšanai.
Zems jutīgums	1	Galvenie ainavas raksturlielumi un vērtīgās īpašības ir ar zemu jutību pret izmaiņām, ko rada novērtējumā iekļautā attīstības veida (jomas) un mēroga izmaiņas. Plānotās izmaiņas var tikt uzņemtas bez būtiskām izmaiņām ainavas kvalitātē.

Piezīme: novērtējuma skalā vērtības 4 un 2 attiecīgi ir starpvērtības ainavas jutīguma klasifikācijai, kur augstas – vidēji augstas ainavas jutības (4) gadījumā plānotās izmaiņas var tikt pieņemtas minimāli un tikai atsevišķās vietās, savukārt vidēji augstas – zemas ainavas jutības (2) gadījumā plānotās izmaiņas saprātīgā apjomā var tikt uzņemtas daudzviet bez būtiskām izmaiņām ainavas kvalitātē.

Konstatējums par "augstu" jutīgumu nenozīmē, ka nav iespējams plānot vietas attīstību konkrētā scenārija ietvaros, un "zems" jutīgums nenozīmē, ka noteikti pastāv attīstības potenciāls. Sniegtais ainavas jutīguma novērtējums ir papildu informācija par dažiem attīstības veidiem telpiskās plānošanas ietvaros.

Ainavas jutīguma pret iespējamām pārmaiņām noteikšanai tiek lietoti ainavas jutīguma kritēriji, kas izvirzīti, ņemot vērā ainavas rakstura un vizuālās kvalitātes parametrus. Šajā procesā tiek ņemts vērā ainavas fiziskais stāvoklis, sociālais statuss, estētiskā pievilcība un ainavas vērtības. Iespējamo ainavas jutīguma kritēriju izvērsumu, lietojot ainavu jutīguma skalu, skatīt 3.tabulā.

3. tabula Ainavas jutīguma kritēriji

Kritēriju grupa	Kritērijs	Indikators	Vērtēšanas skala	Vērtēšanas pieeja / izmantotie avoti
Ainavas raksturs	Ainavas fiziskais stāvoklis	Zemes reljefs	forma, 1 – līdzens reljefs 3 – viegli viļņots reljefs 5 – paugurains reljefs	Topogrāfiskā karte, Lauka apsekojums
		Zemes apaugums	sega, 1 – apstrādāti lauki 3 – lauku mežu mija, veidojot mozaīkainavu 5 – mežs, meža zemes	Topogrāfiskā karte, Corine Land Cover, Lauka apsekojums
		Lauksaimniecības zemju kvalitāte	1 – lauksaimniecības zemes ar zemu auglību 3 – mazāk par 50 % aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes	Zemkopības ministrijas dati

Kritēriju grupa	Kritērijs	Indikators	Vērtēšanas skala	Vērtēšanas pieeja / izmantotie avoti
			5 – vairāk nekā 75 % aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes	
		ĪADT (dabas liegumu, nacionālo parku, dabas rezervātu) īpatsvars	1 – ĪADT nav vai to ir maz (1-2) un tās ir nelielās platībās 3 – ĪADT ir relatīvi daudz, to izplatība nav vienmērīga 5 – apvidū dominē ĪADT un tās veido būtisku teritorijas identitāti	Dabas datu pārvaldības sistēma Ozols
		Ūdenstilpņu klātbūtne	1 – ūdenstilpnes ir reti sastopamas (<0,2 km ² /100km ²) 3 – vidējs ūdenstilpju blīvums (5 - 15 km ² /100km ²), ir atsevišķas lielas ūdenstilpnes 5 – ļoti liels ūdenstilpju blīvums (>40 km ² /100km ²)	Topogrāfiskā karte, melioracija.lv karte
		Ūdensteču klātbūtne	1 – rets upju tīkls <20 km/100km ² ; 3 – vidēji blīvs upju tīkls 5 – blīvs upju tīkls >50 km/100km ²	Topogrāfiskā karte, melioracija.lv karte
		Meliorācijas sistēmas	1 – meliorācijas sistēmas aizņem mazāk par 10% no kopējās teritorijas, meliorācijas grāvji aizauguši 3 – meliorācijas sistēmas izveidotas līdz 50 % no teritorijas 5 – meliorācijas sistēmas visā teritorijā	Topogrāfiskā karte, melioracija.lv karte
	Kultūras / Sociālais statuss	Zemes lietojums	1 – dominē lauksaimnieciskā ražošana 3 – lauksaimnieciskā ražošana mijas ar mežsaimniecību 5 – dominē mežsaimniecība	Topogrāfiskā karte, Corine Land Cover vai citi, līdzvērtīgi dati
		Kultūrvēsturiskais mantojums	1 – zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās 3 – vidējs KP blīvums (nevienmērīga izplatība), lielākoties tie koncentrējas atsevišķās vietās 5 – augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā	Kultūras pieminekļu informācijas sistēma Mantojums, karte.mantoju.ms.lv, kultūras pieminekļu kartes pašvaldību plānošanas dokumentos u.c.

Kritēriju grupa	Kritērijs	Indikators	Vērtēšanas skala	Vērtēšanas pieeja / izmantotie avoti
		Kultūras pieminekļu dažādība	1 – zema KP dažādība 3 – vidēja KP dažādība (sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi) 5 – augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi)	Kultūras pieminekļu - informācijas sistēma Mantojums, karte.mantoju.ms.lv, kultūras pieminekļu kartes pašvaldību plānošanas dokumentos u.c.
		Apdzīvojuma struktūra	1 – teritorija nav apdzīvota 3 – ir atsevišķas apdzīvotas vietas (viensētas) un apdzīvojums apvidū ir nevienmērīgi izplatīts 5 – ir vairākas apdzīvojuma koncentrācijas vietas (ciemi, pilsētas), un apdzīvojums ir relatīvi vienmērīgi izplatīts visā teritorijā, vēsturiskā apbūve	Topogrāfiskā karte
		Tūrisma objektu izvietojums un blīvums	1 – zems tūrisma objektu blīvums, ir tikai atsevišķi objekti 3 – vidējs tūrisma objektu blīvums, tie koncentrējas atsevišķās vietās 5 – augsts tūrisma objektu blīvums, to koncentrācija dažādās vietās	Pašvaldības plānošanas dokumenti
		Rekreācijas iespējas	1 – nav tūrisma infrastruktūras daudzveidības, jo nav vai ir tikai daži tūrisma objekti 3 – vidēja tūrisma infrastruktūras daudzveidība 5 – augsta tūrisma infrastruktūras daudzveidība	Lauka apsekojums un citi dati (piem., pašvaldību plānošanas dokumenti)
		Velomaršruti	1 – nav velomaršrutu 3 – teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti 5 – teritorijā ir vairāki velomaršruti	Pašvaldību plānošanas u.c. dokumenti un datubāzes (piemēram http://velokarte.divritenis.lv/# un https://balticcycling.com/)

Kritēriju grupa	Kritērijs	Indikators	Vērtēšanas skala	Vērtēšanas pieeja / izmantotie avoti
	Estētiskā pievilcība	Dabiskums	1 – ainavas pamatu veido dabiskas un maz pārveidotas ainavas, dabas teritorijas ir viendabīgas struktūras, bez izteiktas fragmentācijas 3 – ir sastopamas dabas teritorijas, bet tās nedominē un ir daļēji fragmentētas 5 – ainavas ir pārveidotas, intensīvi izmantotas lauksaimniecībā vai ražošanā, dabas teritoriju izmēri ir nelieli, un tās ir fragmentētas (attālums starp tām ir lielāks par 1km)	Topogrāfiskā karte, lauka apsekojums
		Ainavas elementu daudzveidība	1 – dominē vienvēidīga ainava (pārsvarā viena tipa ainavu elementi) 3 – ainava ir daudzveidīga (redzami dažādi ainavu elementi, to grupas) 5 – ainava ir kompleksa, liela ainavas elementu dažādība (formu, krāsu, izmēru ziņā)	Lauka apsekojums
		Kustība	1 – statiska 3 – klusa, stundas laikā manāma reta kustība (atsevišķi gājēji, velosipēdi, automašīnas) 5 – trakojoša, stundas laikā novērojama intensīva satiksme, kas rada konstantu troksni ainavā	Lauka apsekojums
		Ainavas aura	1 – nenolasās 3 – nolasās atsevišķos elementos vai skatupunktos 5 – nolasās izteiksmīgi vai pat vairāku līmeņu uztverē (arhitektūrā, atmosfērā, dabā u.c.)	Lauka apsekojums
	Ainavas vērtības	Retums	1 – parasta (tipiska konkrētajai vietai) 3 – reta, savdabīga 5 – unikāla	Lauka apsekojums, VARAM dati
		Tipiskums, unikalitāte	1 – tipiska vietas ainava; nav ainavu vai vietu, kas būtu unikālas Latvijas mērogā 3 – ir vismaz viena ainavas telpa un/vai vieta, kas ir unikāla nacionālā mērogā	VARAM dati (Nacionāla mēroga unikālas ainavu telpas un vietas – “Ainavu dārgumi”,

Kritēriju grupa	Kritērijs	Indikators	Vērtēšanas skala	Vērtēšanas pieeja / izmantotie avoti
			5 – ir vairākas ainavas un/vai vietas, kas ir unikālas nacionālā mērogā	nacionālas nozīmes ainavas), Kultūras kanons
		Asociācijas	1 – nav identificējamās nemateriālās kultūras vērtības 2 – ir identificējamās dažas nemateriālās kultūras vērtības 5 – ir zināmas vietējās tradīcijas, izveidojusies spēcīga kultūrtelpa	Pašvaldību plānošanas dokumenti, lauka apsekojums
Vizuālās kvalitātes	Vizuālā uztvere	Uztveres mērogs	1 – mazs / tuvs / intīms 3 – vidējs / ierobežots 5 – liels / plašs / atklāts	Topogrāfiskā karte, lauka apsekojums
		Ainavas atvērtība	1 – atvērtas, ainavas ar tālām un plašām skatu līnijām sastopamas ļoti reti, vai tādu nav 3 – ierobežoti skati, bet bieži sastopamas ainavas ar tālām un plašām skatu līnijām 5 – dominē ainavas ar tālām un plašām skatu līnijām ainavā	Topogrāfiskā karte, lauka apsekojums
		Augstvērtīgi skati un ainaviski ceļi	1 – nav augstvērtīgu skatu vietu un ainaviski pievilcīgu ceļu 3 – ir vairākas augstvērtīgas skatu vietas un vairāki ainaviski ceļu posmi 5 – ir daudz vai izcilas skatu vietu un daudzveidīgi ainaviski ceļi un to posmi	Lauka apsekojums

Ainavas jutīgumu iespējams noteikt, lai novērtētu ainavas uzņēmību pret konkrēta veida izmaiņām vai attīstību. Tas ir svarīgs process pārmaiņu plānošanai konkrētajā vietā, ņemot vērā mijiedarbību starp pašu ainavu, tās uztveres veidu un konkrētā pārmaiņu vai attīstības veida īpašo raksturu. Lai gan ainavā nemitīgi notiek pārmaiņas un tās ietekmē gan sabiedrības kopumā, gan atsevišķu indivīdu rīcība un lēmumi, iespējams izdalīt būtiskus teritoriju attīstības virzienus, kuru stratēģiska plānošana un virzība tiek iekļauta pašvaldību attīstību reglamentējošos dokumentos. Jāņem vērā, ka ainavas jutīguma kritēriji var tikt precizēti un/vai papildināti, kā arī izvēlēti izlases kārtā dažādu atšķirīgu ainavas attīstības virzienu / scenāriju gadījumā.

lesepjamie ainavas attīstības virzieni / scenāriji

Ņemot vērā Latvijas pašvaldību izvirzītos teritorijas attīstības virzienus īsākam un ilgākam laika periodam, kas minēti stratēģiskos teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, izvirzīti potenciālie teritorijas attīstības scenāriji (skatīt 4.tabulu), kuru piemērošanas gadījumā konkrētā teritorijā (ainavu areālā) var notikt tālākas ainavas izmaiņas. Ainavu novērtēšanas procesā ietekmes mazināšanai būtiski sniegt (praktiskus) ieteikumus, kuru ieviešana var palīdzēt mazināt neatgriezenisku izmaiņu

veidošanos ainavā, palīdzot atjaunot vēsturisko un saglabāt esošo stāvokli vai veicināt ainavas kvalitātes uzlabošanas un vērtības celšanas.

Ainavas jutīguma raksturojumam potenciālo teritorijas attīstības scenāriju ietvaros tiek ņemta vērā ne tikai vizuāli telpiskā vietas uztvere, bet arī ainavu telpiskās vienības ekoloģiskās, estētiskās un kultūrvēsturiskās vērtības.

4. tabula Potenciāli teritorijas attīstības scenāriji.

Teritorijas attīstības virziens	Attīstības īss raksturojums	Raksturīgās iezīmes un nosacījumi ainavu jutīguma noteikšanai
Lauksaimniecības zemju izveide, intensifikācija, lauksaimnieciskā ražošana	Meža zemju transformācija, ilggadīgo zālāju pārveidošana aramzemēs, atsevišķo lauksaimniecības zemju apvienošana, likvidējot atsevišķos koku, krūmu pudurus, nojaucot atsevišķas viensētas (marginalizācija).	Ainava ir mazāk jutīga, ja tajā jau vizuāli dominē lauksaimniecības ražošanas ēkas un izteikti uztveramas lauksaimniecības platības. Augstvērtīgas lauksaimniecības teritorijas ir mazāk jutīgas pret lauksaimniecības intensifikāciju. Zaļie koridori ir būtisks elements lauksaimniecības zemēs, jo zaļie koridori attīstītāki, jo mazāk jutīga ir ainava. Būtiski ainavas elementi, kuru klātesamība ainavu padara jutīgu, ir bioloģiski daudzveidīgas teritorijas, koku puduri, ūdenstece un ūdenstilpnes, kuras nepieciešams saglabāt un/vai attīstīt, izveidot. Ainavas jutīgumu palielina tehnisko un enerģētisko kultūru audzēšanas attīstība. Ainava ir jutīgāka, ja tajā ir kultūrvēsturiskie pieminekļi.
Apmežošana (lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošana), jaunu mežu masīvu izveide	Meža ieaudzēšana zemēs, kas netiek vai nav piemērotas izmantošanai lauksaimniecībā.	Ainavas redzamības pakāpe. Jo vairāk ainavas ar tāliem un izteiksmīgiem skatiem, kas paveras no autoceļiem, jo ainava jutīgāka. Jo lielāku teritoriju aizņem lauksaimniecības zemes ar augstu zemes auglību, jo ainavu areāls jutīgāks pret apmežošana. Meliorētas lauksaimniecības zemes ir jutīgas pret apmežošana. Plānojot kādu teritoriju apmežošana, jāizvērtē, vai netiek aizsegti augstvērtīgi skati no publiski pieejamiem skatupunktiem un kultūras pieminekļiem (baznīcas, muižu kompleksi, alejas u.c.). Jo vairāk ĪADT (aizsargājams biotops, īpaši aizsargājamo sugu dzīvotne, bioloģiski vērtīgi zālāji), jo teritorija jutīgāka.
Apbūves (mazstāvu dzīvojamā apbūve un mazi	Ainavas jutīguma pret apbūves attīstību gadījumā vērtējama mazstāvu dzīvojamā apbūve un mazi ražošanas objekti, kas izvietoti vienkopus (vairāk nekā 3 būves, līdz	Konfliktsituācijas, kur izpaužas ainavas jutīgums, ir sekojošās: - Apbūves mērogs nav atbilstošs ainavas esošam mērogam;

Teritorijas attīstības virziens	Attīstības īss raksturojums	Raksturīgās iezīmes un nosacījumi ainavu jutīguma noteikšanai
ražošanas objekti) attīstība	3 stāvu augstumam), jaunas apdzīvotas vietas, vai ir plānotā esošās apbūves paplašināšana, būtiski mainot esošās apbūves platību un/vai intensitāti un telpisko struktūru.	<ul style="list-style-type: none"> - Apbūve dominē ainavā, veidojas disharmonija; - Apbūves raksturs un stilistika nav atbilstoša vai ir pretrunā ar esošo ainavas identitāti/ raksturu; - Apbūve aizsedz vērtīgas skatu līnijas; - Apbūve veido ciešus "vizuālus koridorus" ceļa ainavā; - Apbūve iejaucas kultūrvēsturiskas ainavas robežās; - Apbūve izplešas vērtīgā dabiskā ainavā; - Apbūves robeža nav pakāpeniska; - Apbūve pārrauj zaļus koridorus ainavā; - Apbūve fragmentē esošo ainavas telpisko struktūru.
Transporta un inženiertehniskās infrastruktūras attīstība	Transporta un inženiertehniskās infrastruktūras attīstība ietver dzelzceļa, valsts galveno autoceļu, satiksmes pārvada, prettrokšņu ekrānu/žogu, gaisvadu elektroliniju līdz 110kV attīstību tur, kur ir esoša, kā arī tiek veidota pilnīgi jauna transporta un inženiertehniskā infrastruktūra.	Ainava būs mazāk jutīga pret jaunu transporta infrastruktūras objektu izveidi vietās, kur jau ir esoša transporta infrastruktūra, paredzot tās rekonstrukciju vai uzlabojumus, kā arī jaunos objektos maksimāli izmantojot jau izveidotās infrastruktūras trases un kanālus. Savukārt pilnīgi jaunas infrastruktūras izveidei gadījumā jāņem vērā ar vietējiem apstākļiem, nepieļaujot ainavas tiešu vizuālu šķelšanu, kas maina ainavas raksturu vai identitāti.
Lielu ražošanas objektu (biogāzes lielmēroga ražotnes, vēja turbīnas un vēja ģeneratori, solārie paneli) integrēšana	Lielu ražošanas objektu (biogāzes lielmēroga ražotņu, industriālu vēja enerģijas parku, industriālu saules enerģijas parku) integrēšana un izbūve ainavā maina ainavas kopskatu, vietas identitāti un vizuālo kvalitāti. Līdz ar to nepieciešama padziļināta priekšizpēte un ainavas izvērtējums (skatupunkti, silueti, konfliktpunktu izpēte u.c. aspektu izpēte), kas nosaka ainavas augstvērtīgās teritorijas, kuras nepieciešams saglabāt līdzšinējā stāvoklī un kvalitātē, nezaudējot to vērtības, statusu, kā arī blakus esošos kultūras pieminekļus.	Lielāka mēroga ainavas būs mazāk jutīgas pret izmaiņām, integrējot lielmēroga ražošanas objektus, savukārt mazāka mēroga, kā arī ainavas ar izteiktāku reljefu, būs vairāk jutīgas pret izmaiņām, kas var tikt veiktas, integrējot lielus ražošanas objektus ainavā.
Tūrisma un rekreācijas	Dažādu tūrisma veidu un rekreācijas infrastruktūras objektu attīstība, tai	Tūrisms ir nozare, kas tiešā veidā neietekmē kādu resursu ieguvu, bet gan

Teritorijas attīstības virziens	Attīstības īss raksturojums	Raksturīgās iezīmes un nosacījumi ainavu jutīguma noteikšanai
infrastruktūras (izklaižu un rekreācijas centri, kempingi, viesu nami) attīstība un plūsmas ar sezonālu raksturu	skaitā ievērtējot tūristu un apmeklētāju plūsmas un to sezonālo raksturu (intensitāti un vietas izmantošanas nosacījumus).	ietekmē to izmantošanu. Īpaša vērība jāpievērš tūrisma plūsmu organizēšanai kultūrvēsturiskās un dabas aizsardzības vietās, nodrošinot to pienācīgu saglabāšanu, vienlaicīgi izmantojot tās izglītības nodrošināšanas un izziņas procesam.
Potenciāls dabas teritoriju un vērtību aizsardzībai	Scenārijs iezīmē ainavu areāla vai tā kādas daļas iespējamo attīstību ar prioritāru dabas vai ainavas aizsardzību, kur būtu jāplāno atbilstoša telpiskā attīstība, izvērtējot cilvēka ietekmi un tās radīto apdraudējumu uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām vai objektiem, kā arī mazinot šo teritoriju fragmentācijas risku. Atkarībā no areālā esošo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai objektu aizsardzības mērķa (piemēram, ainavas vai kādas specifiskas sugas, biotopa aizsardzība) scenārijam ir iespējami varianti, kas variē no pilnīgas dabas aizsardzības funkcijas nodrošināšanas līdz iespējai kombinēt dabas aizsardzības scenāriju ar dabas tūrismu.	Jutīgumu ietekmē areālā esošo dabas teritoriju aizsardzības statuss un mērķi, šo teritoriju platību apjoms un savstarpējs izvietojums.

Ietekmes uz ainavu un to intensitāte vai paliekošas izmaiņas var būtiski atšķirties dažādās vietās Latvijā, kam raksturīgas atšķirīgas vietas, ekoloģiskās, ģeoloģiskās, zemes izmantošanas, veģetācijas (apauguma), ūdens resursu (vai to pieejamības), kultūras vai vizuālās iezīmes vai arī šo iezīmju mainīgs kopums.

Lai noteiktu konkrēta ainavu areāla ainavas jutīgumu pret potenciālām izmaiņām ainavas telpiskajā vienībā, tiek veikta ainavas novērtēšana dažādu potenciālu teritorijas attīstības virzienu/scenāriju ietvaros. Ņemot vērā, ka dažādi attīstības procesi atšķirīgi ietekmē biofizikālās un vizuālās kvalitātes, jutīguma novērtēšanai var tikt izmantoti visi vai daļa no piedāvātajiem ainavas jutīguma kritērijiem (skatīt 3.tabulu), katrā konkrētā gadījumā izvērtējot, kas vistiešāk ietekmē ainavas jutību potenciālu izmaiņu gadījumā un kam būtu jāpievērš uzmanība izvēlētajā teritorijas attīstības scenārija gadījumā. Konkrētas ainavas telpiskās vienības jutīguma sliekšnis tiek iegūts no visu izvēlēto ainavas jutīguma kritēriju vērtēšanas skalā iegūtās dominējošās vērtības, kas tad arī veido konkrētās ainavas telpiskās vienības jutīguma vērtību jeb ainavas jutīguma sliekšni, kas raksturo ainavas jutību pret konkrētajām izmaiņām. Konkrētu piemēru par ainavas jutīguma noteikšanu skatīt 5.pielikumā. Tāpat papildus 6.pielikumā pievienots piemērs (potenciālam teritorijas attīstības scenārijam "tūrisma un rekreācijas

infrastruktūras (izklaižu un rekreācijas centri, kempingi, viesu nami) attīstība un plūsmas ar sezonālu raksturu”) unificētai ainavas jutīguma novērtējuma kritēriju skalai.

Valsts pētījuma programmas ietvaros Latvijā ainavas novērtējums ir veikts visiem ainavu areāliem, izvērtējot konkrētas ainavas telpiskās vienības jutīgumu pret dažādām potenciālām izmaiņām dažādu teritorijas attīstības virzienu/scenāriju gadījumā. Šis vērtējums ir iekļauts ainavu areālu aprakstos (Latvijas digitālajā ainavu atlantā), kur sniegti arī ieteikumi teritorijas attīstības plānošanai konkrētu attīstības scenāriju gadījumos.

3.4. Rekomendāciju izstrāde

Ņemot vērā iepriekš minēto procesu secīgu izpildi, ainavas novērtēšanas rezultātā tiek sniegti ieteikumi ainavas kvalitātes saglabāšanai dažādu izvēlēto attīstības scenāriju gadījumā, kas izvirzīti ainavu jutīguma novērtēšanai. Rekomendācijas ieteikumu formātā tiek iekļautas katra ainavu areāla aprakstā, izejot no sniegtā raksturojuma potenciālai attīstībai konkrētajā vietā. Ieteikumu raksturs ļauj plānot rīcības, kas saglabātu pēc iespējas nemainīgas ainavas kvalitātes konkrētajā vietā, nodrošinot vietas un ainavas rakstura noturību. Ainavu areālu ietvaros ainavas attīstība iespējama vienlaicīgi vairākos izvirzīto scenāriju attīstības virzienos, tādējādi šādu kompleksu procesu ietekmes nelabvēlīgai mazināšanai uz ainavu būtiski ņemt vērā visus ieteikumus, kas sniegti atsevišķu attīstības scenāriju ietvaros.

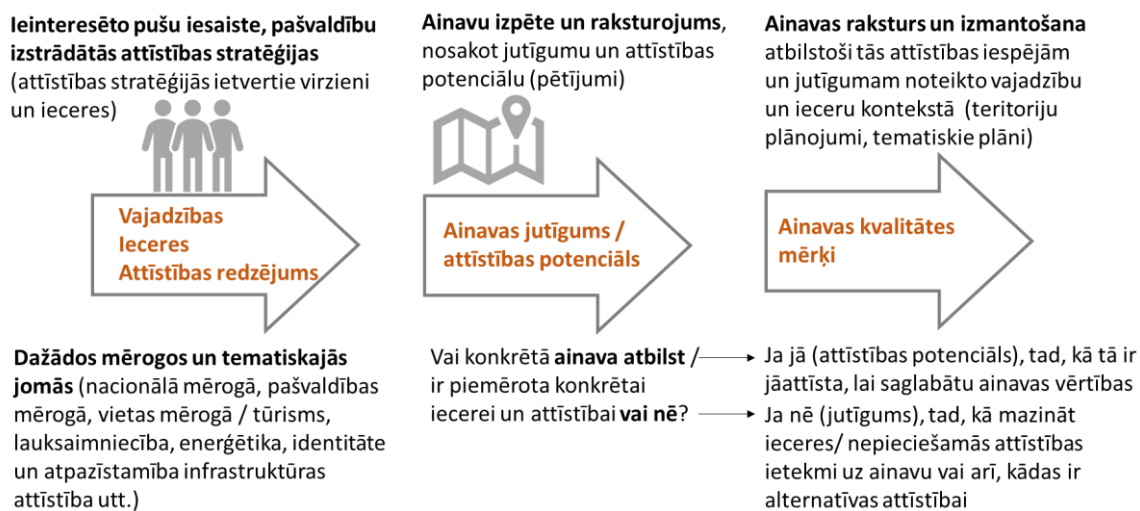
Balstoties uz ainavas jutīgumu pret visiem konkrētajai teritorijai definētajiem attīstības scenārijiem un to iespējamu attīstību konkrētajā vietā, tiek izvirzīti arī ainavu kvalitātes mērķi izdalītajiem ainavu areāliem.

3.5. Ainavu kvalitātes mērķi

Ainavu kvalitātes mērķa noteikšanas pamatprincipi

Eiropas ainavu konvencija aicina dažādas Eiropas valstis noteikt savus ainavu kvalitātes mērķus, definējot tos kā “specifiskai ainavai ... kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz viņu apkārtnes ainavas raksturiezīmēm”. Ainavu kvalitātes mērķi ir sabiedrības vēlmju, ekspertu viedokļu un valsts politikas virzienu saskares punkts attiecībā uz ainavu, un tie ir veids, kā uzticamā formā un ar sabiedrības līdzdalību noteikt galīgo mērķi, ko sabiedrība ir izvirzījusi ainavas uzlabošanai. *Tas bija viens no svarīgākajiem secinājumiem, kas tika izdarīts 2006. gada septembrī Žironā notikušajā Eiropas Padomes organizētajā 5. semināra sanāksmē par Eiropas ainavu konvencijas īstenošanu ar nosaukumu "Ainavu kvalitātes mērķi: no teorijas uz praksi".* Vienkāršotā veidā ainavas kvalitātes mērķiem ir jābūt kā atbildei uz jautājumu: "Kādu ainavu mēs vēlamies?". Lai varētu atbildēt uz šo jautājumu, ir nepieciešams apzināt konkrētās ainavas izmantošanā ieinteresēto pušu būtiskās vajadzības un ieceres attiecībā uz ainavas attīstību, kā arī konkrētās ainavas iespējas (jutīgumu un attīstības potenciālu) šīs vajadzības un ieceres īstenošanai, nosakot konkrētus ainavu kvalitātes mērķus, iekļaujot tos pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, piemēram, ainavu tematiskajos plānojumos, kas tiek izmantoti kā pamatojums teritorijas zonējumam.

Ainavas kvalitātes mērķi (AKM) ir ieinteresēto pušu (sabiedrības un kompetento publiskās pārvaldes iestāžu) uzstādījums par tās ainavas izvēli, pamatojoties uz iegūtām zināšanām par konkrētās vietas ainavas stāvokli un vērtību un dinamikas izvērtējumu (skatīt 13.att.). AKM vēlāk kļūst par atskaites punktu zemes un nozaru politikai, dažādu organizāciju darbam un sabiedrībai kopumā, lai turpinātu virzīties uz teritoriju ar ilgtspējīgu ainavu, kas pozitīvi ietekmē vietējo iedzīvotāju un konkrētās teritorijas apmeklētāju dzīves kvalitāti.

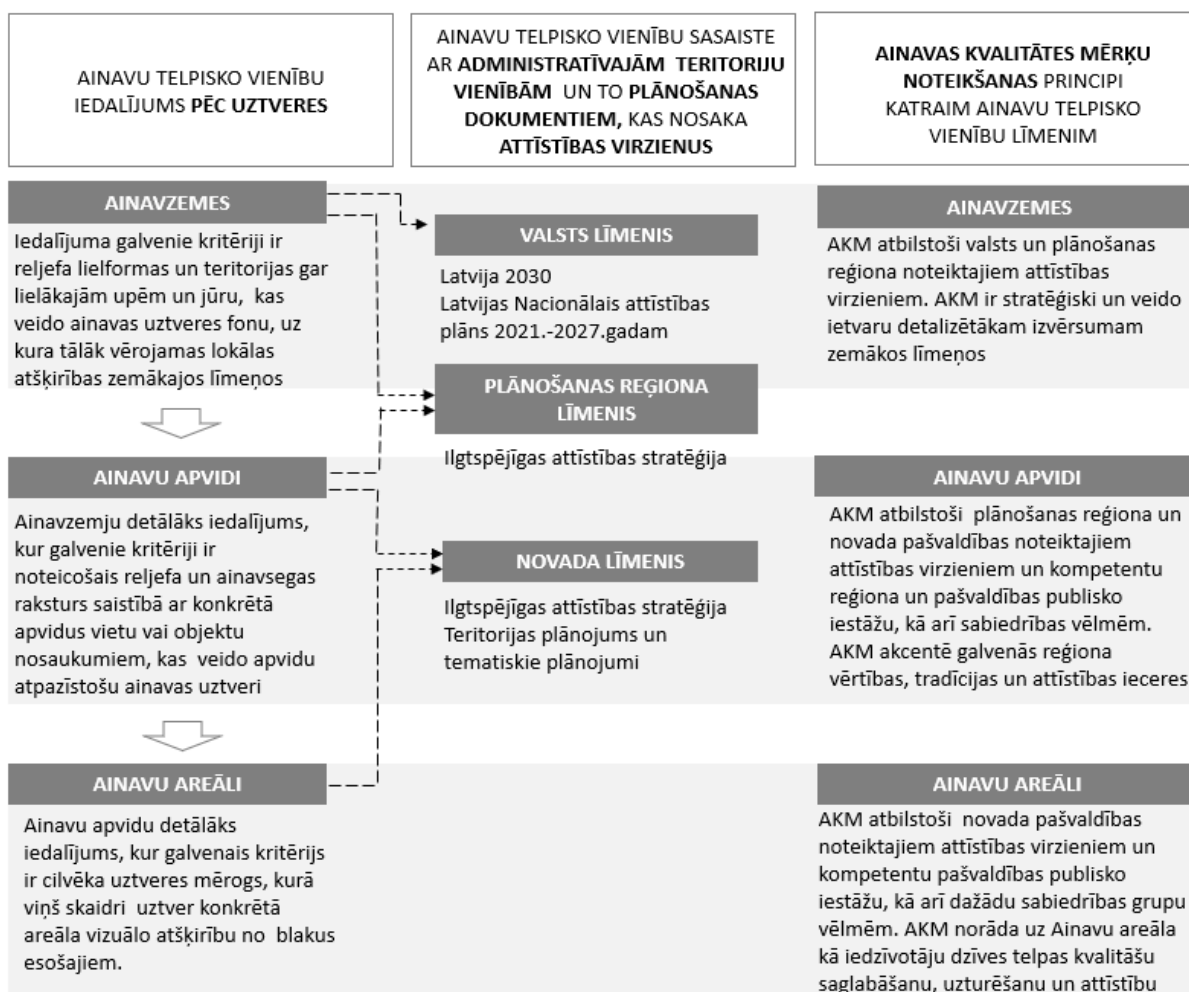
13. att. Ainavu kvalitātes mērķu noteikšanas process.

Pāreja no zināšanām, kas iegūtas ainavu rakstura novērtēšanas procesā, uz rīcību, kas vērsta uz ainavu saglabāšanu, aizsardzību un apsaimniekošanu nākotnē, nemazinot to šībrīža vērtību, paredz, ka jebkura darbība neatkarīgi no tā, vai tā ir saistīta ar ainavu aizsardzību, pārvaldību vai plānošanu, ir saskaņojama ar vērtībām, kuras vietējie iedzīvotāji piešķir ainavām, rēķinoties ar tām ilgtermiņā. Tādējādi ainavas kvalitātes mērķu formulēšana ir būtisks uzdevums lēmumu pieņemšanas procesā, kurā jāiekļauj šīs dažādās zināšanu jomas.

Ainavu kvalitātes mērķi un plānošanas mērogi

Ainavu kvalitātes mērķu noteikšanā būtiska loma ir mērogam jeb plānošanas līmenim, kādā tie tiek skatīti, pie kam katram plānošanas līmenim ir atšķirīgi akcenti. Būtiski, ka AKM katrā zemākajā līmenī detalizē iepriekšējā līmenī izvirzītos AKM, nonākot jau pie konkrētiem uzdevumiem vietas mērogā (skatīt 14.attēlu). Iespējas izvirzīt sekojošus mērogus jeb plānošanas līmeņus, kuros iespējams noteikt AKM:

- Nacionālais mērogs, kas akcentē būtiskāko Latvijas ainavu saglabāšanā, izcelšanā un ilgtermiņā pārvaldībā, iekļaujot arī nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas. Nacionālā mēroga AKM sasaucas ar Latvijas ilgtermiņā attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam (Latvija 2030), Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027. gadam un Latvijas ainavu politikas pamatnostādņēs 2013.-2019.gadam izvirzītajiem uzstādījumiem un uzdevumiem, kur noteikts Latvijas ainavu politikas mērķis un nākotnes redzējums – daudzfunkcionālas un kvalitatīvas ainavas, kas visā Latvijā uzlabo cilvēku dzīves kvalitāti, veicina vietu, reģionu un valsts ekonomisko aktivitāti un atpazīstamību, kā arī nodrošina bioloģisko daudzveidību.
- Reģionālais mērogs iekļauj AKM, kas akcentē reģionu atšķirīgās iezīmes un reģionu identitāti veidojošās ainaviskās vērtības, teritorijas.
- Pašvaldību mērogu iespējams veidot divos pakārtotos līmeņos. Pirmais līmenis aptver ainavu areālu mērogu, pieņemot, ka ainavu areāli ir ainavas vienības, kuras cilvēks vizuāli var atšķirt (piemēram, agrārā ainava un meža ainava). Otrais līmenis, kas būtu lokālais vai vietas līmenis, kas aptver jau noteiktas lokālas ainavu vienības (pilsētas zonas, parks, kvartāls, aizsargājamā dabas teritorija utt.), kam būtu nepieciešams izstrādāt atsevišķu ainavu novērtēšanas metodiku, ņemot vērā vietas mērogu.

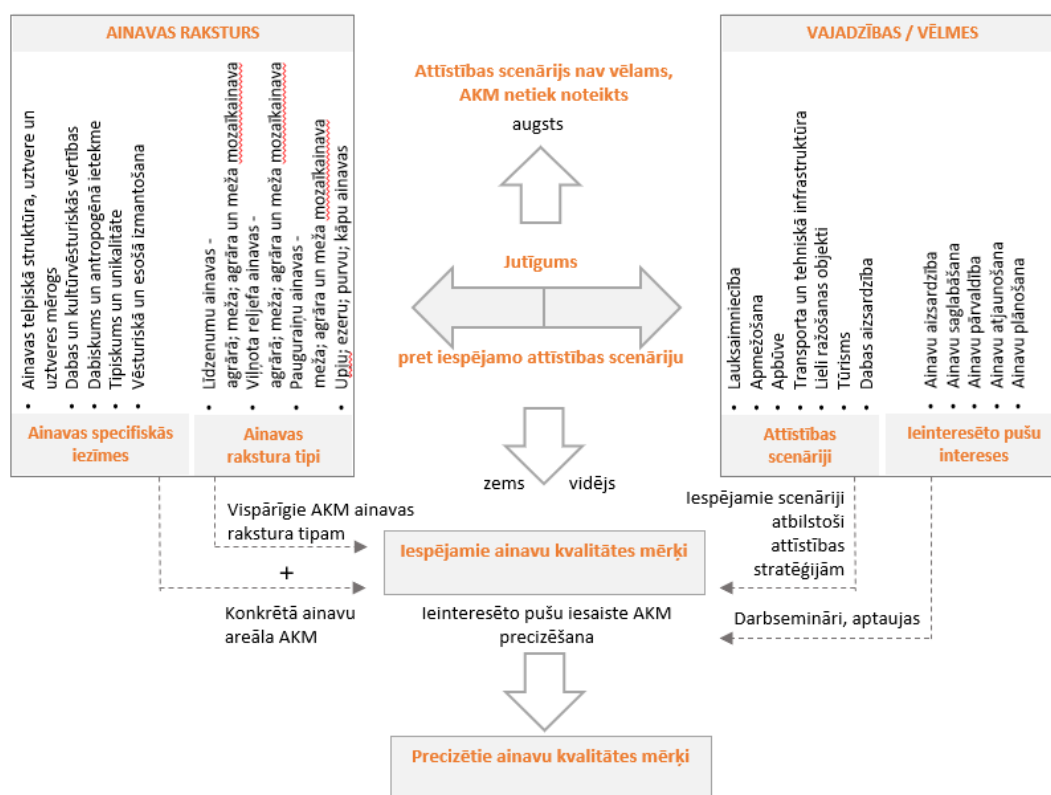
14. att. Ainavu telpisko vienību un AKM sasaiste.

Ainavu kvalitātes mērķu izvirzīšana ainavu areālu mērogā Latvijā veikta valsts pētījumu programmas ietvaros. Atbilstoši AKM definīcijai tā noteikšana ainavu areāla mērogā ietver vairākus soļus (skatīt 15.att.), kas saistīti gan ar ieinteresēto pušu (sabiedrības un kompetento publiskās pārvaldes iestāžu, tai skaitā pašvaldību) vēlmju un vajadzību apzināšanu, gan arī ar ainavas novērtējumu atbilstoši vēlamajiem, iespējamajiem attīstības scenārijiem.

Lai noteiktu ieinteresēto pušu vajadzības, vēlmes un intereses saistībā ar konkrētas teritorijas (ainavu areāla) ainavas attīstību, kas kalpo par pamatu ainavu kvalitātes mērķiem, svarīgi ir sākotnēji veikt ainavas jutīguma novērtējumu identificētajos iespējamajos teritoriju attīstības virzienos, kam par pamatu izmantotas:

- Plānošanas reģionu un pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģijas;
- Pašvaldību teritoriju plānojumi;
- Tematiskie plānojumi, kuros iekļautas ainaviski vērtīgās teritorijas.

Papildus esošo attīstības stratēģiju un teritoriju plānojumu analīzei, iespējams veikt ieinteresēto pušu aptauju, lai noskaidrotu, kādas ainavu kvalitātes un to parametri būtu jāiekļauj AKM, kas atbilst ainavu areāla mērogam, kā arī, lai AKM iekļautu tos nosacījumus, kas būtiski konkrētajai pašvaldībai⁶.

15. att. Ainavu areāla ainavu kvalitātes mērķu noteikšanas procesa shematisks attēlojums.

Atbilstoši noteiktajam ainavu areāla jutīguma līmenim pret katru no scenārijiem ir iespējams izvirzīt sākotnējos AKM, iekļaujot tajos tikai to izmantošanu (attīstības scenāriju, kas AKM atspoguļo ieinteresēto pušu vēlmes, vajadzības un interesi), pret kuru konkrētajam ainavu areālām ir zems vai vidējs jutīgums. Attīstības scenāriji, pret kuriem ainavu areālam ir augsts jutīgums, netiek virzīti tālāk, tādējādi tos arī neparedzot ainavu kvalitātes mērķos.

⁶ 2020. – 2023.gadā valsts pētījumu projekta ietvaros AKM noteikšanai tika veiktas ieinteresēto pušu aptaujas, lai apzinātu ainavu areāla mēroga AKM iekļaujamās ainavas kvalitātes un to parametrus. Aptaujas rezultāti norādīja uz nepieciešamību izcelt un akcentēt esošo dabas un kultūrvēsturisko vērtību kā vietas identitāti veidojošu elementu nozīmi un aizsardzību. Tāpat tika norādīta nepieciešamība sniegt ainavu areāla ainavas raksturojumu, tajā skaitā izmantošanu atbilstoši konkrētam ainavu rakstura tipam (meža ainava, agrārā ainava utt.), ievērtējot jutīgumu pret iespējamiem attīstības scenārijiem. Ieteikumu raksturs daudzējādā ziņā saskan ar ainavu novērtēšanas procesu, kāds tas veikts valsts pētījumu programmas ietvaros.

Ainavu rakstura tipi

Līdzenumu ainavas

- agrārā; meža; agrāra mozaīkainava; meža mozaīkainava

Viļņota reljefa ainavas

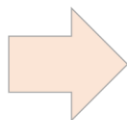
- agrārā; meža; agrāra mozaīkainava; meža mozaīkainava

Pauguraiņu ainavas

- meža; agrāra mozaīkainava; meža mozaīkainava

Citi

- upju; ezeru; purvu; kāpu ainavas

Vispārīgie ainavu kvalitātes mērķi atbilstoši **ainavu rakstura tipa** piemērotākajai izmantošanai un vēlamajam raksturam

Ainavas specifiskās iezīmes un elementi

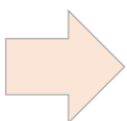
Ainavas telpiskā struktūra, uztvere un uztveres mērogs

Dabas un kultūrvēsturiskās vērtības

Dabiskums un antropogēnā ietekme

Tipiskums un unikalitāte

Vēsturiskā un esošā izmantošana

Konkrētā ainavu areāla ainavu kvalitātes mērķi atbilstoši **konkrētā, specifiskā ainavu areāla** saglabājamajām un attīstāmajām vērtībām, atsevišķos gadījumos arī antropogēnās ietekmes mazināšanai

16. att. Galvenie raksturlielumi dažādu līmeņu ainavu kvalitātes mērķu izvirzīšanai.

Katram noteiktajam ainavu rakstura tipam (meža ainava, agrārā ainava, upju ainava utt.) ir iespējams noteikt vispārīgos AKM (skatīt 16.att.), jo katram tipam ir savas īpašības, kas spēj nodrošināt attīstību kādā noteiktā virzienā (lauksaimnieciskā darbība, mežsaimniecība utt.) (skatīt 5.tabulu).

Savukārt ainavu areāla specifiskās iezīmes ainavu rakstura tipa noteikto AKM papildina ar konkrētiem nosacījumiem esošo dabas un / vai kultūrvēsturisko vērtību izcelšanai un saglabāšanai, stiprinot vietas identitāti, vai arī atsevišķos gadījumos nosacījumi var attiekties uz antropogēnās slodzes mazināšanas nepieciešamību (skatīt 6.tabulu).

5. tabula Vispārīgie ainavu kvalitātes mērķi atbilstoši ainavu rakstura tipiem

Ainavas rakstura tips	Vispārīgie ainavu kvalitātes mērķi atbilstoši ainavu rakstura tipa piemērotākajai izmantošanai un vēlamajam raksturam
Agrārās ainavas (līdzenumu un viļņota reljefa)	<p>Reģionam raksturīga zemes izmantošana (lauksaimniecība), saglabājot un veicinot raksturīgās ainavas īpašības, tostarp ainavas vērtības, telpisko struktūru un vizuālo pievilcību.</p> <p>Uzturēta nemainīgu dabisko pļavu kvalitāte, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.</p> <p>Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā un kalpo kā sasaistes koridori zaļās infrastruktūras tīklojuma nodrošināšanai.</p> <p>Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajām apdzīvotajām vietām, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos. Nodrošināt ilgtspējīgu apbūves robežu/buferzonu, kā vizuāli - estētisku un ekoloģisku parēju uz piegulošām (lauksaimniecības) ainavām. Ārpus apdzīvotām vietām nepieļaut vienlaidu apbūves veidošanos. Modernizējot</p>

Ainavas rakstura tips	Vispārīgie ainavu kvalitātes mērķi atbilstoši ainavu rakstura tipa piemērotākajai izmantošanai un vēlamajam raksturam
	<p>esošās ēkas un atkārtoti izmantojot neapstrādātas teritorijas, samazināt jaunu necaur laidīgu virsmu veidošanu.</p> <hr/> <p>Infrastruktūra un lieli ražošanas objekti atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas, tādējādi mazinot zemes platības, kas pārveidotas par necaur laidīgām virsmām, kā arī uzlaboti esošie infrastruktūras risinājumi, nodrošinot virzību uz klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu, līdz minimumam samazinot necaur laidīgu virsmu daudzumu un biotopu traucējumus.</p>
<p>Meža ainavas (līdzenumu, viļņota reljefa, pauguraines)</p>	<p>Produktīvas mežu ainavas, ko var baudīt sabiedrība, vienlaikus saglabājot ekoloģiskās vērtības un funkcijas.</p> <hr/> <p>Ilgspējīgi un sabalansēti apsaimniekotas mežu ainavas, saskaņojot saimnieciskās, ekoloģiskās un sabiedrības vajadzības.</p> <hr/> <p>Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas, tādējādi mazinot zemes platības, kas pārveidotas par necaur laidīgām virsmām, kā arī uzlaboti esošie infrastruktūras risinājumi, nodrošinot virzību uz klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu, līdz minimumam samazinot necaur laidīgu virsmu daudzumu un biotopu traucējumus.</p> <hr/> <p>Lielu ražošanas objektu izvietošana, kas koncentrēta noteiktās vietās, ar vieglu piekļuvi un atbilstoši iekļaujas ainavā, nezaudējot teritorijas vērtības un ievērtējot vizuāli estētiskās kvalitātes.</p> <hr/> <p>Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un unikāli dabas objekti, ietekmes mazināšanai uz tiem attīstot vietai piemērotu infrastruktūru, ceļu izveidē mazinot vērtīgu dabas teritoriju fragmentācijas risku, koncentrēti izvietojot ēkas, kā arī nodrošinot sabiedrības informēšanu un izglītošanu.</p>
<p>Meža mozaikainava (līdzenumu, viļņota reljefa, pauguraines)</p>	<p>Saglabāta un labi apsaimniekota ainava, saglabājot mozaikveida raksturu, ko veido lauksaimniecības zemju un mežu kombinācija, un kas garantē (nodrošina) jaunu būvju, iekārtu, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras pareizu integrāciju konkrētajā vietā.</p> <hr/> <p>Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā, saglabājot proporciju starp noslēgtajām un atvērtajām ainavām.</p> <hr/> <p>Produktīvas mežu un lauksaimniecības ainavas, ko var baudīt sabiedrība, vienlaikus saglabājot ekoloģiskās vērtības un funkcijas.</p> <hr/> <p>Apbūve un infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas. Apbūve un infrastruktūra veidojama izvērtējot skatu līnijas, jo īpaši vietās ar izteismīgu reljefu. Modernizējot esošās ēkas un atkārtoti izmantojot neapstrādātas teritorijas, samazināt jaunu necaur laidīgu virsmu veidošanu.</p>

Ainavas rakstura tips	Vispārīgie ainavu kvalitātes mērķi atbilstoši ainavu rakstura tipa piemērotākajai izmantošanai un vēlamajam raksturam
	Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.
Agrārā mozaīkainava (līdzenumu, viļņota reljefa, pauguraines)	<p>Reģionam raksturīga zemes izmantošana (lauksaimniecība), saglabājot ainavas struktūru, mērogu un kopējo uztveri, proporcijas starp lauksaimniecības un meža masīviem, koku puduriem.</p> <p>Saglabāta un labi apsaimniekota ainava, saglabājot mozaīkveida raksturu, ko veido lauksaimniecības zemju un mežu kombinācija, un kas garantē (nodrošina) jaunu būvju, iekārtu, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras pareizu integrāciju konkrētajā vietā.</p> <p>Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā, saglabājot proporciju starp noslēgtajām un atvērtajām ainavām. Apmežotas teritorijas, kuras kalpo kā sasaistes koridori zaļās infrastruktūras tīklojuma nodrošināšanai.</p> <p>Produktīvas lauksaimniecības un mežu ainavas, ko var baudīt sabiedrība, vienlaikus saglabājot ekoloģiskās vērtības un funkcijas.</p> <p>Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos. Nodrošināt ilgtspējīgu (dabisku un viegli kopjamu) apbūves robežu/buferzonu, kā vizuāli - estētisku un ekoloģisku parēju uz piegulošām (lauksaimniecības) ainavām. Modernizējot esošās ēkas un atkārtoti izmantojot neapstrādātas teritorijas, samazināt jaunu necaur laidīgu virsmu veidošanu.</p> <p>Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas, tādējādi mazinot zemes platības, kas pārveidotas par necaur laidīgām virsmām, kā arī uzlaboti esošie infrastruktūras risinājumi, nodrošinot virzību uz klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu, līdz minimumam samazinot necaur laidīgu virsmu daudzumu un biotopu traucējumus. Infrastruktūra veidojama izvērtējot skatu līnijas, jo īpaši ainavu aizsardzības zonās un gar ainaviskajiem ceļiem, ka arī kultūras pieminekļu tuvumā.</p> <p>Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības telpisko struktūru.</p> <p>Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.</p> <p>Uzturēta nemainīgu dabisko pļavu kvalitāte, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.</p>
Ezeru ainava	Dabas vērtību teritorijas, kas ir labi saglabātas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp tās saglabāšanu un

Ainavas rakstura tips **Vispārīgie ainavu kvalitātes mērķi atbilstoši ainavu rakstura tipa piemērotākajai izmantošanai un vēlamajam raksturam**

lauksaimniecisko, rūpniecisko un/vai rekreatīvo izmantošanu.

Apbūve un infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos. Nav pieļaujama vienlaidu apbūves attīstīšana gar ainaviskajiem ceļiem un ezeru krastu nogāzēs. Modernizējot esošās ēkas un atkārtoti izmantojot neapstrādātas teritorijas, samazināt jaunu necaur laidīgu virsmu veidošanu.

Izcelta un saglabāta ezeru ainava kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ap fragmentētām īpaši aizsargājamām teritorijām, vērtīgiem dabas elementiem vai dabiskiem zālājiem ezeru krastos, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem, vienlaikus saglabājot nozīmīgākās skatu līnijas uz ezeru vai mitrāju.

Uzturēta nemainīga dabisko zālāju kvalitāte ezera krastos, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.

Upju ainava (t.sk. senlejas, ielejas)

Dabas vērtību teritorijas, tai skaitā palieņu pļavas, kas ir labi saglabātas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp tās saglabāšanu un lauksaimniecisko, rūpniecisko un/vai rekreatīvo izmantošanu.

Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, nav pieļaujama vienlaidu apbūves attīstīšana gar upju ieleju nogāzēs. Modernizējot esošās ēkas un atkārtoti izmantojot neapstrādātas teritorijas, samazināt jaunu necaur laidīgu virsmu veidošanu.

Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas, kā arī uzlaboti esošie infrastruktūras risinājumi, nodrošinot virzību uz klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu, līdz minimumam samazinot necaur laidīgu virsmu daudzumu un biotopu traucējumus. Infrastruktūra veidojama, izvērtējot skatu līnijas un nodrošinot preteroziju aizsardzības pasākumus upju ieleju nogāzēs.

Izcelta un saglabāta upju ainava kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ap atsevišķām, nelielām aizsargājamām teritorijām, vērtīgiem dabas elementiem vai dabiskiem zālājiem upju krastos, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem, vienlaikus saglabājot nozīmīgākās skatu līnijas uz upi.

Uzturēta nemainīga dabisko zālāju kvalitāte upes krastos, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.

Ainavas rakstura tips	Vispārīgie ainavu kvalitātes mērķi atbilstoši ainavu rakstura tipa piemērotākajai izmantošanai un vēlamajam raksturam
Purvu ainava	<p>Purvi īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ir aizsargāti pret apmežošanu vai apmežošanu (t.i., kad ir vai tiek veidota meliorācija, kas nosusina purvu un tas dabīgi aizaug ar mežu). Teritorijas pēc kūdras ieguves ir rekultivētas vai renaturalizētas.</p> <p>Zemes izmantošana rada minimālus traucējumus un ir pielāgota vietas dabas apstākļiem un reģiona īpašajām kultūras vērtībām. Zemes izmantošanā un apsaimniekošanā līdz minimumam tiek samazināta negatīvā ietekme uz ekoloģiski vērtīgiem biotopiem.</p> <p>Izcelta un saglabāta purva ainava kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas.</p>
Kāpu ainava	<p>Dabas vērtības teritorijas, kas ir labi saglabātas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp tās saglabāšanu un/vai rekreatīvo izmantošanu.</p> <p>Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā. Apmežotas teritorijas, kuras kalpo kā sasaistes koridori zaļās infrastruktūras tīklojuma nodrošināšanai.</p> <p>Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos. Nodrošināt ilgtspējīgu (dabisku un viegli kopjamu) apbūves robežu/buferzonu, kā vizuāli - estētisku un ekoloģisku parēju uz pieguļošām ainavām. Nav pieļaujama vienlaidu apbūves attīstīšana skatu līnijās un teritorijās ar augstiem erozijas draudiem. Modernizējot esošās ēkas un atkārtoti izmantojot neapstrādātas teritorijas, samazināt jaunu necaur laidīgu virsmu veidošanu.</p> <p>Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas, kā arī uzlaboti esošie infrastruktūras risinājumi, nodrošinot virzību uz klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu, līdz minimumam samazinot necaur laidīgu virsmu daudzumu un biotopu traucējumus. Infrastruktūra veidojama izvērtējot skatu līnijas. Tiek veikti preteroziju aizsardzības pasākumi (kāpu nostiprinoši risinājumi (laipas, stādījumi utml.).</p> <p>Izcelta un saglabāta kāpu ainava kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ar mazāk intensīvu teritorijas izmantošanu rekreācijai un apbūves attīstīšanai, vienlaikus saglabājot ainavas raksturu, piemēram, skatu līnijas, atvērtas un noslēgtas telpas, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem.</p>

6. tabula Ainavu areāla specifiskās iezīmes un to ietekme uz AKM.

Ainavu areāla specifiskās iezīmes	Papildinoši nosacījumi ainavas rakstura tipa noteiktajos AKM
Kultūrvēsturiskās vērtības (ēkas, ceļi, atsevišķi elementi utt.)	Saglabātas kultūrvēsturiskās vērtības kā vietas identitāti un atpazīstamību veidojoši elementi. Nosacījumi apbūves, infrastruktūras un ražošanas objektu izvietojumam ainavu areālā attiecībā pret skatu līnijām uz kultūrvēsturiskajiem objektiem.
Nozīmīgas dabas vērtības, aizsargājamas dabas teritorijas	Veicināta dabas vērtību aizsardzība. Izceltas dabas vērtības kā vietas identitāti un atpazīstamību veidojoši elementi. Nosacījumi tūrisma infrastruktūras, apbūves, transporta un inženiertehniskās infrastruktūras izvietojumam, nepieļaujot fragmentācijas riskus. Nosacījumi par nepieciešamību veidot buferzonas ap fragmentētām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un objektiem, nepieciešamību uzturēt dabiskās plavas un veidot sasaistes starp esošajām vērtīgajām dabas teritorijām. Labi pārvaldītas un uzturētas dabas aizsargājamās teritorijas, nodrošinot sabiedrību izglītojošu un informējošu elementu klātbūtni.
Vizuāli izteismīga ainavas telpiskā struktūra un elementi, uztveres mērogs	Uzturēta ainavas telpiskā struktūra, saglabāti un izcelti ainavas elementi. Nosacījumi apbūves un infrastruktūras izvietojumam ainavu areālā attiecībā pret skatu līnijām uz vizuāli izteismīgām ainavas telpiskajām struktūrām un elementiem. Nosacījumi uzturēt uztveres mērogu, nepalielinot atsevišķas ainavas telpiskās struktūras (mežu masīvus vai lauksaimniecības zemes).
Dabiskums / antropogēnā ietekme	Mazināta antropogēnā slodze teritorijās ar augstu dabiskumu.
Tipiskums un unikalitāte	Izcelta vietas unikalitāte, saglabāts – tipiskums.
Vēsturiskā / esošā izmantošana	Iespēju robežās uzturēta vēsturiskā zemes izmantošana un apsaimniekošana. Izmantots esošais zemes izmantošanas veids kā iespēja konkrētās jomas attīstībai, saglabājot ainavu areāla raksturu.

Ieinteresēto pušu atkārtota iesaiste parasti ir nepieciešama posmā, kad ir noteikti sākotnējie AKM, lai tos precizētu atbilstoši konkrētā ainavu areāla specifiskai un izmantošanai. Šajā posmā ieinteresēto pušu iesaiste vēlama darbsemināru formātā, kuros tiek analizēti izvirzītie AKM sasaistē ar konkrētiem ainavu areāliem.

Virzība uz ainavu kvalitātes mērķu sasniegšanu

Līdzīgi kā ainavas kvalitātes mērķu formulēšana, tā arī to sasniegšana **saskaras ar dažādiem izaicinājumiem**, kas vērsti uz dažādu ainavu dimensiju mijiedarbību:

- Pirmais izaicinājums attiecas uz ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu. Visiem ainavas kvalitātes mērķiem ir jāgarantē dabas vides un tās resursu atjaunošanās ilgtermiņā. Tāpēc katrā konkrētajā gadījumā ir jāņem vērā biofizikālie procesi dabā, vai arī jāmēģina tos virzīt tā, lai garantētu vides un tās resursu ilgtermiņa atjaunošanos.

- Otrais izaicinājums ir saistīts ar attīstības tendencēm un sabiedrības spēju tās kontrolēt un pat veidot, lai virzītu tās vēlamā mērķa sasniegšanai. Visi mērķi, kas saistīti ar kolektīvu rīcību, ir pakļauti daudziem atšķirīgiem lēmumiem, ko pieņem katrs iesaistītais cilvēks. Jāatceras, ka ainava attīstās arī individuālu lēmumu pieņemšanas rezultātā un vairumā gadījumu tie ir daļa no galvenajām attīstības tendencēm. Tāpēc ir svarīgi tos identificēt un pieņemt informētus lēmumus, lai labāk formulētu ainavas darbības mērķus.
- Trešais izaicinājums ir lēmumu sadale starp iesaistītajām ieinteresētajām pusēm. Tā kā jebkura rīcība ainavu jomā tiešā veidā ietekmē daudzus vietējos iedzīvotājus un konkrētās vietas apmeklētājus, tad vietējās varas pārstāvjiem, pieņemot lēmumus par tālākām rīcībām saistībā ar ainavām, jāievēro sociālā taisnīguma princips, kas nozīmē rīkoties tā, lai šī ainava arī nākotnē atbilstu redzējumam, ko definējuši šie dažādie cilvēki. Iespējams, tieši šo dažādo cilvēku, kas saistīti ar konkrēto vietu, sadarbība ir galvenais izaicinājums, jo tas, ko viņi katrs zina par attiecīgo vietu, var palīdzēt pārvarēt šīs ainavas pārveidošanos, vienlaicīgi piedāvājot risinājumu, kuru labprāt pieņemtu arī vietējā vara.

Ņemot vērā, ka ainavas kvalitātes mērķa sasniegšana bieži vien ir atkarīga no zināmas dinamikas (kas vērojama dabā un sabiedrībā kopumā), svarīgi ir atcerēties, ka nevienā gadījumā nebūs iespējams sagatavot universālu darbību kopumu un savus plānus var nākties pārvērtēt, mainoties situācijai konkrētajā vietā vai laikā.

Priekšlikumus par darbībām ainavas kvalitātes mērķu sasniegšanai var grupēt atkarībā no tā, vai tie ir galvenokārt vērsti uz aizsardzību, pārvaldību vai plānošanu saskaņā ar Eiropas ainavu konvencijas principiem:

- Pasākumi, kas vērsti uz aizsardzību: darbības, kas paredzētas, lai saglabātu ainavas atšķirīgās pazīmes, kuras veido kultūras mantojums, vides un ekonomiskā vērtība.
- Pasākumi, kas vērsti uz pārvaldību: darbības, kas paredzētas, lai vadītu un saskaņotu sociālās, ekonomiskās un vides procesu radītās pārmaiņas.
- Pasākumi, kas vērsti uz plānošanu: darbības, kuru mērķis ir ainavu novērtēšana, atjaunošana un veidošana.

Izvirzīto rīcību monitorings jāparedz dažāda līmeņa plānošanas un pārvaldes saistošajos dokumentos, kas reglamentē attiecīgu nozaru darbību un attīstību konkrētajās teritorijās, kas atbilst katram no ainavu kvalitātes mērķiem. Savstarpēji koordinēta rīcība, vadoties pēc izvirzītiem ainavu kvalitātes mērķiem, ļaus efektīvāk izmantot pieejamos resursus un veicināt ilgtspējīgu vietas attīstību, vairojot sabiedrības labklājību.

3.6. Ainavu novērtējuma rezultātu publicitāte

Ir vairākas vispārārstītas metodes ieinteresēto pušu līdzdalības nodrošināšanai, kas savstarpēji atšķiras ar ietekmes līmeni un veicamajām darbībām. Galvenokārt tās vērstas, lai informētu sabiedrību, konsultētos ar dažādām ieinteresētajām pusēm, pieņemtu kopīgus lēmumus vai nodrošinātu kopīgu rīcību, vai rosinātu neatkarīgu atsevišķu ieinteresēto pušu rīcību atsevišķos jautājumos.

Latvijas ainavu rakstura novērtēšanas procesā ieteicams rīkot dažādus pasākumus ieinteresēto pušu līdzdalības nodrošināšanai, ņemot vērā citu valstu labo praksi. Lai pēc iespējas pilnvērtīgāk iegūtu informāciju no iesaistītajām pusēm, sabiedrības iesaistīšanai un līdzdalībai ieteicams lietot dažādas pieejas. Ieinteresēto pušu iesaistīšanu ainavu rakstura novērtēšanas procesā ieteicams veikt dažādos tā etapos un posmos, ņemot vērā atšķirīgo informācijas apjomu, kas pieejams konkrētā procesa brīdī.

Ieinteresēto pušu līdzdalības pasākumus pēc nepieciešamības ieteicams rīkot ar atkārtojumiem, vadoties no izvirzītā mērķa, ko plānots sasniegt ar izvēlēto pieeju. Latvijas ainavu rakstura novērtēšanas procesā ieteicams organizēt šādus līdzdalības pasākumus:

- Sabiedrības informēšanai par pieņemtiem lēmumiem un aktualitātēm lietderīgi ir organizēt informatīvus seminārus, kuru laikā tiek veicināta diskusija par konkrētajā pasākumā apspriežamām tēmām un jautājumiem.
- Tāpat ieteicams iesaistīt vietējo sabiedrību savu teritoriju ainavu novērtēšanā pēc vienotas izstrādātās metodoloģijas, kas veicinās vietējo iedzīvotāju interesi un izpratni par apkārtnē esošām ainavām un to plānošanas, saglabāšanas vai pārvaldības iespējām.
- Ieinteresēto pušu viedokļu noskaidrošanai organizēt darbu fokusgrupās, vērtējot dažādus vietas un sociālos aspektus, kas īpaši svarīgi konkrētās ainavas lietotājiem.
- Nozaru ekspertu viedokļu noskaidrošanai veikt strukturētas intervijas, iztīrējot dažāda rakstura jautājumus gan par pārvaldes jomu, gan praktiskiem priekšlikumiem situācijas uzlabošanai Latvijas ainavu apsaimniekošanā.
- Zinātnes un pētnieku sabiedrības viedokļu apmaiņai organizēt konferences, apmainoties viedokļiem par jaunākajām tendencēm ainavu pārvaldībā un meklējot risinājumus vietu izaicinājumiem no dažādiem aspektiem (tai skaitā telpiskā plānošana, zemes ierīcība, ainavu arhitektūra, apmeklētāju plūsmu vadība u.c.).
- Nozares jauno speciālistu (studējošo) informēšanai un sagatavošanai var tikt pilnveidotas vai izstrādātas jaunas mācību programmas dažādos izglītības līmeņos, detāli iztīrējot dažādus aspektus par ainavu un strādājot pie jauniem risinājumiem labākai ainavu pārvaldībai un apsaimniekošanai. Tāpat var tikt veikta izstrādāto ainavu novērtēšanas metodikas aprobācija.

Dažādo iesaistīto pušu iesaistīšana atsevišķos ainavu rakstura novērtēšanas posmos var tikt dokumentēta, iekļaujot informāciju par iesaistīto personu loku (piederība pie kādas konkrētas ieinteresēto pušu grupas), skaitu, pasākuma ilgumu, kā arī norādot pasākuma mērķi un galvenos ieguvumus vai ierobežojošos faktorus.

Sabiedrības līdzdalības iesaistes dokumentēšana ļauj sekot ainavu rakstura novērtēšanas procesam un sabiedrības aktivitātei dažādos tā procesos, kā arī mudina domāt par katra atsevišķā pasākuma, posma vai izvēlētas metodes lietderību atkārtota ainavu rakstura novērtēšanas procesa gadījumā, izvērtējot ieguvumus un ierobežojošos faktorus.

3.7. Ainavu novērtējuma monitorings

Ainavu novērtējuma uzraudzības process, kura laikā tiek veikta ainavu atlanta revīzija un tajā iekļautās informācijas precizēšana, kā arī ainavu kvalitātes mērķu monitorings, paredzams pēc visu iepriekšējo šajā metodikā minēto darbu realizēšanas, un tas plānots ilgākam laika posmam (5-10 gadi), nodrošinot kvalitātes mērķu, ainavu izmaiņu un vērtību precizēšanu atbilstoši konkrētai situācijai, attiecīgi arī informācijas aktualizāciju pēc katra uzraudzības posma beigām.

Šī posma detalizācija nav iekļauta Latvijas ainavu novērtēšanas metodikā, tam būtu jāizstrādā atsevišķa metodika, iekļaujot informāciju par veicamo procedūru un sasniedzamajiem rezultātiem.

Izmantotā literatūra

- Bennett A.F. (2003) Linkages in the Landscape. The Role of Corridors and Connectivity in Wildlife Conservation. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. 254 p.
- Dramstad W.E., Olson J.D., Forman R.T.T. (1996) Landscape Ecology Principles in Landscape Architecture and Land-Use Planning. Washington. 80 p.
- Eiropas ainavu konvencija
- Fairclough, G., & Swanwick, C. (2018). *Routledge Handbook of Landscape Character Assessment*. London and New York: Routledge. 294 p.
- Green Corridors – Essential urban walking and natural infrastructure (2019) Natural Walking Cities [skatīts 15.01.2023]. Pieejams: <https://naturalwalkingcities.com/green-corridors-essential-urban-walking-and-natural-infrastructure/>
- Gunderson L.H. (2000) Ecological resilience - in theory and application. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 31: 425-439.
- Natural England (2014) An Approach to Landscape Character Assessment, Natural England.
- Natural England interneta vietne <https://www.gov.uk/government/publications/national-character-area-profiles-data-for-local-decision-making/national-character-area-profiles#contents>
- Nikodemus, O., Kļaviņš, M., Krišjāne, Z., Zelčs, V. (red). (2018). *Latvija. Zeme, daba, tauta, valsts*. LU, LVAf.
- Raymond, R., Luginbuhl, Y., Seguin, J.F., Cedelle, Q., & Grare, H. (2015). *Landscape Atlases: Landscape identification, characterisation and assessment method*.
- Ramans, K. (1994). Ainavrajonēšana. Latvijas ainavzemes un ainavapvidi. Latvijas daba. *Enciklopēdija „Latvija un latvieši”*, 1. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 22.-24.
- Simensen T., Halvorsen R., Erikstad L. (2018) *Methods for landscape characterisation and mapping: A systematic review*.
- The Countryside Agency and Scottish Natural Heritage (2002) Landscape Character Assessment: Guidance for England and Scotland (CAX 84), the Countryside Commission and Scottish Natural Heritage, April 2002
- Wascher D.M. (2005) *European Landscape Character Areas – Typologies, Cartography and Indicators for the Assessment of Sustainable Landscapes*. Final ELCAI Project Report.

PIELIKUMI

1. Pielikums

Datu izmantošana valsts pētījumu programmas projektā veiktajā pētījumā

Rādītājs	Datu avots
Ģeomorfoloģiskās formas	https://kartes.lgia.gov.lv
Ģeoloģiskā informācija	https://www.meteo.lv/
Reljefs	https://www.lvmgeo.lv/
Zemes segums (CLC)	https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover/clc2018
Augsnes	https://karte.lad.gov.lv/
Sateces baseini	https://www.melioracija.lv/
Zemes lietojuma veidi	https://geolatvija.lv/
Administratīvās robežas	https://kartes.lgia.gov.lv
Vietvārdi	https://kartes.lgia.gov.lv
Dabas vērtības	https://ozols.gov.lv https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/natura-11
Kultūras mantojums	https://is.mantojums.lv/map/
Satiksmes infrastruktūra	https://data.lvceli.lv/
Velomaršruti	http://velokarte.divritenis.lv/# https://balticcycling.com/
Garās distances pārgājienu maršruti	https://baltictrails.eu/ https://latgale.travel/ezertaka/
Tūrisma objekti	https://www.lvmgeo.lv/ https://ainavudargumi.lv/karte/ https://zudusilatvija.lv/ https://vesture.dodies.lv/

2. Pielikums

Ainavas telpisko vienību kartēšanas pieejas aprobācija

Veidojot ainavu klasifikācijas Latvijā, līdz šim tās ir balstītas uz vairākiem kritērijiem⁷. Tie ir atšķirīgi dažādiem autoriem un arī dažādos hierarhiskos līmeņos.

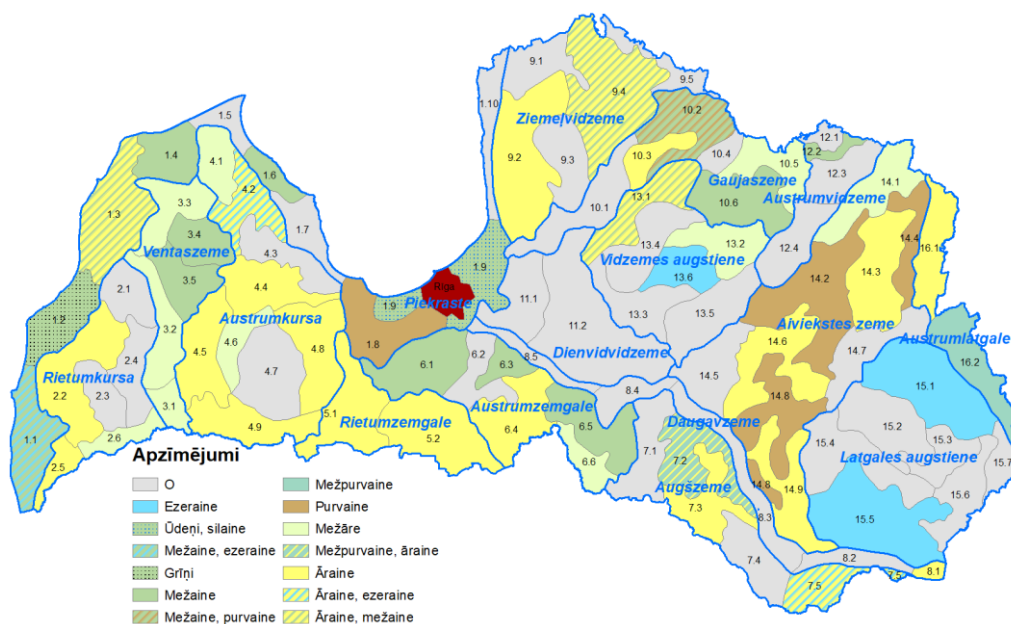
1. att. Ainavzemju grupas

Ainavu telpisko vienību iedalījumam tiek izmantota K.Ramana klasifikācija 16 ainavzemēs (skat. 1. att.), kuras balstītas uz reljefa lielformām. Ainavzemes var iedalīt četrās grupās. To definēšanā galvenais kritērijs ir reljefs, taču nozīme ir arī citiem kritērijiem kā upju baseinu robežām, kultūrvēsturiskajiem kritērijiem (Augšzemes gadījumā), ģeogrāfiskai atrašanās vietai (piemēram, Ziemeļvidzeme).

Savukārt ainavu apvidos kā būtisks kritērijs ietverts arī zemes segums, kurš attēlots nosaukumā, tādējādi 89 ainavu apvidu līmenī pamatkritēriji ir reljefa un zemes izmantošanas sintēze.

Zemes izmantošanas apzīmējumi/kritēriji vairāk lietoti līdzenumu un zemieņu teritorijās, kas atbilst upjuzemju ainavzemēm un piejūrai (skat. 2. att.). Atsevišķiem ainavu apvidiem ir izmantoti salikti zemes izmantošanas raksturojumi, kuri iekļauj divus zemes izmantošanas veidus.

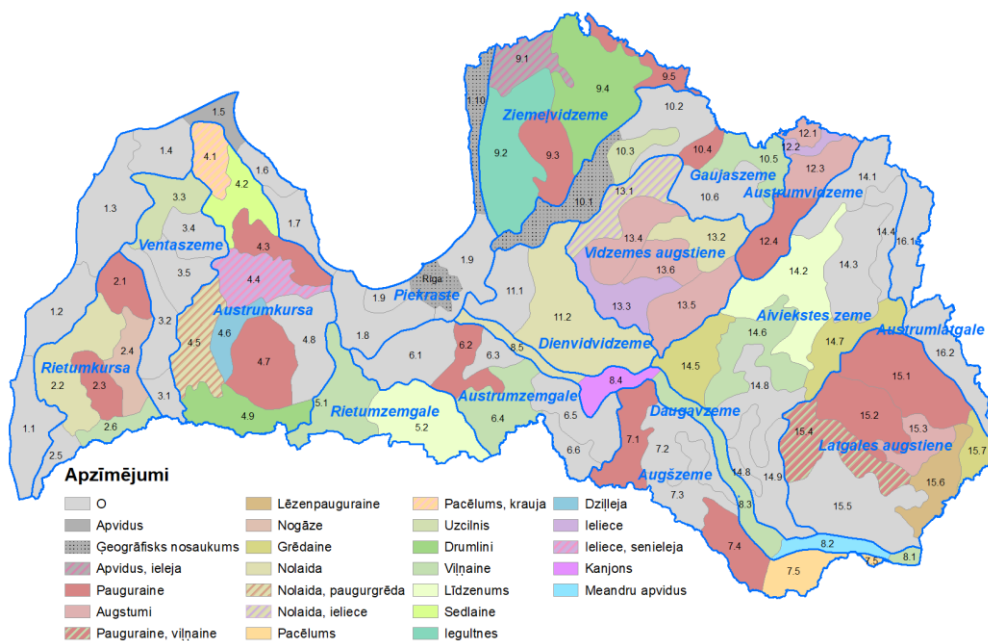
⁷ Lai identificētu iepriekš veikto ainavas klasifikāciju, tika skatīti apraksti par ainavu klasifikācijām Latvijā. Izmantota enciklopēdija "Latvijas daba" (Latvijas daba. Latvijas enciklopēdija, Preses nams, 1994-1998.), monogrāfija "Latvija. Zeme, daba, tauta, valsts" (Nikodemus, O., Kļaviņš, M., Krišjāne, Z., Zelčs, V. (red). Latvija. Zeme, daba, tauta, valsts. LU, LVAf, 2018.), monogrāfija "Latvijas PSR ģeogrāfija" (Latvijas PSR ģeogrāfija, Zinātne, 1975.), Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādei "Ainavu aizsardzība" (Ainavu aizsardzība. Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai. VARAM, 2000.), Rokasgrāmata meža ainavas plānošanai un dizainam (Bels, S., Nikodemus, O. Rokasgrāmata Meža ainavas plānošanai un dizainam. VMD, LTS International LTD, 2000.), kartes "Latvijas ģeogrāfijas atlants" (Latvijas ģeogrāfijas atlants. Karšu izdevniecība Jāņasēta, 2002.).

2. att. Zemes izmantošanas kritēriji ainavemēs

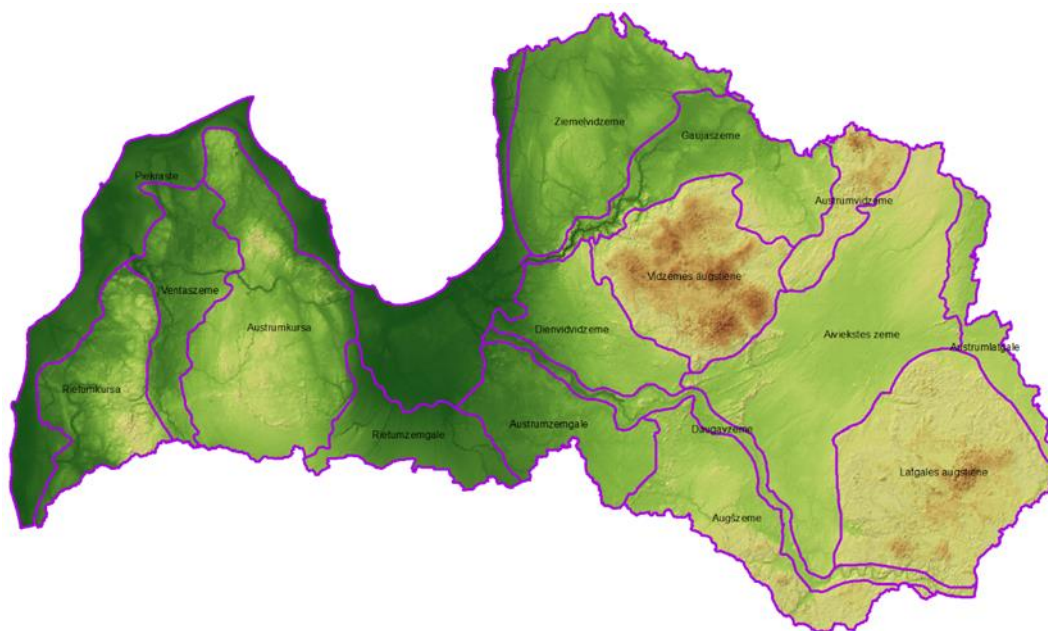
Reljefa raksturošanai K. Ramana iedalījumā tiek izmantoti ļoti dažādi apzīmējumi (skat. 3. att.). Visvairāk tie izplatīti augstieņu ainavu raksturošanai, tomēr arī bieži sastopami līdzenumu un zemieņu teritorijās, īpaši jau vietās, kur reljefam ir svarīga nozīme ainavu rakstā – līdzenumos, drumlinu laukos, grēdāinēs. Ainavu apvidu apzīmēšanā lietotie nosaukumi var nebūt ainavas pilnvērtīgs raksturojums, īpaši gadījumos, kad tiek lietoti ģeogrāfiskie nosaukumi – piemēram, Gaujava vai Slīteres apvidus. Šeit nebūtu meklējama konsekvence arī attiecībā uz zemes izmantošanas un reljefa simbiozi. Pēc K. Ramana uzskatiem ezeraine vai purvaine kā zemes izmantošanas veids liecina arī par reljefu.

Tā kā Latvijā meža platības kopš 1990. gadiem (kad tika izstrādāta K. Ramana ainavemju klasifikācija) ir pieaugušas un klāj vairāk nekā pusi no valsts teritorijas, tad ir svarīgi izvērtēt meža kā ainavas elementa lomu atbilstošajā ainavu apvidū.

3. att. Reljefa raksturs ainavemēs

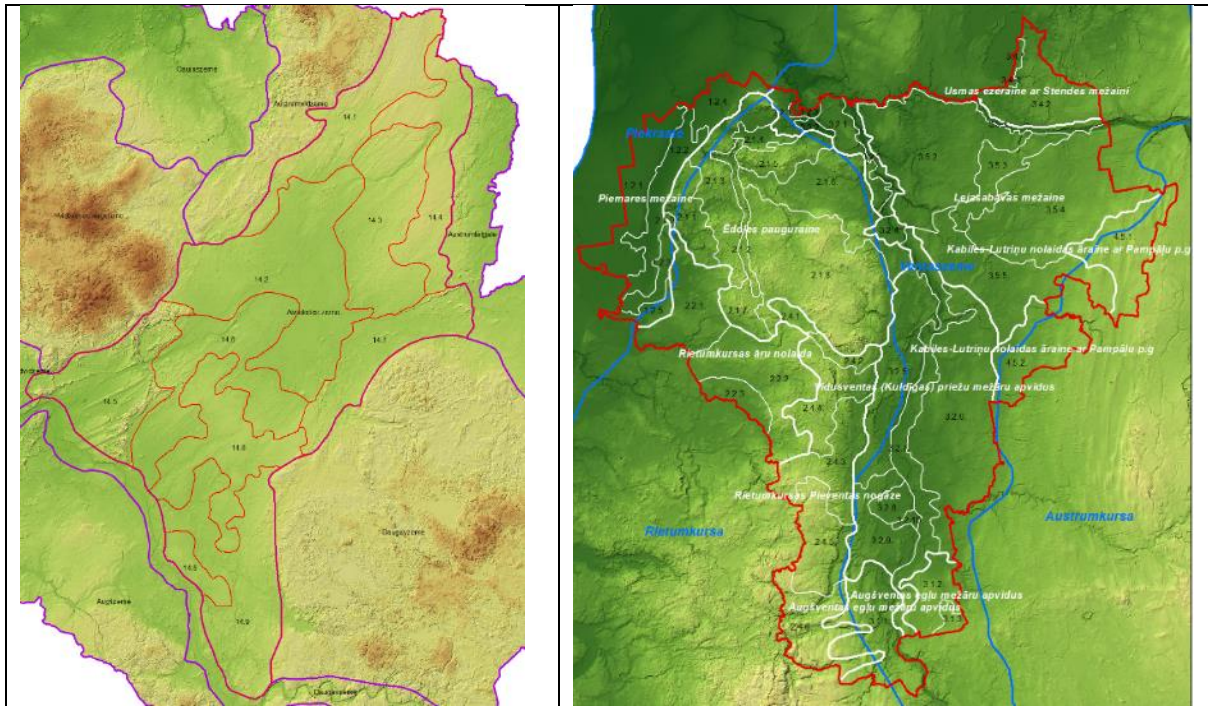
Izmantojot aktuālos telpiskos datus, veikta Ainavzemju robežu precizēšana un koriģēšana, balstoties uz vairākām kartēm – reljefs, topogrāfija, ģeomorfoloģija, noteces baseini, augsnes. Par pamatu tika ņemta K.Ramana ainavu rajonēšanas pieeja, izmantojot dabas apvidu (Šteins, Zelčs) robežas. Robežas koriģētas pēc topogrāfiskajām kartēm M1:50 000 (LĢIA dati) ar mēroga noteiktību 1:100 000 un reljefa kartes, izmantojot LVM GEO WMS pakalpi. Kā galvenie kritēriji tika lietoti reljefs un zemes izmantošana, kā papildu kritērijs - ģeomorfoloģija. Ainavzemju robežas ne tikai precizētas, bet arī koriģētas (skat. 4. att.), jo atsevišķās teritorijās robežas šķērsoja noteiktu zemes izmantošanas vai reljefa formu, citos gadījumos – nebija skaidra kritērija, pēc kā robežas ir novilkas. Īpaši tas attiecas uz upju zemēm, un Piekrastes teritoriju robežas ar Zemgali. Nepieciešamās korekcijas saistāmas ar to, ka mūsdienās ir pieejami daudz precīzāki telpiskie dati un ĢIS risinājumi.

4. att. Precizētas ainavzemju robežas

2022. gadā veikta robežu precizēšana ainavu apvidiem un datu apkopošana par trešā līmeņa (ainavu areālu) telpiskajām vienībām, analizējot informāciju no ainavu pētījumiem Latvijā (skat. 5. att.)⁸.

⁸ Ainavu aizsardzība, VARAM, 2010

5. att. Ainavu areālu precizētas robežas

Ainavu telpisko vienību robežu precizēšanas gaitā radušies vairāki metodoloģiska rakstura izaicinājumi, par kuriem jāvienojas turpmākā pētījuma izstrādes laikā. *Piemēram, vai ir iespējams veidot vienotus kritērijus visu viena taksonomiskā līmeņa teritoriju noteikšanai?*

K. Ramana ainavu rajonēšana ietver upjuzemes, kurām vietām nav nolasāmi skaidri kritēriji to robežu noteikšanai. Sateces baseina kritērijs kā nozīmīgākais ne vienmēr ievērots – (Aiviekstes zemes gadījumā neaptver noteces baseinu klasiskā izpratnē). Drīzāk tās veidotas pēc lielāko upju nosaukuma, un pārējās teritorijas ir pievienotas ne tik daudz saistībā ar noteci, bet drīzāk ar ģeomorfoloģiju vai reljefa kritērijiem. Savukārt Gaujaszemei ir izteikta ainaviska, sateces un morfoloģiska struktūra. Daugavas zemei vietām izmantoti kultūrvēsturiskie, apdzīvojuma, arī ģeomorfoloģiskie kritēriji. Gaujaszeme vai Ventaszeme ietver lielas teritorijas, kas veido ainavas teritorijas starp augstienēm - Ventas zemei starp A un R Kursu, Gaujaszemei - starp Vidzemes augstieni un Z Vidzemi. Augstieņu gadījumā – pastāv ievērojamas atšķirības starp Šteina – Zelča un Ramana rajonēšanu, piemēram, Vidzemes, Augšzemes A Kursas gadījumā, Idumejas augstiene, kas noteikta kā atsevišķs ainavu rajons Šteina-Zelča rajonēšanas pieejā.

3. Pielikums

Lauka pētījuma apsekojuma anketas piemērs

Ainavas raksturīgie elementi

APĀUGUMS

priežu mežs	<input type="text"/>
egļu mežs	<input type="text"/>
lapu koku mežs	<input type="text"/>
jaukts mežs	<input type="text"/>
aizauguši lauki/krūmi	<input type="text"/>
augļu dārzi	<input type="text"/>
cits	<input type="text"/>

ZEMES SEGA

lauksaimniecības zeme	<input type="text"/>
dabiskās pļavas (bioloģiski vērtīgie zālāji)	<input type="text"/>
purvs	<input type="text"/>
kāpas	<input type="text"/>
pludmale	<input type="text"/>

RELJEFS

līdzens	<input type="text"/>
līdzens ar atsevišķiem pauguriem	<input type="text"/>
viegli viļņots	<input type="text"/>
paugurains	<input type="text"/>
kāpas	<input type="text"/>
ieleja, ieplaka	<input type="text"/>
aiza/ krauja/ stāva nogāze	<input type="text"/>

APBŪVE

kultūrvēsturiskā apbūve	<input type="text"/>
ciems	<input type="text"/>
viensēta	<input type="text"/>
industriālās/tehniskās būves	<input type="text"/>
graustu paliekas	<input type="text"/>
dievnams	<input type="text"/>
vertikālie elementi (t.sk.elektrolīnijas, sakaru torņi)	<input type="text"/>
rekreācijas būves	<input type="text"/>

CEĻI (DOMINĒJOŠIE)

asfaltēts autoceļš	<input type="text"/>
grants seguma ceļš	<input type="text"/>
zemes ceļš	<input type="text"/>
gājēju taka, laipa	<input type="text"/>
ceļu nav	<input type="text"/>

ŪDENS ELEMENTI

ūdenstece	<input type="text"/>
ūdenstilpne	<input type="text"/>
jūra	<input type="text"/>
meliorācijas gravju sistēma	<input type="text"/>

Vizuālie ainavas elementi

UZTVERES MĒROGS

mazs/ tuvs/ intīms

vidējs/ ierobežots

liels/ plašs/ atklāts

VIZUĀLĀ PIEEJAMĪBA

šaura

ierobežota

atklāta

KRĀSA

monohroma (neņemot vērā īslaicīgas krāsas, rapsis)

ainava ar atsevišķiem spilgtiem elementiem

kontrastaina, raiba

DABISKUMS

dabiska vide

dabiska ar atsevišķiem cilvēku veidotiem
elementiem

antropogēna vide ar atsevišķiem dabiskiem
elementiem

antropogēna vide

TEKSTŪRA

gluda

teksturēta

raupja

ļoti raupja

FORMA (KAS VEIDO AINAVAS STRUKTŪRU)

zemes formas

lauku un mežu formas

ūdens objektu formas

ceļu formas

Piezīmes

Ainavas uztvere

DAUDZVEIDĪBA (AINAVAS ELEMENTU DAŽĀDĪBA)

vienveidīga	<input type="text"/>
vienkārša	<input type="text"/>
dažāda	<input type="text"/>
kompleksa	<input type="text"/>

RETUMS

parasta (tipiska šai vietai)	<input type="text"/>
savdabīga	<input type="text"/>
reta	<input type="text"/>
unikāla	<input type="text"/>

KUSTĪBA

statiska (mirusi)	<input type="text"/>
klusā	<input type="text"/>
dzīva	<input type="text"/>
trakojoša	<input type="text"/>

SMARŽA

neizteikta	<input type="text"/>
neitrāla	<input type="text"/>
patīkama	<input type="text"/>
izteikta	<input type="text"/>
nepatīkama	<input type="text"/>

SAJŪTAS

garlaicīga	<input type="text"/>
neitrāla	<input type="text"/>
patīkama	<input type="text"/>
droša	<input type="text"/>
nomierinoša	<input type="text"/>
interesanta	<input type="text"/>
iedvesmojoša	<input type="text"/>
izaicinoša	<input type="text"/>
nepatīkama	<input type="text"/>
uzbāzīga	<input type="text"/>
nedroša	<input type="text"/>

SKANA

klusā	<input type="text"/>
skaļa	<input type="text"/>
patīkama	<input type="text"/>
nepatīkama	<input type="text"/>
neitrāla	<input type="text"/>
traucējoša	<input type="text"/>

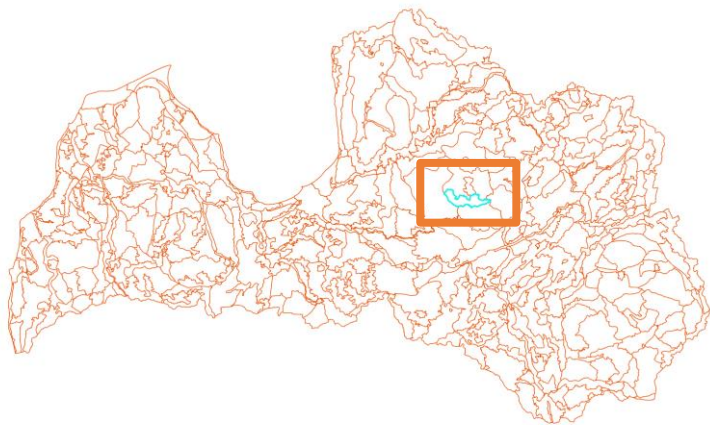
AINAVAS AURA / NOSKANA (SENSE OF PLACE)

nenolasās	<input type="text"/>
atsevišķos elementos	<input type="text"/>
atsevišķos skatupunktos	<input type="text"/>
nolasās izteiksmīgi	<input type="text"/>
vairāku līmeņu uztverē	<input type="text"/>

Piezīmes (papildus apraksta ainavas skaņas, smaržas, garšas, laikapstākļus)

4. Pielikums

Piemērs ainavu areāla aprakstam

13.3.1.

Ainavu areāla numurs

Jumurdas meža ainava

Ainavu areāla nosaukums

Vidzemes augstiene, Augšogres - Jumurdas ieliece

Ainavu areāla piederība ainavzemei un ainavu apvidum

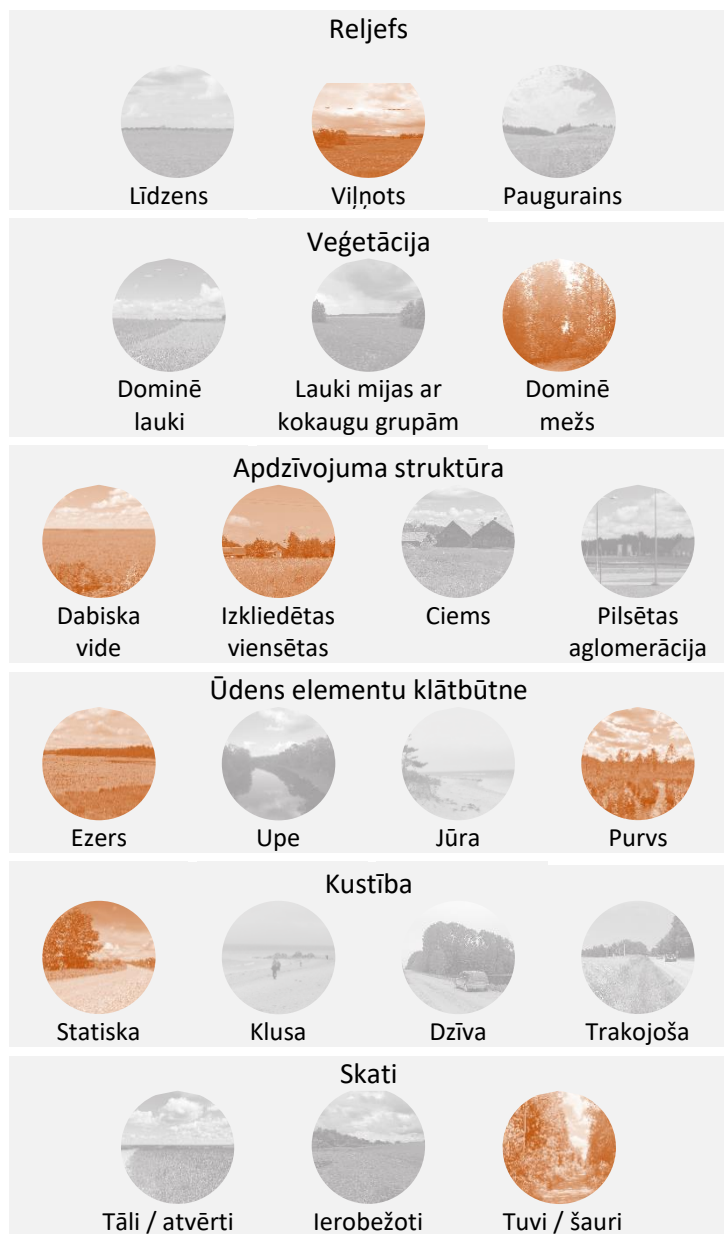
Viļņota reljefa meža ainava

Ainavu rakstura tips

Galvenie raksturlielumi

- Viļņots reljefs, atsevišķi lielāki pauguri
- Jaukts mežs
- Atsevišķi, nelieli atvērumi ar pļavām
- Vairāki purvi un ezeri
- Ēpaši aizsargājamas dabas teritorijas, Natura 2000 – dabas liegumi “Paļu purvs” un daļēji “Jumurdas ezers”
- Šauras un slēgtas skatu līnijas
- Atsevišķas izkliedētas viensētas

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Vidzemes augstienē un atrodas starp Jumurdas un Cirstu ciemiem. Teritoriju šķērso reģionālas nozīmes autoceļš Ērgļi–Jaunpiebalga–Saliņkrogs (P33).

Ainavas raksturojums

Ainavu raksturo viļņots reljefs, ar atsevišķiem augstākiem reljefa paaugstinājumiem. Ainavā dominē jaukts mežs ar vairākiem purviem. Atsevišķās vietās ainavā vizualizējas ezeri. Vietām meža ainavā ir nelieli atvērumi ar pļavām un viensētām. Viensētas ainavā nevizualizējas, jo ir meža ielokos un kopumā apdzīvojuma struktūra ir skraja. Skatu līnijas ir šauras un ierobežotas, tikai nelielajos atvērumos mazliet plašākas. Mežs tiek intensīvi apsaimniekots ar izcirtumiem un jaunaudzēm, kas patstāvīgi maina ainavas raksturu. Līkumoti grants seguma ceļi vijas cauri ainavai un pielāgojas arī viļņotā reljefa formām. Ainavā ir divas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, Natura 2000 teritorijas – dabas liegums “Palšu purvs” un daļēji ietilpst arī dabas liegums “Jumurdas ezers”.

Ainavas uztvere

Ainavas meža aura nolasās izteiksmīgi visā teritorijā. Kopumā ainava ir klusa un mierīga, pat statiska. Ainava ir iedvesmojoša, nomierinoša un interesanta gan viļņotā reljefa, gan koku sugu mainības dēļ.

Ainavas funkcija

Mežsaimniecība, dabas aizsardzība.

Dabiskums

Dominē meža zemes, kuros atrodas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, purvi un aizsargājami biotopi, kas veido ainavas dabiskumu, taču mežs tiek saimnieciski izmantots un līdz ar to ainava tiek transformēta.

Tipiskums un unikalitāte

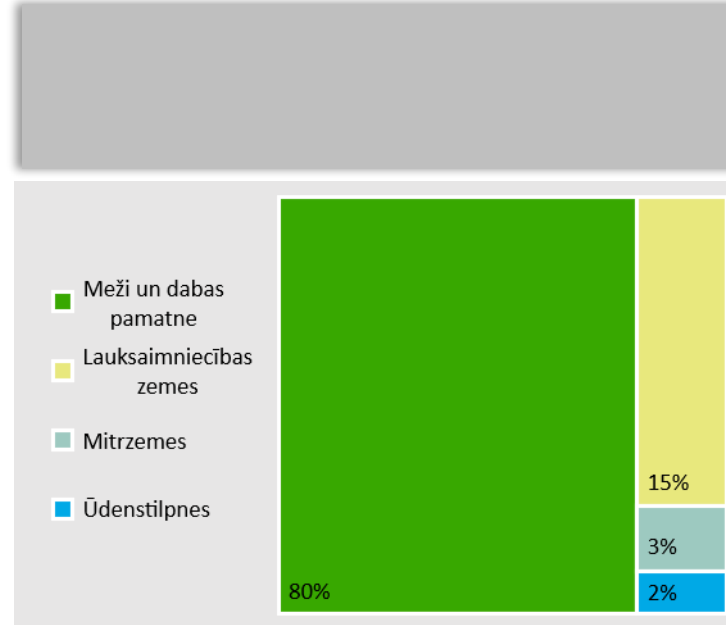
Ainava ir tipiska saimnieciska meža ainava ar viļņotu reljefu.

Ainavas vērtības

Dabiskās. Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, Natura 2000 – dabas liegumi “Paļu purvs” un “Jumurdas ezers”. Aizsargājami biotopi: veci vai dabiski boreāli meži, purvaini meži, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, staignāju meži, lakstaugiem bagāti egļu meži, aktīvi augstie purvi, upju straujtecēs un dabiski upju posmi, aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), veci jaukti platlapju meži, palieņu zālāji, pārejas purvi un slīkšņas, distrofi ezeri, mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, sausi zālāji kaļķainās augsnēs, nogāžu un gravu meži, vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji), degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi, jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm. Valsts nozīmes dabas pieminekļi: dižkoki (egle, vīksna). Ainavā dominē saimnieciska meža teritorijas, taču liels skaits aizsargājamo biotopu nodrošina ainavas dabiskās vērtības.

Vēsturiskās. Kultūras pieminekļi: Tjaku - Viesaku senkapi (Velna klēpji), Avotiņu pilskalns, Avotiņu senkapi, Zvejnieku senkapi (Zviedru kapi), Sīļu Badakmens - kulta vieta, Ezēnu apmetne. Ainavā nav liels skaits aizsargājamo kultūras pieminekļu, jo tā jau tradicionāli tikusi izmantota mežsaimniecībai ar lieliem meža masīviem, tādējādi apgrūtinot atsevišķu kultūrvēsturisku objektu formēšanos.

Estētiskās. Ainavas mežainais raksturs un tajā valdošais miers ir liela ainavas estētiskā vērtība, kā arī atsevišķu, neskartu purvu ainavas, kurām nav viegla piekļuve.

Avots: CLC, 2018

Ietekmes uz ainavu / ainavas piemērotība potenciālām izmaiņām

Potenciāli teritorijas attīstības scenāriji	Ainavas jutīgums				
	Augstāks jutīgums		↔	Zemāks jutīgums	
	5	4	3	2	1
Lauksaimniecības zemju izveide, intensifikācija, lauksaimnieciskā ražošana					
	5	4	3	2	1
	<p>Raksturojums Ainavu areāla raksturu veido meža ainava ar purvu un vecu audžu teritorijām, īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kur lauksaimnieciskā darbība netiek attīstīta, tādēļ ainavu areālam ir augsts jutīgums pret lauksaimniecības zemju izveidi un intensifikāciju.</p> <p>Ieteikumi Nelielas lauksaimniecības zemes un dabiskie zālāji attīstāmas pie viensētām meža atvērumsos.</p>				
Apmežošana (lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošana), jaunu mežu masīvu izveide					
	5	4	3	2	1
	<p>Raksturojums Ainava ir jutīga pret apmežošanu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (vērtīgas purvu un mežu teritorijas) daļā, bet to ietverošajā meža ainavā apmežošana varētu būt kā viens no meža apsaimniekošanas veidiem. Tāpēc kopumā jutīgums vērtējams kā zems.</p> <p>Ieteikumi Neierīkot meliorāciju un neveikt apmežošanu purvu teritorijās. Neapmežot atvērtas ainavas ceļu tuvumā, kas veido daudzveidīgu ainavas telpisko struktūru. Apmežojot, veidot dabisku mežmalu, izvēlēties koku sugas atbilstoši vietas apstākļiem.</p>				
Apbūves (mazstāvu dzīvojamā apbūve un mazi ražošanas objekti) attīstība					
	5	4	3	2	1
	<p>Raksturojums Meža un purvu ainava ir ar augstu jutīgumu pret apbūves veidošanu.</p> <p>Ieteikumi Viensētu un tūrisma objektu apbūve attīstāma tikai atsevišķās vietās. Apbūves mērogs un raksturs nosakāms atbilstoši ainavas parametriem, nav attīstāma vienlaidus apbūve vai dominējošie apbūves elementi gar ceļiem vai tiešā ezeriņu tuvumā.</p>				
Transporta un inženiertehniskās infrastruktūras (dzelzceļš, apvedceļš, satiksmes pārvads, prettrokšņu ekrāni/žogi, gaisvadu elektrolīnijas līdz 110kV) attīstība					
	5	4	3	2	1
	<p>Raksturojums Mežu un purva ainava ir ar augstu jutīgumu, jo, attīstot transporta un inženiertehnisko infrastruktūru, ainavā tiek veiktas izmaiņas, veidojot pārrāvumus esošajā telpiskajā un zaļajā struktūrā. Tāpat jāņem vērā, ka ainavu areāls atrodas starp diviem aizsargājamiem ainavu</p>				

	<p>apvidiem – Vecpiebalga un Vestiena”, kuriem ir dabas vērtību un ainavu aizsardzības statuss, un kur ir būtiski saglabāt izteiksmīgas skatu līnijas.</p> <p>Ieteikumi Ņemot vērā ainavu areāla specifiku, liela mēroga transporta un inženiertehniskās infrastruktūras attīstība nav vēlama.</p>					
<p>Lielu ražošanas objektu (biogāzes lielmēroga ražotnes, vēja turbīnas un vēja ģeneratori, solārie paneļi) integrēšana</p>	5	4	3	2	1	<p>Raksturojums Mežu un purva ainava ir ar augstu jutīgumu, jo, attīstot lielus ražošanas objektus, ainavā tiek veiktas izmaiņas, veidojot pārrāvumus esošajā telpiskajā un zaļajā struktūrā. Tāpat jāņem vērā, ka ainavu areāls atrodas starp diviem aizsargājamiem ainavu apvidiem – Vecpiebalga un Vestiena”, kuriem ir dabas vērtību un ainavu aizsardzības statuss, un kur ir būtiski saglabāt izteiksmīgas skatu līnijas.</p> <p>Ieteikumi Ņemot vērā ainavu areāla specifiku, liela mēroga ražošanas objektu attīstība nav vēlama.</p>
<p>Tūrisma un rekreācijas infrastruktūras (izklaižu un rekreācijas centri, kempingi, viesu nami) attīstība un plūsmas ar sezonālu raksturu</p>	5	4	3	2	1	<p>Raksturojums Teritorija var būt kā tūrisma un rekreācijas resurss, tomēr tajā esošo dabas objektu pieejamība ir ierobežota. Ņemot vērā, ka ainavu areāls atrodas starp diviem aizsargājamiem ainavu apvidiem – Vecpiebalga un Vestiena, teritorijā būtu iespējams attīstīt tūrisma pakalpojumus. Tādējādi ainavu areāls kopumā ir ar vidēji jutīgumu pret tūrisma un rekreācijas infrastruktūras attīstību.</p> <p>Ieteikumi Attīstīt tūrisma objektus un infrastruktūru saprātīgā veidā, lai kontrolētu patvaļīgi izveidojušos atpūtas vietu attīstību un ierobežotu nobradāšanu nevēlamajās vietās. Integrēt esošos tūrisma objektus un ceļu tīklu, papildinot ar velomaršrutiem. Paredzēt sabiedrības informēšanas un izglītošanas elementus.</p>
<p>Potenciāls dabas teritoriju un vērtību aizsardzībai</p>	5	4	3	2	1	<p>Raksturojums Ainavu areāls ir ar vidēju jutīgumu pret dabas aizsardzības attīstību, jo esošās aizsargājamās dabas teritorijas un objekti ir izveidoti fragmentēti, bet tuvumā esošo aizsargājamo ainavu apvidu – Vecpiebalga un Vestiena dabas vērtību un ainavu aizsardzības statuss ietekmē arī areālā iespēju attīstīt dabas un ainavu aizsardzību.</p> <p>Ieteikumi Saglabāt un atbilstoši apsaimniekot vērtīgos dabiska rakstura mežu nogabalus (īpaši aizsargājamās</p>

dabas teritorijas) un purvus, mazinot ietekmi uz tiem no intensīvas mežsaimniecības, purvu izstrādes, nepieciešamības gadījumā paredzot buferzonu ar mazāk intensīvu mežu apsaimniekošanas veidu, tādējādi veicinot arī sasaisti starp šiem elementiem. Attīstot ceļu infrastruktūru, ņemt vērā fragmentācijas riskus un nodrošināt pasākumus tās mazināšanai. Attīstot jebkādu infrastruktūru, jaunu apbūvi, ņemt vērā ainavu areāla īpašo raksturu un dabas aizsardzības statusu, kas iezīmē nozīmīgu ekoloģisko vērtību klātbūtni. Jebkuras infrastruktūras attīstībai jāizvērtē tās ietekme uz ainavas ekoloģiskajām un ainaviskajām vērtībām. Tūrisma un rekreācijas ietekmes mazināšanai uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām / objektiem, plānot atbilstošu infrastruktūru un sabiedrības informēšanas un izglītošanas elementus.

Ainavas kvalitātes mērķi

- Izcelti Latvijai nozīmīgi aizsargājamo ainavu apvidi – Vecpiebalga un Vestiena, nodrošinot to pieejamību un savstarpēju sasaisti, saglabājot ainavu raksturu, kas raksturojas ar izteiksmīgām ainavām, reljefu un tālām skatu līnijām, nekaitējot dabas vērtību ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp tās saglabāšanu un mežsaimniecisko un rekreatīvo izmantošanu.
- Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, nodrošinot šo teritoriju piemērotu apsaimniekošanu, ekoloģiskās kvalitātes un bioloģiskās daudzveidības nesamazināšanos, iespēju robežās, veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem. Antropogēnās ietekmes mazināšanai uz dabas vērtībām attīstīt vietai piemērotu infrastruktūru, ceļu un tūrisma infrastruktūras izveidē mazinot vērtīgu dabas teritoriju fragmentācijas risku, nodrošinot sabiedrības informēšanu un izglītošanu.
- Ilgtspējīgi un sabalansēti apsaimniekotas mežu ainavas, saskaņojot saimnieciskās, ekoloģiskās un sabiedrība vajadzības, mežu atvērumos uzturēta nemainīga dabisko zālāju kvalitāte, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos, zemes izmantošanā un apsaimniekošanā, tūrisma infrastruktūras izbūvē un tūrisma produktu attīstībā līdz minimumam tiek samazināta negatīvā ietekme uz ekoloģiski vērtīgiem biotopiem.

Izmantotie literatūras avoti:

[Dabas aizsardzības pārvalde /daba.gov.lv/](http://daba.gov.lv/)

[Dabas datu sistēma OZOLS /ozols.gov.lv/](http://ozols.gov.lv/)

[Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde /karte.mantojums.lv/](http://karte.mantojums.lv/)

[Latvijas kultūras kanons /kulturaskanons.lv/](http://kulturaskanons.lv/)

5. pielikums.

Ainavu jutīguma novērtējuma attiecībā uz konkrētu attīstības virzienu/scenāriju X ainavu areālam X piemērs (veidlapa).

Ainavas jutīguma kritēriji	Ainavas jutīgums				
	Augstāks jutīgums		↔	Zemāks jutīgums	
	5	4	3	2	1
Ainavas fiziskais stāvoklis					
Zemes forma, reljefs					
Zemes sega, apaugums					
Lauksaimniecības zemju kvalitāte					
ĪADT īpatsvars					
Ūdenstilpņu klātbūtne					
Ūdensteču klātbūtne					
Meliorācijas sistēmas					
Kultūras / Sociālais statuss					
Zemes lietojums					
Kultūrvēsturiskais mantojums					
Kultūras pieminekļu dažādība					
Apdzīvojuma struktūra					
Tūrisma objektu izvietojums un blīvums					
Rekreācijas iespējas					
Velomaršruti					
Estētiskā pievilcība					
Dabiskums					
Ainavas elementu daudzveidība					
Kustība					
Ainavas aura					
Ainavas vērtības					
Retums					
Tipiskums, unikalitāte					
Asociācijas					
Vizuālā uztvere					
Uztveres mērogs					
Ainavas atvērtība					
Augstvērtīgi skati un ainaviski ceļi					
Ainavu areāla kopējā ainavas jutība					

Ainavu jutīguma novērtējums attiecībā uz attīstības virzienu/scenāriju *“Tūrisma un rekreācijas infrastruktūras (izklaižu un rekreācijas centri, kempingi, viesu nami) attīstība un plūsmas ar sezonālu raksturu”* ainavu areālam *“Jumurdas meža ainava”*.

Ainavas jutīguma kritēriji	Ainavas jutīgums				
	Augstāks jutīgums		↔	Zemāks jutīgums	
	5	4	3	2	1
Ainavas fiziskais stāvoklis					
Zemes forma, reljefs			3		
Zemes sega, apaugums	5				
Lauksaimniecības zemju kvalitāte					1
ĪADT īpatsvars			3		
Ūdenstilpņu klātbūtne			3		
Ūdensteču klātbūtne					1
Meliorācijas sistēmas				2	
Kultūras / Sociālais statuss					
Zemes lietojums	5				
Kultūrvēsturiskais mantojums					1
Kultūras pieminekļu dažādība				2	
Apdzīvojuma struktūra			3		
Tūrisma objektu izvietojums un blīvums			3		
Rekreācijas iespējas			3		
Velomaršruti				2	
Estētiskā pievilcība					
Dabiskums			3		
Ainavas elementu daudzveidība			3		
Kustība				2	
Ainavas aura		4			
Ainavas vērtības					
Retums				2	
Tipiskums, unikalitāte			3		
Asociācijas				2	
Vizuālā uztvere					
Uztveres mērogs			3		
Ainavas atvērtība				2	
Augstvērtīgi skati un ainaviski ceļi			3		
Ainavu areāla kopējā ainavas jutība	3				

6. Pielikums

Piemērs unificētai ainavas jutīguma novērtējuma kritēriju skalai potenciālam teritorijas attīstības scenārijam "tūrisma un rekreācijas infrastruktūras (izklaižu un rekreācijas centri, kempingi, viesu nami) attīstība un plūsmas ar sezonālu raksturu".

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
Līdzenumu agrārā ainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - vairāk nekā 75 % aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes - ĪADT aizņem būtisku teritorijas daļu - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav tūrisma infrastruktūras daudzveidības, ir tikai daži tūrisma objekti - nav tūrisma infrastruktūras - meliorācijas sistēmas visā teritorijā - rets upju tīkls <20 km/100km² - ūdenstilpnes ir reti sastopamas (<0,2 km²/100km²) - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes - nav peldvietu 	<ul style="list-style-type: none"> - mazāk par 50 % aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes - ĪADT izplatība nav vienmērīga - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - vidēja tūrisma infrastruktūras daudzveidība - meliorācijas sistēmas izveidotas līdz 50 % no teritorijas - vidēji blīvs upju tīkls (20-50) km/100km² - vidējs ūdenstilpju blīvums (5 -15 km²/100km²), ir atsevišķas lielas ūdenstilpnes - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-5) tūrisma naktsmītnes - pieejamas dažas (1-2) peldvietas 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zemes ar zemu auglību - ĪADT nav vai to ir maz (1-2) un tās ir nelielās platībās - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - augsta tūrisma infrastruktūras daudzveidība - meliorācijas sistēmas aizņem mazāk par 10% no kopējās teritorijas, meliorācijas grāvji aizauguši - blīvs upju tīkls >50 km/100km² - ļoti liels ūdenstilpju blīvums (>40 km²/100km²) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visa teritorijā - pieejamas vairākas peldvietas
<i>Īss raksturojums</i>	<p>Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kā arī augstvērtīgas lauksaimniecības zemes norāda uz augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma infrastruktūras attīstību konkrētajā teritorijā, kas jāņem vērā, organizējot tūristu plūsmas uz un no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu neesamība neveicina tūrisma attīstību šāda tipa ainavās.</p>	<p>Intensīvas lauksaimnieciskās darbības teritorijās, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamās teritorijas, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī</p>	<p>Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un valsts, reģiona vai vietējās nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā</p>

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
		<p> citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.</p>	<p> teritorijā. Tālie skati no autoceļiem un veloceļiem, kas ļauj baudīt atvērtās ainavas, kopumā veicina tūrisma plūsmas palielināšanos un jaunu skatu vietu izveidi ainavas baudīšanai.</p>
<i>leteikumi</i>	<p> Jutīgu teritoriju aizsardzība, izvērtējot vietas ainavas saglabāšanas iespējas, kur, izmantojot nepieciešamo informāciju un pārvaldību, tiktu nodrošināta labāka tūristu plūsmu novirzīšana, lai šādas ainavas paliktu stabilas.</p>	<p> Antropogēnā spiediena uz ainavām ierobežošana. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.</p>	<p> Mantojuma elementu uzlabošana, lai piesaistītu apmeklētājus, veicinot teritoriju dinamisku attīstību ārpus apdzīvotām vietām. Izvērtēt agrotūrisma iespējas gastronomijas mīļotājiem, ļaujot viņiem atklāt apkārtējās teritorijas ainavas daudzveidību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.</p>
Līdzenumu meža ainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - meža teritorijā nav izcirtumu - mikroliegumi meža zemēs - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav veloceļu un velomaršruti - nav tūrisma infrastruktūras 	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijā ir atsevišķi izcirtumi - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - vidēja tūrisma infrastruktūras daudzveidība 	<ul style="list-style-type: none"> - nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas - meža teritorijās ir salīdzinoši daudz izcirtumu - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - augsta tūrisma infrastruktūras daudzveidība

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	- teritorijā nav ūdensteces un/vai ūdenstilpnes	- teritorijā ir dažas ūdensteces un/vai ūdenstilpnes	- teritorijā ir vairākas ūdensteces un/vai ūdenstilpnes
<i>Īss raksturojums</i>	Meža teritorijas, kurās ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un/vai mikroliegumi, ir īpaši jutīgas pret tūrisma plūsmu palielināšanos vai tūrisma infrastruktūras izveidi.	Meža teritorijās, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un/vai mikroliegumi, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai.
<i>Ieteikumi</i>	Meža platību izmantošanas kontrole. Ieteicams rīkot informatīvus pasākumus un izglītot iedzīvotājus jautājumus par vidi, to bagātību, vairojot izpratni par dabisko vietu trauslumu un mudinot iedzīvotājus un tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.	Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemeszemes mīdīšanu nevēlamajās vietās.	Uzlabot un turpināt darbu, kas tiek veikts apsaimniekotās teritorijās, dodot priekšroku nejausām un nelineārām meža plantācijām, izvairoties no skaidriem griezumiem un saglabājot mežmalas, lai izvairītos no mežizstrādes negatīvās vizuālās ietekmes un nodrošinātu augstvērtīgus skatus meža teritorijās velotūrisma baudītājiem. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu un ierobežotu zemeszemes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
Līdzenumu meža mozaīkainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši augstvērtīga lauksaimniecības zeme (tā aizņem vairāk nekā 75% no kopējās lauksaimniecības zemes platības) - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - meža teritorijās nav izcirtumu - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes - teritorijā nav ūdensteces un/vai ūdenstilpnes, kā arī nav peldvietu 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zeme (tās daļu līdz 50% aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes) - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijās ir atsevišķi izcirtumi - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-5) tūrisma naktsmītnes - teritorijā ir dažas ūdensteces un/vai ūdenstilpnes, kā arī dažas (1-2) peldvietas 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zemes ar zemu auglību - nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas - meža teritorijās ir izcirtumi - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - tūrisma infrastruktūra - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā - teritorijā ir vairākas ūdensteces un/vai ūdenstilpnes, kā arī vairākas peldvietas
<i>Īss raksturojums</i>	Mozaīkainavas, kurās ietilpst meža zemes ar mikroliegumu klātbūtni un lauksaimniecības zemes, tai skaitā īpaši augstvērtīgas lauksaimniecības zemes, un kuras iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma attīstību. Kultūras pieminekļu neesamība šādās teritorijās neveicina tūrisma plūsmu veidošanos.	Mozaīkainavas, kuras raksturu pamīšus veido meža teritorijas un intensīvas lauksaimniecības teritorijas, un kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Tuvo un tālo skatu mija no autoceļiem un veloceļiem, kas ļauj baudīt apkārtējās ainavas, kopumā veicina

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
			tūrisma plūsmas palielināšanos un jaunu skatu vietu vai tūrisma objektu izveidi ainavas baudīšanai.
<i>leteikumi</i>	Jutīgu teritoriju aizsardzība, izvērtējot vietas ainavas saglabāšanas iespējas, kur, izmantojot nepieciešamo informāciju un pārvaldību, tiktu nodrošināta labāka tūristu plūsmu novirzīšana, lai šādas ainavas paliktu stabilas. Meža platību izmantošanas kontrole. Informējiet sabiedrību par vidi, to bagātību un vairojiet izpratni par dabisko vietu trauslumu, mudinot iedzīvotājus un tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.	Antropogēnā spiediena uz ainavām ierobežošana. Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemeszemes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietošānu maršrutos ar ainavisku vērtību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.	Kultūras un dabas mantojuma elementu uzlabošana, lai piesaistītu apmeklētājus, veicinot teritoriju dinamisku attīstību ārpus apdzīvotām vietām. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemeszemes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietošānu maršrutos ar ainavisku vērtību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.
Līdzenumu agrārā mozaīkainava			
<i>Kritēriji</i>	- īpaši augstvērtīga lauksaimniecības zeme (tā aizņem vairāk nekā 75% no kopējās lauksaimniecības zemes platības) - meliorācijas sistēmas visā teritorijā - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - meža teritorijās nav izcirtumu - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems	- lauksaimniecības zeme (tās daļu līdz 50% aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes) - meliorācijas sistēmas izveidotas līdz 50% no teritorijas - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijās ir atsevišķi izcirtumi - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās	- lauksaimniecības zemes ar zemu auglību - meliorācijas sistēmas aizņem mazāk par 10% no kopējās teritorijas, meliorācijas grāvji aizauguši - nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas - meža teritorijās ir izcirtumi - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	<p>kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes - nav tūrisma infrastruktūras - teritorijā nav peldvietu 	<ul style="list-style-type: none"> - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršrutu - dažas (1-5) tūrisma naktsmītnes - vidēja tūrisma infrastruktūras daudzveidība - teritorijā ir dažas (1-2) peldvietas 	<p>veidi ir daudzveidīgi)</p> <ul style="list-style-type: none"> - teritorijā ir vairāki velomaršrutu - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā - augsta tūrisma infrastruktūras daudzveidība - teritorijā ir vairākas peldvietas
<i>Īss raksturojums</i>	<p>Mozaīkainavas, kurās ietilpst lauksaimniecības zemes, tai skaitā īpaši augstvērtīgas lauksaimniecības zemes un meža zemes ar mikroliegumu klātbūtni, un kuras iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma attīstību. Kultūras pieminekļu neesamība šādās teritorijās neveicina tūrisma plūsmu veidošanos.</p>	<p>Mozaīkainavas, kuras raksturu pamīšus veido intensīvas lauksaimniecības teritorijas un meža teritorijas, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamās teritorijas, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.</p>	<p>Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Tuvo un tālo skatu mija no autoceļiem un veloceļiem, kas ļauj baudīt apkārtējās ainavas, kopumā veicina tūrisma plūsmas palielināšanos un jaunu skatu vietu vai tūrisma objektu izveidi ainavas baudīšanai.</p>
<i>Ieteikumi</i>	<p>Jutīgu teritoriju aizsardzība, izvērtējot vietas ainavas saglabāšanas iespējas, kur, izmantojot nepieciešamo informāciju un pārvaldību, tiktu nodrošināta labāka tūristu plūsmu novirzīšana, lai šādas</p>	<p>Antropogēnā spiediena uz ainavām ierobežošana. Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu</p>	<p>Kultūras un dabas mantojuma elementu uzlabošana, lai piesaistītu apmeklētājus, veicinot teritoriju dinamisku attīstību ārpus apdzīvotām vietām. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu</p>

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	<p>ainavas paliktu stabilas. Meža platību izmantošanas kontrole. Informējiet sabiedrību par vidi, to bagātību un vairojiet izpratni par dabisko vietu trauslumu, mudinot iedzīvotājus un tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.</p>	<p>autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemeszemes mīdīšanu nevēlamās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.</p>	<p>autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemeszemes mīdīšanu nevēlamās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Izvērtēt agrotūrisma iespējas gastronomijas mīļotājiem, ļaujot viņiem atklāt apkārtējās teritorijas ainavas daudzveidību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.</p>
Viļņota reljefa agrārā ainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - vairāk nekā 75 % aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav tūrisma infrastruktūras - meliorācijas sistēmas visā teritorijā - rets upju tīkls <20 km/100km² - ūdenstilpnes ir reti sastopamas (<0,2 km²/100km²) 	<ul style="list-style-type: none"> - mazāk par 50 % aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - vidēja tūrisma infrastruktūras daudzveidība - meliorācijas sistēmas izveidotas līdz 50 % no teritorijas - vidēji blīvs upju tīkls (20-50) km/100km² 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zemes ar zemu auglību - nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas vai to ir maz (1-2) un tās ir nelielās platībās - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - augsta tūrisma infrastruktūras daudzveidība - meliorācijas sistēmas aizņem mazāk par 10% no kopējās teritorijas, meliorācijas grāvji aizauguši - blīvs upju tīkls >50 km/100km²

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	<ul style="list-style-type: none"> - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes - nav peldvietu 	<ul style="list-style-type: none"> - vidējs ūdenstilpju blīvums (5 -15 km²/100km²), ir atsevišķas lielas ūdenstilpnes - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-5) tūrisma naktsmītnes - pieejamas dažas (1-2) peldvietas 	<ul style="list-style-type: none"> - ļoti liels ūdenstilpju blīvums (>40 km²/100km²) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visa teritorijā - pieejamas vairākas peldvietas
<i>Īss raksturojums</i>	Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kā arī augstvērtīgas lauksaimniecības zemes norāda uz augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma attīstību konkrētajā teritorijā. Nacionālas, reģiona vai vietējas kultūras nozīmes kultūras pieminekļu klāt neesamība neveicina tūrisma attīstību šāda tipa ainavās.	Intensīvas lauksaimniecības teritorijās, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamās teritorijas, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Tālie skati no autoceļiem un veloceļiem, kas ļauj baudīt atvērtās ainavas, kopumā veicina tūrisma plūsmas palielināšanos un jaunu skatu vietu izveidi ainavas baudīšanai.
<i>Ieteikumi</i>	Jutīgu teritoriju aizsardzība, izvērtējot vietas ainavas saglabāšanas iespējas, kur, izmantojot nepieciešamo informāciju un pārvaldību, tiktu nodrošināta labāka tūristu plūsmu novirzīšana, lai šādas ainavas paliktu stabilas.	Antropogēnā spiediena uz ainavām ierobežošana. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.	Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem. Attīstot vai izvēloties tūrisma produktu veidus, ņemt vērā esošo dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un aizsardzību. Izvērtēt agrotūrisma iespējas

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
			gastronomijas mīļotājiem, ļaujot viņiem atklāt apkārtējās teritorijas ainavas daudzveidību.
Viļņota reljefa meža ainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - meža teritorijās nav izcirtumu - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma infrastruktūras 	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijās ir atsevišķi izcirtumi - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - vidēja tūrisma infrastruktūras daudzveidība 	<ul style="list-style-type: none"> - nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas vai to ir maz (1-2) un tās ir nelielās platībās - meža teritorijās ir salīdzinoši daudz izcirtumu - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - augsta tūrisma infrastruktūras daudzveidība
<i>Īss raksturojums</i>	Meža teritorijas, kurās ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un/vai mikroliegumi, ir īpaši jutīgas pret tūrisma plūsmu palielināšanos vai tūrisma infrastruktūras izveidi.	Meža teritorijās, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamas teritorijas un/vai mikroliegumi, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai.
<i>Ieteikumi</i>	Meža platību izmantošanas kontrole. Informējiet sabiedrību par vidi, to bagātību un vairojiet izpratni par dabisko vietu trauslumu, mudinot iedzīvotājus un	Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu	Uzlabot un turpināt darbu, kas tiek veikts apsaimniekotās teritorijās, dodot priekšroku nejausām un nelineārām meža plantācijām, izvairoties no skaidriem

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.	un ierobežotu zemesdzīves nomīdīšanu nevēlamajās vietās.	griezumiem un saglabājot mežmalas, lai izvairītos no mežizstrādes negatīvās vizuālās ietekmes un nodrošinātu augstvērtīgus skatus meža teritorijās velotūrisma baudītājiem. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemesdzīves mīdīšanu nevēlamajās vietās. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.
Viļņota reljefa meža mozaīkainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši augstvērtīga lauksaimniecības zeme (tā aizņem vairāk nekā 75% no kopējās lauksaimniecības zemes platības) - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - meža teritorijās nav izcirtumu - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes - teritorijā nav peldvietu 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zeme (tās daļu līdz 50% aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes) - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijās ir atsevišķi izcirtumi - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - dažī (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-5) tūrisma naktsmītnes - teritorijā ir dažas (1-2) peldvietas 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zemes ar zemu auglību - nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas - meža teritorijās ir izcirtumi - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā - teritorijā ir vairākas peldvietas

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
<i>Īss raksturojums</i>	Mozaikainavas, kurās ietilpst meža zemes ar mikroliegumu klātbūtni un lauksaimniecības zemes, tai skaitā augstvērtīgas lauksaimniecības zemes, un kuras iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma attīstību. Kultūras pieminekļu klāt neesamība šādās teritorijās neveicina tūrisma plūsmu veidošanos.	Mozaikainavas, kuras raksturu pamīšus veido meža teritorijas un intensīvas lauksaimniecības teritorijas, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamās teritorijas, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Tuvo un tālo skatu mija no autoceļiem un veloceļiem, kas ļauj baudīt apkārtējās ainavas, kopumā veicina tūrisma plūsmas palielināšanos un jaunu skatu vietu vai tūrisma objektu izveidi ainavas baudīšanai.
<i>Ieteikumi</i>	Jutīgu teritoriju aizsardzība, izvērtējot vietas ainavas saglabāšanas iespējas, kur, izmantojot nepieciešamo informāciju un pārvaldību, tiktu nodrošināta labāka tūristu plūsmu novirzīšana, lai šādas ainavas paliktu stabilas. Meža platību izmantošanas kontrole. Informējiet sabiedrību par vidi, to bagātību un vairojiet izpratni par dabisko vietu trauslumu, mudinot iedzīvotājus un tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.	Antropogēnā spiediena uz ainavām ierobežošana. Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemsedzes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma	Kultūras un dabas mantojuma elementu uzlabošana, lai piesaistītu apmeklētājus, veicinot teritoriju dinamisku attīstību ārpus apdzīvotām vietām. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemsedzes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
		infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.	kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.
Viļņota reljefa agrārā mozaīkainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši augstvērtīga lauksaimniecības zeme (tā aizņem vairāk nekā 75% no kopējās lauksaimniecības zemes platības) - meliorācijas sistēmas visā teritorijā - īpaši aizsargājamās dabas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - meža teritorijās nav izcirtumu - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes - teritorijā nav peldvietu 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zeme (tās daļu līdz 50% aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes) - meliorācijas sistēmas izveidotas līdz 50 % no teritorijas - īpaši aizsargājamās dabas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijās ir atsevišķi izcirtumi - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-5) tūrisma naktsmītnes - teritorijā ir dažas (1-2) peldvietas 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zemes ar zemu auglību - meliorācijas sistēmas aizņem mazāk par 10% no kopējās teritorijas, meliorācijas grāvji aizauguši - nav īpaši aizsargājamās dabas teritorijas - meža teritorijās ir izcirtumi - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā - teritorijā ir vairākas peldvietas
<i>Īss raksturojums</i>	Mozaīkainavas, kurās ietilpst lauksaimniecības zemes, tai skaitā augstvērtīgas lauksaimniecības zemes un meža zemes ar mikroliegumu klātbūtni, un kuras iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma attīstību. Kultūras pieminekļu klāt neesamība šādās teritorijās neveicina tūrisma plūsmu veidošanos.	Mozaīkainavas, kuras raksturu pamīšus veido intensīvas lauksaimniecības teritorijas un meža teritorijas, kurās ir izvietojušies nacionālas un reģiona nozīmes vai vietējas nozīmes pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamās teritorijas, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
		izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Tuvo un tālo skatu mija no autoceļiem un veloceļiem, kas ļauj baudīt apkārtējās ainavas, kopumā veicina tūrisma plūsmas palielināšanos un jaunu skatu vietu vai tūrisma objektu izveidi ainavas baudīšanai.
<i>leteikumi</i>	Jutīgu teritoriju aizsardzība, izvērtējot vietas ainavas saglabāšanas iespējas, kur, izmantojot nepieciešamo informāciju un pārvaldību, tiktu nodrošināta labāka tūristu plūsmu novirzīšana, lai šādas ainavas paliktu stabilas. Meža platību izmantošanas kontrole. Informējiet sabiedrību par vidi, to bagātību un vairojiet izpratni par dabisko vietu trauslumu, mudinot iedzīvotājus un tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.	Antropogēnā spiediena uz ainavām ierobežošana. Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemeszemes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.	Kultūras un dabas mantojuma elementu uzlabošana, lai piesaistītu apmeklētājus, veicinot teritoriju dinamisku attīstību ārpus apdzīvotām vietām. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemeszemes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Izvērtēt agrotūrisma iespējas gastronomijas mīļotājiem, ļaujot viņiem atklāt apkārtējās teritorijas ainavas daudzveidību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.
Pauguraines meža ainava			
<i>Kritēriji</i>	- īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50%	- īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijās ir atsevišķi izcirtumi	- nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas vai to ir maz (1-2) un tās ir nelielas platībās

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	<ul style="list-style-type: none"> - meža teritorijās nav izcirtumu - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma infrastruktūras 	<ul style="list-style-type: none"> - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - vidēja tūrisma infrastruktūras daudzveidība 	<ul style="list-style-type: none"> - meža teritorijās ir salīdzinoši daudz izcirtumu - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - augsta tūrisma infrastruktūras daudzveidība
<i>Īss raksturojums</i>	Meža teritorijas ar izteiktu reljefu, kurās ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un/vai mikroliegumi, ir īpaši jutīgas pret tūrisma plūsmu palielināšanos vai tūrisma infrastruktūras izveidi. Reljefa un augsnes īpatnības nosaka īpašos meža zemju apstākļus, kas ir jutīgi pret tūrisma infrastruktūras izveidi vai tūristu plūsmas veidošanos.	Meža teritorijās ar izteiktu reljefu, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamās teritorijas un/vai mikroliegumi, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas. Īpašie reljefa un augsnes apstākļi veido augstāku vietas un ainavas jutīgumu pret tūrisma vai rekreācijas attīstību.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai.
<i>Ieteikumi</i>	Meža platību izmantošanas kontrole. Informējiet sabiedrību par vidi, to bagātību un vairojiet izpratni par dabisko vietu trauslumu, mudinot iedzīvotājus un tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.	Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu un ierobežotu mīdīšanu nevēlamajās vietās. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma	Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojum un ierobežotu zemsedzes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
		infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.	izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.
Pauguraines meža mozaīkainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši augstvērtīga lauksaimniecības zeme (tā aizņem vairāk nekā 75% no kopējās lauksaimniecības zemes platības) - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - meža teritorijās nav izcirtumu - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes - teritorijā nav peldvietu 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zeme (tās daļu līdz 50% aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes) - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijās ir atsevišķi izcirtumi - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-5) tūrisma naktsmītnes - teritorijā ir dažas (1-2) peldvietas 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zemes ar zemu auglību - nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas - meža teritorijās ir izcirtumi - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā - teritorijā ir vairākas peldvietas
<i>Īss raksturojums</i>	Mozaīkainavas ar izteiktu reljefu, kurās ietilpst meža zemes ar mikroliegumu klātbūtni un lauksaimniecības zemes, tai skaitā augstvērtīgas lauksaimniecības zemes, un kuras iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma attīstību. Kultūras pieminekļu klāt neesamība šādās teritorijās neveicina tūrisma plūsmu veidošanos.	Mozaīkainavas ar izteiktu reljefu, kuras raksturu pamīšus veido meža teritorijas un intensīvas lauksaimniecības teritorijas, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamas teritorijas, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Tuvo un tālo skatu mija no autoceļiem un veloceļiem, kas ļauj baudīt

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
			apkārtējās ainavas, kopumā veicina tūrisma plūsmas palielināšanos un jaunu skatu vietu vai tūrisma objektu izveidi ainavas baudīšanai.
<i>leteikumi</i>	<p>Jutīgu teritoriju aizsardzība, izvērtējot vietas ainavas saglabāšanas iespējas, kur, izmantojot nepieciešamo informāciju un pārvaldību, tiktu nodrošināta labāka tūristu plūsmu novirzīšana, lai šādas ainavas paliktu stabilas.</p> <p>Meža platību izmantošanas kontrole.</p> <p>Informējiet sabiedrību par vidi, to bagātību un vairojiet izpratni par dabisko vietu trauslumu, mudinot iedzīvotājus un tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.</p>	<p>Antropogēnā spiediena uz ainavām ierobežošana. Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemesmēģiņu mēģiņu nevēlamajās vietās.</p> <p>Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību.</p> <p>Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.</p>	<p>Kultūras un dabas mantojuma elementu uzlabošana, lai piesaistītu apmeklētājus, veicinot teritoriju dinamisku attīstību ārpus apdzīvotām vietām. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu zemesmēģiņu mēģiņu nevēlamajās vietās.</p> <p>Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību.</p> <p>Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.</p>
Pauguraines agrārā mozaīkainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši augstvērtīga lauksaimniecības zeme (tā aizņem vairāk nekā 75% no kopējās lauksaimniecības zemes platības) - meliorācijas sistēmas visā teritorijā - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - meža teritorijās nav izcirtumu - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav nacionālas, reģionālas vai vietējas 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zeme (tās daļu līdz 50% aizņem augstvērtīgas lauksaimniecības zemes) - meliorācijas sistēmas izveidotas līdz 50% no teritorijas - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - meža teritorijās ir atsevišķi izcirtumi - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir 	<ul style="list-style-type: none"> - lauksaimniecības zemes ar zemu auglību - meliorācijas sistēmas aizņem mazāk par 10% no kopējās teritorijas, meliorācijas grāvji aizauguši - nav īpaši aizsargājamas dabas teritorijas - meža teritorijās ir izcirtumi - teritorijā nav mikroliegumu - augsts KP blīvums un to vienmērīga izplatība visā teritorijā, kā arī augsta KP

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	nozīmes kultūras pieminekļu vai zems kultūras pieminekļu (KP) blīvums, tie koncentrējas vai ir sastopami tikai atsevišķās vietās, kā arī zema KP dažādība - nav veloceļu un velomaršruti - nav tūrisma naktsmītnes - teritorijā nav peldvietu	nelielās platībās - daži (1-3) nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, nevienmērīga to izplatība, sastopami vismaz 2 KP tipi, t.sk., dažādi to veidi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-5) tūrisma naktsmītnes - teritorijā ir dažas (1-2) peldvietas	dažādība (sastopami vismaz 3 KP tipi un to veidi ir daudzveidīgi) - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā - teritorijā ir vairākas peldvietas
<i>Īss raksturojums</i>	Mozaikainavas ar izteiktu reljefu, kurās ietilpst lauksaimniecības zemes, tai skaitā augstvērtīgas lauksaimniecības zemes un meža zemes ar mikroliegumu klātbūtni, un kuras iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma attīstību. Kultūras pieminekļu neesamība šādās teritorijās neveicina tūrisma plūsmu veidošanos.	Mozaikainavas ar izteiktu reljefu, kuras raksturu pamīšus veido intensīvas lauksaimniecības teritorijas un meža teritorijas, kurās ir izvietojušies nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kā arī daļā teritorijas iekļaujas īpaši aizsargājamas teritorijas, ir vidēji jutīgas pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai un nacionālas, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu klātesamībai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Tuvo un tālo skatu mija no autoceļiem un veloceļiem, kas ļauj baudīt apkārtējās ainavas, kopumā veicina tūrisma plūsmas palielināšanos un jaunu skatu vietu vai tūrisma objektu izveidi ainavas baudīšanai.
<i>Ieteikumi</i>	Jutīgu teritoriju aizsardzība, izvērtējot vietas ainavas saglabāšanas iespējas, kur, izmantojot nepieciešamo informāciju un pārvaldību, tiktu nodrošināta labāka tūristu plūsmu novirzīšana, lai šādas ainavas paliktu stabilas.	Antropogēnā spiediena uz ainavām ierobežošana. Nepieciešams panākt līdzsvaru starp tūristu aktivitāti un šo ainavu saglabāšanu. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu	Kultūras un dabas mantojuma elementu uzlabošana, lai piesaistītu apmeklētājus, veicinot teritoriju dinamisku attīstību ārpus apdzīvotām vietām. Attīstīt tūrisma objektus saprātīgā veidā, lai kontrolētu autostāvvietu izvietojumu un ierobežotu

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	Meža platību izmantošanas kontrole. Informējiet sabiedrību par vidi, to bagātību un vairojiet izpratni par dabisko vietu trauslumu, mudinot iedzīvotājus un tūristus nepiesārņot trauslas vietas, lai izvairītos no vides degradācijas ar "savvaļas" ceļiem, kas varētu kaitēt ainavām un dabiskajai videi.	zemsedzes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.	zemsedzes mīdīšanu nevēlamajās vietās. Koncentrēt pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida ēkas vai objekti, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Izvērtēt agrotūrisma iespējas gastronomijas mīļotājiem, ļaujot viņiem atklāt apkārtējās teritorijas ainavas daudzveidību. Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.
Ezeru ainava, ieskaitot mitrājus			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav tūrisma infrastruktūras, tai skaitā nav ūdens tūrisma infrastruktūras - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes 	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - atsevišķi tūrisma infrastruktūras elementi, atsevišķi ūdens tūrisma infrastruktūras elementi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-2) tūrisma naktsmītnes 	<ul style="list-style-type: none"> - nav īpaši aizsargājamas teritorijas - teritorijā nav mikroliegumu - daudzveidīga tūrisma infrastruktūra, tai skaitā ūdens tūrisma infrastruktūra un peldvietas - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā
<i>Īss raksturojums</i>	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido ezeri un kuras galvenokārt iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību.	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido ezeri un kuras daļēji iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās vai kurās nelielās platībās novērojama mikroliegumu klātbūtne, ir ar vidēju ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
		rekreācijas attīstību vai tūristu plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Atvērtie skati uz ūdensvirsmu stimulē ainavas baudīšanu un kopumā veicina tūrisma attīstību un tūristu plūsmas palielināšanos.
<i>leteikumi</i>	Ezeries ir liela vērtība, ko rada to īpašās, estētiskās un dabiskās iezīmes, kuras jāaizsargā ar pasākumiem un darbībām, ievērojot ilgtspējības kritērijus. Visas darbības jāveic ievērojot nosacījumus, lai iedzīvotāji un tūristi varētu atkārtoti izmantot ezeru krastus un tiem piegulošās teritorijas.	Koncentrēt tūrisma infrastruktūras un pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida objekti vai ēkas, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību.	Koncentrēt tūrisma infrastruktūras un pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida objekti vai ēkas, un ierobežot to izvietojumu maršrutos ar ainavisku vērtību. Uzlabot un īstenot nosacījumus, lai iedzīvotāji un tūristi varētu atkārtoti izmantot ezeru krastus un tiem piegulošās teritorijas.
Upju ainava (t.sk. senlejas, ielejas)			
<i>Kritēriji</i>	- īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav tūrisma infrastruktūras, tai skaitā nav ūdens tūrisma infrastruktūras	- īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - atsevišķi tūrisma infrastruktūras elementi, kā arī atsevišķi ūdens tūrisma infrastruktūras elementi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-2) tūrisma naktsmītnes	- nav īpaši aizsargājamas teritorijas - teritorijā nav mikroliegumu - daudzveidīga tūrisma infrastruktūra, tai skaitā ūdens tūrisma infrastruktūra un peldvietas - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā
<i>Īss raksturojums</i>	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido upes un to ielejas, un kuras, galvenokārt, iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību.	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido upes un to ielejas un kuras daļēji iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās vai kurās nelielās platībās novērojama mikroliegumu klātbūtne, ir ar vidēju	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
		ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Atvērtie skati uz ūdensvirsmu stimulē ainavas baudīšanu un kopumā veicina tūrisma attīstību un tūristu plūsmas palielināšanos.
<i>leteikumi</i>	<p>Upēm ir liela vērtība, ko rada to īpašās, estētiskās un dabiskās iezīmes, kuras jāaizsargā ar pasākumiem un darbībām, ievērojot ilgtspējības kritērijus, tādējādi saglabājot to ceļu un ar upēm saistīto kultūras mantojumu un veicinot dabisko upju krastu atjaunošanu un uzlabošanu. Apzināt un saglabāt upju ieleju skatus no izvēlētiem skatu punktiem un simboliskām vietām, kā arī skatus no ielejas uz apkārtējo teritoriju, ņemot vērā vietas reljefa īpatnības.</p> <p>Upes, kas plūst cauri pilsētu teritorijām, ir jāuzskata par nozīmīgiem ainavas elementiem pilsētplānošanā, izveidojot pārejas zonas, lai mīkstinātu pilsētas ietekmi un nodrošinātu labāku vizuālo uztveri starp ūdens ainavu un pilsētas publisko telpu.</p>	<p>Ekoloģiskās vērtības un ainaviskās nozīmes dēļ upes, kā arī upju krastu dabiskais apaugums, jāaizsargā, tāpēc nepieciešams koncentrēt tūrisma infrastruktūras un pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida objekti vai ēkas, un ierobežot to izvietojumu maršrutos, tai skaitā ūdens tūrisma maršrutos, ar ainavisku vērtību. Apzināt un saglabāt upju ieleju skatus no izvēlētiem skatu punktiem un simboliskām vietām, kā arī skatus no ielejas uz apkārtējo teritoriju, ņemot vērā vietas reljefa īpatnības.</p> <p>Upes, kas plūst cauri pilsētu teritorijām, ir jāuzskata par nozīmīgiem ainavas elementiem pilsētplānošanā, izveidojot pārejas zonas, lai mīkstinātu pilsētas ietekmi un nodrošinātu labāku vizuālo uztveri starp ūdens ainavu un pilsētas publisko telpu.</p>	<p>Koncentrēt tūrisma infrastruktūras un pakalpojumu zonu izvietojumu teritorijās, kurās jau ir cita veida objekti vai ēkas, un ierobežot to izvietojumu maršrutos, tai skaitā ūdens tūrisma maršrutos, ar ainavisku vērtību.</p> <p>Uzlabot un īstenot nosacījumus, lai iedzīvotāji un tūristi varētu atkārtoti izmantot upju krastus un upēm piegulošās teritorijas.</p> <p>Upes, kas plūst cauri pilsētu teritorijām, ir jāuzskata par nozīmīgiem ainavas elementiem pilsētplānošanā, izveidojot pārejas zonas, lai mīkstinātu pilsētas ietekmi un nodrošinātu labāku vizuālo uztveri starp ūdens ainavu un pilsētas publisko telpu.</p>
Purvu ainava			

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - teritorijā ir vairāki mikroliegumi - nav tūrisma infrastruktūras - nav transporta infrastruktūras 	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir nelielās platībās - atsevišķi tūrisma infrastruktūras elementi - transporta infrastruktūra atsevišķās teritorijas daļās 	<ul style="list-style-type: none"> - nav īpaši aizsargājamas teritorijas - teritorijā nav mikroliegumu - izveidota tūrisma infrastruktūra - transporta infrastruktūras tīkls
<i>Īss raksturojums</i>	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido purvi un kuras galvenokārt iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kurās konstatēti arī mikroliegumi, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību.	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido purvi un kuras daļēji iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar vidēji augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību.	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido purvi, kas saimnieciskās darbības rezultātā tiek izstrādāti, ir ar zemāku ainavas jutīgumu pret tūrisma attīstību un pēc to izstrādes var tikt izmantoti vietai un videi piemērotas tūrisma infrastruktūras izveidei.
<i>Ieteikumi</i>	Jānodrošina kūdrāju un citu zemes izmantošanas veidu, kas paredzēti meža, enerģijas vai lauksaimnieciskajai ražošanai, atbilstoša integrācija. Paredzēt purvu teritoriju aizsardzību pret intensīvu tūrisma plūsmu veidošanos, regulējot apmeklētāju plūsmu un nosakot apmeklētāju skaita un apmeklējuma laika limitus. Nodrošināt sabiedrības informētību un vides izglītību.	Jānodrošina kūdrāju un citu zemes izmantošanas veidu, kas paredzēti meža, enerģijas vai lauksaimnieciskajai ražošanai, atbilstoša integrācija. Paredzēt saimniecisko purvu teritoriju atjaunošanu vai izmantošanu pēc ekspluatācijas. Nodrošināt sabiedrības informētību un vides izglītību.	Paredzēt saimniecisko purvu teritoriju atjaunošanu vai izmantošanu pēc ekspluatācijas. Nodrošināt sabiedrības informētību un vides izglītību.
Kāpu ainava			
<i>Kritēriji</i>	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā virs 50% - teritorijā ir vairāki mikroliegumi 	<ul style="list-style-type: none"> - īpaši aizsargājamas teritorijas īpatsvars teritorijā līdz 50% - mikroliegumi ir maz (1-2) un tie ir 	<ul style="list-style-type: none"> - nav īpaši aizsargājamas teritorijas - teritorijā nav mikroliegumu - izveidota tūrisma infrastruktūra

Ainavas jutīguma sliekšņi			
Ainavas rakstura tips	5 (augsts jutīgums)	3 (vidējs jutīgums)	1 (zems jutīgums)
	<ul style="list-style-type: none"> - nav tūrisma infrastruktūras - nav ūdens tūrisma infrastruktūras - nav veloceļu un velomaršrutu - nav tūrisma naktsmītnes 	<ul style="list-style-type: none"> nelielās platībās - atsevišķi tūrisma infrastruktūras elementi - atsevišķi ūdens tūrisma infrastruktūras elementi - teritoriju šķērso 1-2 velomaršruti - dažas (1-2) tūrisma naktsmītnes 	<ul style="list-style-type: none"> - pieejama ūdens tūrisma infrastruktūra un peldvietas - teritorijā ir vairāki velomaršruti - tūrisma naktsmītnes pieejamas vienmērīgi visā teritorijā
<i>Īss raksturojums</i>	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido kāpas un kuras galvenokārt iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību.	Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido kāpas un kuras daļēji iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās vai kurās nelielās platībās novērojama mikroliegumu klātbūtne, ir ar vidēju ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību vai tūrisma plūsmu palielināšanos, kas izmanto esošās tūrisma naktsmītnes, veloceļus, kā arī citas tūrisma infrastruktūras piedāvātās iespējas.	Pateicoties esošai tūrisma infrastruktūrai, šāda tipa ainavām piemīt zemāks jutīgums pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Esošais veloceļu tīkls un izveidotās tūrisma naktsmītnes rada priekšnoteikumus tūrisma attīstībai, kā arī ūdenstilpņu klātbūtne veicina ūdens tūrisma attīstības iespējas konkrētajā teritorijā. Atvērtie skati uz ūdensvirsmu vai kas baudāmi no reljefa augstākajiem punktiem kopumā veicina tūrisma attīstību un tūristu plūsmas palielināšanos.
<i>Ieteikumi</i>	Ainaviski vērtīgu skatupunktu un panorāmu apzināšana un saglabāšana. Bagātināt āra sporta veidu piedāvājumu, uzlabojot piekļuvi citām dabiskām vietām, lai līdzsvarotu apmeklējumu.	Ainaviski vērtīgu skatupunktu un panorāmu apzināšana un saglabāšana. Bagātināt āra sporta veidu piedāvājumu, uzlabojot piekļuvi citām dabiskām vietām, lai līdzsvarotu apmeklējumu.	Ainaviski vērtīgu skatupunktu un panorāmu apzināšana un saglabāšana. Bagātināt āra sporta veidu piedāvājumu, uzlabojot piekļuvi citām dabiskām vietām, lai līdzsvarotu apmeklējumu.
Urbanizētā ainava (PILSĒTA)			
	Nav attiecināms	Nav attiecināms	Nav attiecināms